

Årsrapport 2014

Fylkesmannen i Hedmark

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embedets hovedtall	Side 6
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 7
IV - Styring og kontroll i embedet	Side 14
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 16

I - Fylkesmannens beretning

Vi mener at måloppnåelsen i 2014 var god. Enkelte av oppgavene i embetsoppdragene har blitt nedprioritert av ressurs hensyn. Prioriteringene er gjort ut fra kunnskapen vi har om Hedmark og utfordringene vi ser innenfor de ulike sektorer.

Embetets kompetanse er godt tilpasset oppgavene. Vi har rekruttert og tilsatt 15 personer i 2014. Dette tilsvarer en turnover på 11,5 %. Vi har god søkning til alle stillinger. Vi har gjennomgående høy kompetanse og dyktige medarbeidere. Av de ansatte har 82 % høyere utdanning, 2/3 av disse på masternivå.

Vi har satt som mål at sykefraværet ikke skal overstige 5 %. Resultatet i 2014 ble 5,4 %. Det er langtidsfraværet som trekker opp. Vi har ikke fått meldinger om at sykefravær er arbeidsrelatert.

Arbeidsmiljøundersøkelsen som ble gjennomført i 2014 viser at vi har tilfredse medarbeidere og at arbeidsmiljøet er godt. Gjennomgående bedre resultater sammenlignet med forrige undersøkelse. Oppfølgingen skjer i de enkelte avdelingene og ved at vi har fokus på noen utvalgte områder

Ressurssituasjonen er krevende. Tildelingen over kapittel 0525 medregnet tildelingen på vergemål dekket 95 % av driftsregnskapet. Regnskapet i 2014 balanseres med midler fra fagkapitlene, kr 4 535 073. 2014 ble gjort opp med et underskudd på kr 344 169 som avregnes mot akkumulert overskudd. Ved utgangen av 2014 er dette på kr 2 240 832.

Ressurssituasjonen gjør at vi må prioritere strengt. Vi er sårbare i forhold til endringer i oppgaveporteføljen, oppsigelser og sykemeldinger. Vi prøver å ta høyde for dette gjennom faglig samarbeid på tvers. Vi har for tiden ikke kapasitet til å gjennomføre embetsoppdragene fullt ut. Dette betyr også at vi ikke fullt ut kan fylle den utviklings- og initiativrollen som er en del av embetets arbeidsoppgaver i fylket.

Det skjer mye positivt skoleutviklingsarbeid i Hedmark. Skoleresultatene ligger fortsatt under landsgjennomsnittet, men er i bedring. Vi har oppfylt det totale måltallet for tilsyn. Enkelte tilsynsoppgaver ble imidlertid flyttet over fra barnehage til skole. Tilsyn og klagebehandling viser at mange kommuner har utfordringer med lovfortolkning og regelverksforståelse. Kompetansen er for lav både i forhold til opplæringsloven, barnehageloven og forvaltningsloven. Mindre kommuner har størst utfordringer med å oppfylle systemkravene. Vi har startet arbeidet med å styrke samhandling og samarbeid innen utdanningsområdet i Hedmark. Målet er at alle skal trekke i samme retning og øke både kvaliteten og resultatene i Hedmarkskolen opp mot nasjonalt nivå. Kommunene, fylkeskommunen, KS, foreldrene og utdanningssektoren er involvert. Vi har store forventninger til resultatene av denne samhandlingsinnsatsen "Kultur for læring".

Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap som inkluderer fylkes ROS ble ferdigstilt gjennom Fylkestingets behandling høsten 2013. I 2014 har det vært arbeidet med handlingsprogrammet. Vi har vurdert de kommunale arealplanene i forhold til risiko- og sårbarhetsanalyser og påpekt at kommunene må ha fokus på samfunnsikkerhet og beredskap i kommuneplanens samfunnsdel. Vi har gjennomført 5 kommuneøvelser og 5 tilsyn i tråd med kravet. Øvelsene viser at bevisstheten rundt roller og ansvar er god og at krisehåndteringsevnen er i stadig bedring. Tilsynene viser at kommunene har et forbedringspotensiale på gjennomføring av helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser etter Sivilbeskyttelsesloven. Vi har hatt en øvelse i egen ledergruppe og en øvelse i atomberedskapsutvalget/fylkesberedskapsrådet. Øvelsene viser at det er viktig med kontinuerlig fokus på ansvar og roller. Vi har formalisert samarbeid med våre nabofylker i Sverige om krisehåndtering i grenseområdene. I 2014 startet arbeidet med en felles risiko- og sårbarhetsanalyse for Hedmark, Dalarna og Värmland.

Kommunene i Hedmark har store oppgaver innen kommunale helse- og omsorgstjenester. Både kapasitet og kompetanse er en utfordring i mange kommuner, samtidig som kjennskap til lovbestemmelser og regelverk er mangelfullt flere steder. Etablering av et døgn tilbud for øyeblikkelig hjelp er etablert i noen kommuner. I mange kommuner vil dette ikke være på plass innen den fastlagte fristen. Det er en god dialog med kommunene og godt samarbeid med KS på området, men tilsynet viser at de foreliggende lov- og forskriftskrav ofte ikke blir fulgt. Tjenestene på rus/psykisk helseområdet har vist seg å være lite strukturert og koordinert, og det er stort rom for forbedringer.

Fylkesmannen følger nøye med på utviklingen av spesialisthelsetjenesten i fylket. Det er betydelig uenighet om hvordan dette skal organiseres i framtida. Diskusjonen har pågått lenge og det er nå nødvendig at det fattes en endelig avgjørelse i saken. Dette både av hensyn til den framtidige pasientbehandlingen og regionens muligheter for å ta del i og utvikle høykompetent og spesialisert medisinsk behandling.

Vi har et godt samarbeid med Nav Hedmark om utviklingen av de sosiale tjenestene i Nav, men organiseringen av

Nav-kontorene er en utfordring. Den kommunale delen av Nav-kontorene er i ferd med å utvikle et regionalt samarbeid. Det har vært 30 % økning i klager på økonomisk sosialhjelp det siste året. Det har derfor vært vanskelig å overholde kravet til saksbehandlingstid. Det har vært en nedgang i bruken av kvalifiseringsprogrammet, men dette ser nå ut til å ha stabilisert seg. Tilsyn har vist at forståelsen av tilgjengelighet og kravet til faglig innhold i kvalifiseringsprogrammene for den enkelte bruker ofte er mangelfull.

Det øremerkede tilskuddet til kommunalt barnevern har medført større kapasitet, og det har vært en markert nedgang i fristbrudd ved bekymringsmeldinger til barnevernet det siste året. Samtidig har det landsomfattende tilsynet vist at fosterhjemsoppfølgingen ikke er tilfredsstillende i mange kommuner. Det er fortsatt bekymringer knyttet til små barnevernstjenester i 4 kommuner i Hedmark, og det vil fortsatt bli nødvendig med kompetanseøkning og ytterligere samarbeid for å få tilstrekkelig robusthet i tjenestene.

Fylkesmannen har prioritert opp innsatsen rettet mot økt produksjon, verdiskapning og lønnsomhet i det tradisjonelle landbruket. For fylket som helhet skjer det en økt vekst og verdiskapning i jordbruket så vel som i skogbruket. Skogbruket sto for nok en rekordavvirkning i 2014 (3,1 mill m³), og befestet dermed posisjonen som landets største skogfylke. Det arbeides godt og målrettet med å styrke hele verdikjeden i skogbruket og tilhørende næringer.

I jordbruket er den positive utviklingen primært knyttet til Nord-Østerdalen og Hamarregionen, mens det er en svakere utvikling spesielt langs grensen mot Sverige og i Sør-Østerdal. Innenfor tilleggsnæringene har Fylkesmannen lagt om og trappet opp innsatsen rettet mot lokalmat og «grønt reiseliv».

Kompetanse og kapasitet i lokal landbruksforvaltning er en vedvarende utfordring, men med store variasjoner kommuner imellom. Fylkesmannen har en målrettet handlingsplan for oppfølging av kommunene. Handlingsplanen har fokus på kompetanseheving, landbrukspolitisk dialog og forvaltningskontroll.

Arbeidet med nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er fullført. Nasjonalparkstyret er etablert og forvaltere er ansatt. I 2014 ble det fattet 14 vedtak om skogvern. Arbeidet med forvaltningsplaner for verneområder er forsert og det er i 2014 utarbeidet forvaltningsplaner for edelløvskogreservatene. Utvidelse av Åkersvika naturreservat i tilknytning utvidelse av E6 gjennom området følger framdriftsplanen.

Vassdragene i Hedmark har nå gjennomgående god vannkvalitet. Konsentrasjonen av miljøgifter i fisk er imidlertid høyere enn ønskelig i flere vassdrag. Vassdragene i Hedmark ble i 2014 friskmeldt etter 30 års storstilt kalkingsinnsats. Vannkvaliteten overvåkes gjennom egne program.

Hedmark bruker betydelige ressurser på rovviltforvaltningen. Det er gjennomført omfattende forebyggende tiltak for å redusere faren for skader. Saksbehandlingstiden i akutte saker er svært kort, som hovedregel under 2 timer. Det ble gitt 44 fellingstillatelser, hvorav 6 endte med felling. Erstatningskravene reduseres fortsatt og tallet for 2014 er det laveste siden 1994. Vi har dialog med nabolänene i Sverige. Forvaltningen av ulv er en særlig utfordring.

Det er fastsatt 16 tillatelser (3 nye), kontrollert 7 renseanlegg, gjennomført 46 inspeksjoner og 3 revisjoner på forurensningsområdet. Avvik følges rutinemessig opp med krav om tiltak.

Fylkesmannen bruker mye tid på veiledning og oppfølging av kommuner knyttet til tilsyn, klagebehandling og spesifikke faglige temaer innenfor alle våre fagområder.

Vi hadde ved årsskiftet en kommune på ROBEK-lista, i tillegg har vi noen kommuner som vi følger tett på det økonomiske området. Flere kommuner har nedgang i befolkning og store utfordringer knyttet til å opprettholde tjenesteproduksjon på et forsvarlig nivå.

Kommunene ble tildelt 8,5 mill. kroner i skjønnsmidler til prosjekter. I 2014 prioriterte vi utviklings- og forbedringsprosjekter innen oppvekst, helse og omsorg. I flere av prosjektene har Fylkesmannen vært inne som rådgiver og fulgt opp tett gjennom året. Vi mener dette er en effektiv måte å stimulere til målrettet utviklings- og forbedringsarbeid på.

Vi behandlet 228 plansaker, 209 dispensasjoner fra plan og 28 andre saker knyttet til planområdet i 2014. Vi hadde innsigelse til 3 % av plansakene, alle innsigelsene har blitt løst lokalt gjennom dialog med den aktuelle kommunen. Vi frarådet dispensasjon i 15 % av sakene. Vi påklaget ingen dispensasjonssaker. Plankompetansen i kommunene er varierende. Flere av de mindre kommunene har behov for relativt omfattende veiledning for å kunne løse sine oppgaver.

Vergemålsområdet har vært krevende gjennom hele 2014. Restansene har vært store og saksbehandlingstiden for de fleste områder er for lang. Det har ikke vært samsvar mellom tildelte ressurser og ressursbehov. En

ekstratildeling på 1,2 mill. kroner på slutten av året gjorde at vi fikk tilnærmet balanse mellom tildeling og forbruk. Vi har høy kompetanse på området. Innsatsen er til tider større enn det som kan forventes, blant annet gjennom betydelig bruk av overtid. Pr 31.12.14 arbeidet 7 jurister, 2,6 saksbehandlere forøvrig og 1 arkivmedarbeider på området. I tillegg kommer ledelses- og støttefunksjoner for øvrig. Etter vår vurdering skyldes manglende kapasitet primært at behov knyttet til ny vergemålslov, er undervurdert.

Saksbehandlingssystemet ARVE har heller ikke fungert etter forutsetningene. Vi opplever økt medieinteresse om enkeltsaker. I tillegg til ressursbruken, reiser dette også problemstillinger knyttet til taushetsplikt og personvern.

Arbeidet med fri rettshjelp og andre mindre lovforvaltningsoppgaver er gjennomført i henhold til oppdraget.

Siden våren 2014 har det vært jobbet aktivt med kommunereformen. Vi valgte å starte dialogen om kommunereformen i de fire regionrådene i fylket. Alle regionrådene hadde flere møter om temaet. Det var enighet i alle regionrådene om hvordan den videre prosessen skulle legges opp. Vi har lagt vekt på at kommunene skal belyse og diskutere saken gjennom 2015, slik at de nødvendige vedtak kan fattes våren 2016. Ved utgangen av 2014 var det planer for dette i alle kommunene i fylket.

Vi har ansvaret for drift og utvikling av FRI (fylkesmennenes regionale informasjonsnett). Det er 2400 brukere i hele landet som er knyttet til dette nettet. 14 fylkesmannsembeter avgir ressurser fra tilsammen 20 personer som inngår i et nettverk som drifter tjenestene etter turnus. Vi leder driftsnettverket. Vi bruker 3 årsverk på FRI, dette må øke etterhvert som tjenestene som legges inn FRI øker. De øvrige embetene bidrar med tilsammen 3 årsverk som de dekker lønnen for. Alle embeter betaler er inn et likt årlig beløp til møter, kompetanseutvikling og planlagt tid ut over ordinær arbeidstid. Vi forvalter også GIS lisensene på vegne av fylkesmannsembetene.

Hamar, 27. februar 2015

Sigbjørn Johnsen (sign.)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Fylkesmannen skal med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som er påkrevd. Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og utfører oppgaver for 11 departementer og 8 direktorater. De enkelte departementer har direkte faglig instruksjonsmyndighet over fylkesmannen innen vedkommende departements saksområde.

Fylkesmannen skal utføre oppdrag og gi uttalelser og råd etter anmodning fra Regjeringen og sentraladministrasjonen. Fylkesmannen skal holde Regjeringen og sentraladministrasjonen orientert om viktige spørsmål i fylket og fremme forslag til løsning av oppgaver i den utstrekning fylkesmannen finner det nødvendig eller formålstjenlig.

Vårt embete har 131 ansatte fordelt på 123 årsverk og fikk en tildeling på kapittel 0525 på kr 87 177 000, i tillegg kommer midler på vergemålsområdet (kapittel 0469) og andre fagkapitler. Vi forvalter tilskuddsmidler for ca 166 mill. kr. Vi er lokalisert i Statens hus på Hamar.

Fylkesmannen i Hedmark er organisert i 6 avdelinger pluss stabsfunksjon. Avdelingene er Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, Kommunalavdelingen, Oppvekst- og utdanningsavdelingen, Landbruksavdelingen, Miljøvernavdelingen og Sosial- og helseavdelingen.

Embetsledelsen består av fylkesmann Sigbjørn Johnsen og assisterende fylkesmann Anne Kathrine Fossum. Øvrig ledelse er direktør Knut Anders Fossum, Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, direktør Bernhard Caspari, Kommunalavdelingen, direktør Haavard Elstrand, Landbruksavdelingen, direktør Jørn Georg Berg, Miljøvernavdelingen, direktør Anne Cathrine Holth, Oppvekst- og utdanningsavdelingen og fylkeslege Trond Lutnæs, Sosial- og helseavdelingen. Det har ikke vært endringer i organisasjonsstruktur eller i ledelsen gjennom året.

Vi har et formalisert samarbeid med andre fylker på alle fagområder.

Embetet er gitt ansvaret for drift og utvikling av Fylkesmennes regionale informasjonsnett (FRI). Dette betinger samarbeid med de andre embetene. Samtlige er nå plassert inn i felles server (felles AD) som omfatter 2660 brukere. Vi drifter 120 ulike nett hos embetene og tjenesteleverandørene.

Fylkesmannen i Hedmark forvalter GIS-lisenser på vegne av alle embetene. Reindriftsforvaltningen er lagt under Fylkesmannsembetene, og har tilgang til all GIS-programvare som ligger i Fylkesmannens lisenspool.

III - Årets aktiviteter og resultater

Fylkesmannen har løpende kontakt og dialog med kommunene både enkeltvis og samlet i møter, kurs og seminarer. Vi har fortsatt stor aktivitet rettet mot kommunene. Fylkesmannen besøkte enkeltkommuner på tilsyn, øvelser, dialogmøter om sektorvise utfordringer, kommunereformen og i tilknytning til særskilte saker. Fylkesmannen deltok på møter i alle regionrådene for å snakke om kommunereform. En kommune på ROBEK er fulgt spesielt opp. I tillegg er 2 kommuner fulgt spesielt opp på kommuneøkonomiområdet.

På plan- og bygningsrettsområdet har vi ikke klart å overholde den lovpålagte fristen på 3 måneder.

På vergemålsområdet er det stor forskjell på saksbehandlingstiden i forhold til ulike oppgaver. For de høyest prioriterte oppgavene er saksbehandlingstiden akseptabel, mens for de lavere prioriterte oppgavene er saksbehandlingstiden for lang. Graden av service og tilgjengelighet er ikke tilfredsstillende. Det er et bevisst valg for å kunne ha høyest mulig produktivitet på saksbehandlingen. Årsaken til at det er for lang saksbehandlingstid og for dårlig service har sammenheng med for knappe ressurser. Embetet arbeider kontinuerlig for å få ned saksbehandlingstiden og har igangsatt tiltak for å bedre servicen. Skal vi derimot komme innenfor en akseptabel saksbehandlingstid og ha en god service kreves det økning i ressursene.

På området fri rettshjelp holdes fristene.

Innenfor de juridiske områdene som valglov, inndelingslov, navnelov, helligdagsfred, gravferdslov med mer har vi relativt kort saksbehandlingstid.

Omstillingsarbeid

I perioden 2003 til 2014 har Fylkesmannen støttet en rekke omstillingsprosjekter. I 2014 er det brukt 8,5 mill kr til slike formål. En vesentlig del er gått til prosjekter innenfor oppvekst / skole og helse. To regioner har til nå fått støtte til prosjekter i forbindelse med kommunereformen.

Tverrgående prosjekter / arbeidsgrupper

Fylkesmannen har flere samhandlingspartnere hvor det kreves tett og nært samarbeid. Vi deltar blant annet i Samhandlingsreformen, Nav koordineringsgruppe, Planforum, Fylkesberedskapsrådet m.fl. Utover dette er det løpende kontakt med en rekke forskjellige samarbeidspartnere. For å oppnå en best mulig intern samordning og koordinering har vi opprettet tverrfaglige arbeidsgrupper innenfor områdene barn og unge, rettsikkerhet, kommunedialogen, plan, rovvilt og beite- og kulturlandskap.

Tilsynskalenderen samordnes internt.

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Oppfølgingen av lover, forskrifter og retningslinjer innen helse- og omsorgsområdet er en vesentlig del av Fylkesmannens oppgaver. Både gjennom planlagt tilsyn og oppfølgingen av dette, tilsyn på bakgrunn av enkelthendelser, klagebehandling av rettighetssaker, og andre forvaltningsoppgaver drives en omfattende veiledning og tilbakemelding til kommunene om lovgivningen for å bidra til rettssikkerhet og kvalitet i tjenestene for brukerne.

Det er gjennomført 23 planlagte tilsyn på helse- og sosialområdet i 2014. De fleste er gjennomført i kommunal helse- og omsorgstjeneste. Det ble funnet avvik fra myndighetskrav i 15 av disse tilsynene, og oppfølgingen av disse avvikene bidrar til å bringe tjenestene og styringen av dem i samsvar med de krav som foreligger.

Det er behandlet 150 hendelsesbaserte tilsynssaker i helse- og omsorgstjenesten og i sosiale tjenester i Nav. Det ble påvist pliktbrudd i omtrent en tredjedel av disse sakene. I alle saker gis det detaljert tilbakemelding til tjenestene, og enkelte av sakene følges nærmere opp for å sikre seg at forhold er brakt i orden.

Det har vært en betydelig økning i klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav, og i 2014 ble det behandlet 188 saker - en økning på 30% fra året før. Saksbehandlingstiden har vært for lang i 2014, og det er iverksatt tiltak for å bedre situasjonen. 18% av klagen medførte endring i vedtak eller at vedtaket ble opphevet og tilbakesendt for ny behandling.

Vi har behandlet 136 rettighetssaker etter pasient- og brukerrettighetsloven. Sakene som gjelder rett til nødvendig helsehjelp er prioritert høyt og behandles raskt. Også andre saksområder har stor betydning for enkeltmenneskers rettssikkerhet. Vi har stadfestet 111 saker etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9 (tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede) og foretatt stedlige tilsyn. Det er også behandlet 110 saker etter pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A (tvangsbehandling i helse- og omsorgstjenesten), og 13 saker om tvangsbehandling i det psykiske helsevernet.

Saker av mer forvaltningsmessig karakter har også stor betydning for enkeltmennesker, og må prioriteres høyt i det daglige arbeidet. I 2014 behandlet vi nesten 1600 saker om helsemessige krav til førerkort, og over 800 søknader om separasjon eller skilsmisse. Vi behandler også saker etter vederlagsforskriften, fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt, steriliseringssaker og oppnevning av kontrollkommisjoner, for å nevne noen, hvor avgjørelser ofte har stor betydning for enkeltpersoner.

Vi har bidratt til at kommuner og fylkeskommunen får på plass oversikt over folkehelsen etter loven. Dette er gjort gjennom informasjon til ulike instanser i kommunene, inkludert ordførere og rådmenn. Det er gjennomført en kartlegging av arbeidet i kommunene, og gjennomført planlagt tilsyn i tre kommuner. Folkehelsehensyn i planstrategier og kommuneplaner er ivaretatt gjennom uttalelser til kommunene. Vi samarbeider tett med fylkeskommunen i dette arbeidet.

Målsettingene i Omsorgsplan 2020 er ivaretatt gjennom mange ulike aktiviteter. Det foregår et utstrakt samarbeid på demensområdet med Alderspsykiatrisk forskningssenter i Sykehuset Innlandet, og med ulike aktører på utdanningsområdet når det gjelder kompetanseplanen. I samarbeid med KS er det gjennomført dialogmøter om planlegging og utvikling i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Samarbeidet med utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester fungerer godt. Vi har prioritert nettverksarbeid knyttet til Pasientsikkerhetsprogrammet.

Samarbeidet med Nav fylke og KS om arbeids- og velferdsforvaltningen fungerer godt. Kompetansetiltak er samordnet med Nav fylke. Internt har vi et nært samarbeid på rus og psykisk helse- områdene, og ser aktiviteter og tilskuddsforvaltning i sammenheng. Korus Øst (kompetansesenter for rus og psykisk helse - dobbeltdiagnoser) er en god samarbeidspartner i dette arbeidet. Vi koordinerer også dette mot tilskuddsforvaltning og aktiviteter på velferdsområdet forøvrig, særlig boligsosialt arbeid og barnefattigdom.

Oppvekst

Fylkesmannen er en viktig aktør både i forhold til forvaltnings- og utviklingsoppgaver. Samordningsarbeidet som vi har valgt å satse på krever forholdsvis mye innsats fra Fylkesmannen både på leder- og saksbehandlernivå. Vi anser imidlertid dette arbeidet for avgjørende for å gi barn/unge i Hedmark en bedre fremtid. Vi er meget godt fornøyd med at vi etter 2014 kan rapportere om at så å si alle oppgaver er utført i tillegg til at vi har satset stort på det nevnte samordningsarbeidet.

Fylkesmannen i Hedmark arbeider pr i dag på to nivåer når det gjelder helhet og samarbeid i oppvekstsektoren. I løpet av 2014 utviklet vi modellen for samarbeid og helhet innad i embetet. Siden 2012 har vi arbeidet med helhetlig og koordinert innsats rettet mot oppvekstsektoren i Hedmark. Dette arbeidet kaller vi *kultur for læring* og har følgende målsetting:

Barn og unge i Hedmark vokser opp i en *kultur for læring* som gir den enkelte mulighet til å bidra i samfunnet på en selvstendig og ansvarsfull måte.

Fylkesmannens arbeid for barn/unge skal fremstå som helhetlig og enhetlig utad.

Systemet baseres på fast samarbeid i grupper som har ulike oppgaver, informasjonsrutiner, teamarbeid i enkeltsaker og en ledelse av det hele som ser samarbeidet i et bredt perspektiv.

I 2012 startet vi med å planlegge og tilrettelegge for en mer helhetlig og koordinert innsats rettet mot oppvekstsektoren i Hedmark. Målet er at barn og unge i Hedmark skal vokse opp i en *kultur for læring* som motiverer til utdanning og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. En samordnet innsats for barn og unges oppvekst og læring skal bidra til at:

- faglige resultater i grunnskolen heves
- gjennomstrømming i videregående opplæring øker
- viktige aktører i oppvekstfeltet har et forpliktende samarbeid

Vi har utarbeidet et opplegg for organisering av sektoren som har blitt videreutviklet i 2014. Vi har samarbeidet med Høgskulen i Sogn og Fjordane og Høyskolen i Hedmark. Det er mange aktører som har ansvar for og gjennomfører tiltak mot målgruppen, men innsatsen er lite koordinert og derfor krevende for kommunene å få oversikt over. Vi har tro på at målrettet og felles innsats, godt samarbeid mot felles mål og god koordinering fra Fylkesmannens side vil utgjøre en forskjell. God oversikt vil gjøre det lettere å arbeide *sammen* mot felles mål.

Kompetanseheving er en bred nasjonal satsing. Fylkesmannen i Hedmark har fulgt opp alle oppgaver vi er gitt i de forskjellige satsingene/tiltakene. Kompetansen styrkes og mange skoler/kommuner er i gang med

målrettet utviklingsarbeid.

Barnehage

Det er god barnehagedekning i fylket. Kommunene har gitt tilbakemelding om at retten til plass innfris, jf. barnehageloven. Kommunene har lyktes i å få på plass tilstrekkelig antall førskolelærere. Ressurssituasjonen på kommuneadministrasjonsnivå er svak innenfor barnehagefeltet. Fylkesmannen har hatt sterkt fokus på kompetanseheving. Det har vært gjennomført kompetansehevende tiltak bl.a. innenfor temaet barnehagejuss, kurs for assistenter og småbarnspedagogikk.

Fylkesmannens arbeid innenfor dette området har i flere år vært preget av langsiktighet og samarbeid med aktører når det gjelder nødvendig kompetanseheving. Dette har også vært situasjonen i 2014 og fortsetter i 2015. I tillegg er forvaltningsoppgaver utført i tråd med embetsoppdraget.

Grunnopplæring

Hedmark er et fylke med mange utfordringer på opplæringsfeltet. Vi har svakere faglige resultater enn ønskelig. Flere kommuner har utfordringer med å løfte resultatene til elevene. I kommunenes administrasjoner ser vi at saksbehandling og andre enkeltoppgaver tar mye av kapasiteten. Dette går på bekostning av å drive utviklingsarbeid og sette utdanningsområdet mer i en større helhet og sammenheng.

Tilsyn, klagesaker og henvendelser gir oss god kjennskap til kommunene. Vi har veiledet den enkelte skole/kommune med det som mål å få til helhetsarbeid, samordning og samarbeid. Vi opplever at skole/kommune har stor nytte av denne måten å få veiledning på. I samlinger for kommuner/fylkeskommune har vi fokus på overordnede temaer som skal bidra til at barnas oppvekst preges av stadig bedre *kultur for læring*.

Voksenopplæring

Fylkesmannen i Hedmark er en viktig støttespiller/aktør for denne delen av opplæringssektoren i fylket. Vi har enkelte oppgaver innenfor feltet, men vi har ikke oppgaver gjennom embetsoppdraget som er helhetlige og sammenhengende. Det er mye ugjørt på dette feltet, selv om vi i stor grad har gjennomført det vi skal ut i fra embetsoppdraget. Sektoren ønsker seg tettere oppfølging av oss, og det vil være viktig å bidra til samordning. Det hadde vært ønskelig med et tydeligere oppdrag koplet opp til vår rolle som samordningsaktør.

Barnevern

Landsomfattende tilsyn med kommunenes oppfølging av fosterhjem er gjennomført i tre barnevernstjenester. Manglende oppfølging ble funnet i 2 av tilsynene, og årsrapporteringen til departementet viser at også flere andre kommuner ikke gjennomfører tilsynsbesøk i fosterhjemmene i samsvar med myndighetskrav. I det hendelsesbaserte tilsynet ble det funnet lovbrudd i omtrent halvparten av tilsynssakene. Tilbakemelding om funnene fra tilsynet blir gitt i barnevernledermøter og nettverkssamlinger for barnevernledere. Vi har gjennomført særlig oppfølging av fristbrudd i barnevernet i 6 kommuner, og ser at omfanget av fristbrudd er redusert betydelig i 2014 sammenlignet med året før. Det øremerkede tilskuddet til kommunal barneverntjeneste er fordelt i samsvar med føringene fra departementet. Vi ser en viss bedring i kapasiteten i det kommunale barnevernet, men det gjenstår mye før de lovpålagte oppgaver gjennomføres på alle områder.

Individtilsyn med statlige og private barnevernsinstitusjoner, inkludert en institusjon for mindreårige asylsøkere, er gjennomført stort sett i samsvar med forventningene. Det er gitt pålegg og ellers blitt fulgt opp andre forhold i mange av institusjonene, særlig med tanke på bedre styring og internkontroll for å bidra til å sikre at institusjonene ivaretar rettighetene til beboerne. Direkte samtaler med barn er vektlagt ved dette tilsynet.

Informasjons- og opplæringstiltak er gjennomført etter oppdrag fra departementet med god oppslutning og positive tilbakemeldinger. Også på dette området er samarbeidet mellom de ulike sektorer i kommunen vektlagt, og deltagelsen fra kommunene omfatter både barnehage, skole, barnevern og helse- og sosialtjenester. Vi har i tillegg drevet omfattende råd og veiledningsvirksomhet overfor mange kommuner, særlig siden det er mange kommuner i Hedmark som har kompetanseutfordringer i barnevernet.

Vannforvaltning

Oppdragene på vannforvaltningsområdet er gjennomført som forutsatt. Interregprosjektet «Vänerlaksens frie vandring» ble formelt avsluttet i 2014, rapport fra prosjektet har vært på høring, og det vil våren 2015 gjennomføres en sluttkonferanse. Forsuring av vann og vassdrag har vært et av våre største miljøproblemer. Vassdragene i Hedmark ble i 2014 friskmeldt etter 30 års stortilt kalkingsinnsats. Det arbeides nå sammen med Miljødirektoratet om et opplegg for overvåking etter kalkslutt. Etter undersøkelser som ikke har påvist positiv effekt av utsetting av settefisk, er påleggene om utsettinger i Glomma og Rena elv avsluttet. Et 3-årig pålegg er gitt kraftverkene i Orkla om undersøkelse av ørekyte og undersøkelsesprogram for Storinnsjøen. Arbeidet med en handlings- og prioriteringsplan for fiskepassasjer forbi kraftverk ble avsluttet med et seminar høsten 2014.

Naturvern

Det er i 2014 fattet 14 vedtak om vern av skog. 2 av vedtakene gjelder utvidelse av eksisterende verneområder. I 2014 er det utarbeidet 4 forvaltningsplaner for edelløvskogreservatene i fylket. Vi tar sikte på å videreføre arbeidet med forvaltningsplaner for mindre områder i 2015. Dispensasjonsbehandling og bestillingsdialog er gjennomført og fulgt opp på vanlig måte. Eventuelle rapporter om brudd på fredningsforskrifter oversendes politiet. Gjenoppretting er avsluttet i Vamsåsen naturreservat.

Det er meldt oppstart på arbeidet med utvidelse av Åkersvika naturreservat i forbindelse med utvidelse av E6 gjennom området. Det er i 2014 gjennomført og rapportert en rekke undersøkelser i naturreservatet og i aktuelle utvidelsesområder. Videre er det arbeidet med andre kompensasjonstiltak for å redusere negative miljøpåvirkninger. Arbeidet gjennomføres i henhold til vedtatt framdriftsplan, og forslag til grensejustering av verneområdet, sendes på høring medio mars 2015.

Nasjonalparker

Verneområdeforvaltere er tilsatt for Fulufjellet nasjonalpark og Sølen landskapsvernområde. Forvalterne følges opp. Kontorer er etablert på knutepunktene, men det har vært og er utfordringer med nettilknytning for knutepunktet på Drevsjø. Sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arbeides det med arbeidsdeling mellom forvalter for Femundsmarka og forvalter for Fulufjellet.

Rovvilt

Arbeidet er gjennomført som tidligere. Erstatningskravene har de siste årene vist en nedadgående trend, og kravet for 2014 er det laveste siden 1994. Noe av nedgangen i tapet kan forklares med en samtidig nedgang i antall dyr på utmarksbeite i de mest rovviltutsatte områdene. Samtidig er det brukt store ressurser til forebyggende tiltak, og det gjennomføres målrettede forvaltningstiltak for å redusere skadepotensialet. Det er behandlet 52 søknader om skadefelling. 44 av disse er innvilget. Det er rask behandlingstid; 75 % behandles på under en time og 92 % under 3 timer. Erstatningsoppgjøret er gjennomført etter ny forskrift.

Truede arter og -naturtyper og prioriterte arter og utvalgte naturtyper

Prosjektet med flybildetolkning av høgmyrer er videreført i 2014. Registrering av huldrestry pågår, og det er også utført noe arbeid på spesielle sandforekomster. For heroringvinge har registreringene fortsatt i 2014, jf. NINA rapport 1070. For øvrig er det gjennomført supplerende registreringer av hule eiker, hubro, hortulan og vierspurv. Elvemusling er fulgt opp ved registrering og tiltak i form av kalking og karforsøk. Tilskuddsforvaltning for utvalgte naturtyper og prioriterte arter er gjennomført på vanlig måte.

Viltforvaltning

Vi har sekretariatfunksjon for villreinnemnda i Forolhogna. Vi deltar på i arbeidet med regionalplan for Dovrefjell og følger opp vedtatte regionale villreinplaner. Økonomi og tilskuddsforvaltning på viltområdet er gjennomført på vanlig måte.

Fremmede arter

Arbeidet skjer i hovedsak gjennom tilskudd til kommuner. Arbeidet med bekjempelse av kjempespringfrø har vært prioritert. En handlingsplan mot fremmede skadelige arter er ferdigstilt.

Giftfritt miljø

Oppfølging av sivevanns- og deponigassdata er gjennomført i forbindelse med gjennomgang av egenrapportene og vår tilbakemelding på egenrapportene. I Hedmark har vi et aktivt deponi for restavfall som følger de krav som gjelder for sivevann- og gassoppsamling. Deponiet har fått revidert og utvidet sin tillatelse i 2014. I tillegg har vi to deponi for inert avfall. De har ikke krav om sivevann- og gassoppsamling. Norsk gjenvinning har avsluttet sitt deponi i Kongsvinger – Korperud – i 2008. På grunn av lukt er det lagt nytt toppdekke (biofilter) på deponiet som ble ferdigstilt i 2013. Vi har i 2014 ikke mottatt klager på lukt fra deponiet.

I Hedmark har vi ingen prioriterte grunnforurensningsaker som skal følges opp iht. embetsoppdraget. Vi arbeider fortsatt med en grunnforurensningssak fra et nedlagt renseri.

Avløp

Overskridelser av rense- og utslippskrav er fulgt rutinemessig opp med krav om tiltak. Tre renseanlegg hadde mindre overskridelser i 2013. Det er gjennomført revidering av 8 utslippstillatelser etter ny mal for anlegg som omfattes av forurensningsforskriftens kap. 14. Under kontrollaksjonen for avløpsanlegg er 7 anlegg kontrollert. Kommunene i Glåmdalsregionen har ikke en tilfredsstillende og framtidsrettet løsning for behandling av slam. Det er derfor gitt pålegg til disse kommunene om etablering av nytt slambehandlingsanlegg innen 01.01.2019.

Klima og energi

Alle kommuner i Hedmark har utarbeidet første generasjons klima- og energiplan. Den første planen ble vedtatt i

2007, mens tyngden av planer ble vedtatt i 2010. Så langt er det ingen kommuner som har sendt revidert plan til høring. Fylkesmannen gjorde i 2012 en undersøkelse av plangjennomføring og planer for revisjon av klima- og energiplanene. Undersøkelsen er gjentatt i 2014. Foreliggende planer er gode på statusbeskrivelse, men er ikke like gode på handling. Det er gjennomgående avsatt lite personalressurser og midler til tiltaksgjennomføring.

Det er søkt om 7 vindkraftverk. NVE har gitt konsesjon til 4. Søknadene ligger til behandling i OED etter klager. Tre av søknadene er trukket.

Vi har hatt 7 søknader om småkraftverk og en revisjon av konsesjon til behandling. I tillegg har det vært møter med NVE i forbindelse med innsigelser til kraftverkene i Hovda og Tolgafallene.

Tilsyn

Tilsyn er i hovedsak gjennomført i henhold til plan. Vi har deltatt i kontrollaksjonen for avløpsanlegg og deponier i tillegg til egeninitierte inspeksjoner. En revisjon og to større inspeksjoner har måtte utsettes. Sammen med mindre inntjening på tillatelser forklarer dette avviket på budsjetterte inntekter. Redusert måloppnåelse henger sammen med at en del enkeltsaker på forurensningsområdet har vært mer ressurskrevende enn forutsatt, samt vakanse på området.

Planområdet

Antall saker til behandling har økt i forhold til 2013. 11 kommuner i Hedmark søkte om deltakelse i motorferdselsforsøket. Vi forventer at de samme kommunene fremmer planer for turløyper i løpet av 2015. Det forventes fortsatt betydelig arbeid med planer på samferdselssektoren. Det er i 2014 reist innsigelse i 3 % av planene. Ingen innsigelser har gått til mekling. Fylkesmannen har heller ikke fremmet klage på kommunal dispensasjonsbehandling i 2014.

Landbruk

I tråd med politiske signaler har Fylkesmannen prioritert opp innsatsen rettet mot økt produksjon, verdiskaping og lønnsomhet i det tradisjonelle landbruket. Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) utgjør det strategiske grunnlaget både for å spisse og målrette innsatsen, og for å vise mulighetene og utfordringene i fylket som helhet.

For fylket som helhet er hovedbildet økt vekst og verdiskaping i jordbruket såvel som i skogbruket. Skogbruket sto for nok en rekordavvirkning i 2014, og passerte for første gang én milliard kroner i førstehandsverdi på virket. I jordbruket er den positive utviklingen primært knyttet til Nord-Østerdal og Hamarregionen, mens det er en bekymringsfull utvikling spesielt langs grensen mot Sverige og i Sør-Østerdal.

Regionalt partnerskap og næringsutvikling

Fylkesmannen er bredt engasjert i det regionale partnerskapet for å sikre et best mulig grunnlag for utviklingsprosesser i og i tilknytning til landbruket. I tillegg er det lagt vekt på å etablere gode møteplasser og nettverk for å sikre at innsatsen innen næringsutvikling og miljø ses i sammenheng med innovasjon, forskning og øvrig utviklingsarbeid. For å styrke det lokale og regionale næringsapparatet avholdes det jevnlig nettverkssamlinger i samarbeid med fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Disse nettverkssamlingene er rettet mot alle som arbeider med næringsutvikling i fylket; kommuner, næringshager, kunnskapsparter og forskningsmiljø. Landbruk og øvrig næringsliv inviteres på lik linje.

Økologisk landbruk

Innenfor økologisk landbruk støttes tiltak rettet både mot produksjons- og forbrukssiden, med basis i en handlingsplan felles med Fylkesmannen i Oppland. Hedmark opplever imidlertid en generell stagnasjon i interessen for økologisk landbruk, selv om det også er store regionale forskjeller. I 2014 var om lag 4,1 % av jordbruksarealet lagt om til økologisk drift, dvs. uforandret fra året før. Fylkesmannen samarbeider med Fylkesmannen i Oppland om satsing på økologisk korn, og med Fylkesmennene i Trøndelag om satsing på økologisk melk.

Lokalmat og grønt reiseliv

Fylkesmannen har lagt om og trappet opp innsatsen rettet mot lokalmat i Hedmark. Målet er økt verdiskaping gjennom å bidra til utvikling, produksjon, kommersialisering og salg av matspesialiteter. I samsvar med utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv, har Fylkesmannen prioritert å koble disse to innsatsområdene. På området lokalmat er det avholdt mobiliseringskurs, dialogmøter og nettverksmøter i forhold til lokalmatprodusenter. Fylkesmannen har videre bidratt i etableringen av den nye landbruks- og matmessa "Midt i matfatet" (innlandets største matmesse), og har forberedt deltagelse i Grüne Woche som en del av Osloregionen. På området grønt reiseliv er det, i samarbeid med fylkeskommunen og IN, etablert et 3-årig prosjekt knyttet til "temabasert produktutvikling" med basis i en regional plan for opplevelsesnæringer i Hedmark.

Inn på tunet

I Hedmark var det ved utgangen av 2014 i alt 29 godkjente IPT-tilbydere, mens ytterligere 14 bedrifter er i prosess for å bli godkjent. Fylkesmannen samarbeider tett med IN om utviklingen av området, og finansierer i fellesskap et IPT-nettverk med viktige funksjoner i forhold til markedsføring, kompetanseheving og nettverksbygging. Fylkesmannen har videre startet opp et arbeid med utforming av en regional handlingsplan for IPT. Arbeidet ledes av en bredt sammensatt styringsgruppe, og er planlagt slutført til sommeren 2015.

Skogbruk og økt bruk av tre

Hedmarksskogbruket fortsatte den positive utviklingen i 2014 med økt aktivitet på de fleste områder. Det ble avvirket et rekordvolum på 3 mill m³ virke, og plantet og markberedt 60-70 % mer enn for tre år siden. Ombygging og vedlikehold av skogsbilveger er satt i fokus og aktiviteten har begynt å løsne. For ytterligere å spisse innsatsen vil Fylkesmannen i 2015 etablere et eget skogsbilvegprosjekt. En hovedutfordring fremover blir å følge opp og videreutvikle det høye aktivitetsnivået i skogbruket.

Økt bruk av tre og bioenergi er prioriterte satsingsområder i Skog- og trestrategien for Hedmark og Oppland 2013-2016. Etter flere års innsats er det nå ca 250 gårdsvarmeanlegg i fylket, og interessen er fortsatt stor. Bortfallet av flistolskuddet, lave el-priser og kombinert med avsetningsproblemer for biprodukter (flis) fra den tremekaniske industrien, har imidlertid gitt en kraftig svekkelse av markedet for biobrensel fra skogen. I forhold til økt bruk av tre har Fylkesmannen i 2014 bidratt til utvikling av et "Kompetanseprogram for økt bruk av tre i bygg" i regi av skog- og trestrategien, og har bidratt i prosessen i utviklingen av et arenaprosjekt for "Bærekraftig byggeri" med utgangspunkt i klyngen av tremekanisk industri og husbyggerivirksomheter i Hedmark.

Kompetanse og kapasitet i kommunal landbruksforvaltning

Kompetanse og kapasitet i lokal landbruksforvaltning er en vedvarende utfordring, men med store variasjoner kommuner imellom. Fylkesmannen gir rollen som kompetansesenter høy prioritet, og har en målrettet oppfølging av kommunene styrt av en egen handlingsplan. Handlingsplanen har fokus på kompetanseheving, landbrukspolitisk dialog og forvaltningskontroll. Det ble i 2014 avholdt i alt 25 kurs og fagsamlinger rettet mot lokal landbruksforvaltning. Kontrollarbeidet ble samlet sett gjennomført i henhold til vedtatt kontrollplan, med tillegg av enkelte ekstra kontroller etter behov.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet har tydelig sektorovergripende plass og er godt forankret i embetsledelsen. Reduksjon av samfunnets risiko og sårbarhet og økt krisehåndteringsevne har prioritet. Fylkesmannen gjennomfører rutinemessig øvelser, tilsyn og veiledning for å opprettholde og øke krisehåndteringsevnen. Det forebyggende beredskapsarbeidet og kravene til samfunnssikkerhet og beredskap og ROS-analyser i Plan- og bygningsloven og Sivilbeskyttelsesloven følges godt opp lokalt og regionalt.

Forebyggende beredskapsarbeid

Regionalplan for samfunnssikkerhet og beredskap i Hedmark inklusiv fylkes-ROS ble vedtatt i Hedmark fylkesting i september 2013. Tiltak rettet mot klimaendringer og klimatilpasning har stått sentralt i arbeidet og vil på lik linje med øvrige tiltak bli fulgt i handlingsplanen og i dialog med kommunene. Handlingsprogrammet/handlingsplanen er under utarbeidelse og forventes ferdig og vedtatt i fylkestinget i løpet av 2015. Vi har prioritert pådriver- og veilederrollen overfor kommunene i arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet og beredskap ved fast deltakelse i fylkets planforum og ved beredskapsmessig oppfølging av alle kommunale plansaker. Vi fremmet innsigelse til 3 reguleringsplaner på grunn av manglende eller mangelfull ROS-analyse.

Tilsyn

Vi utfører tilsyn i 1/4 av kommunene hvert år. I 2014 gjennomførte vi tilsyn i kommunene Åsnes, Våler, Sør-Odal, Tynset og Kongsvinger. Det ble gitt 5 avvik på manglende eller mangelfull hethetlig ROS-analyse. Dette viser at fortsatt veiledning knyttet til kravene til helhetlig ROS-analyser i sivilbeskyttelsesloven er nødvendig. Tidligere tilsyn viser at det er på dette området kommunene har et spesielt stort utviklingspotensiale.

Krisehåndteringsevne/øvelser

Kompetanseheving og kvalitetssikring i kommunene er ivaretatt ved at vi gjennomfører krisehåndteringsøvelser og beredskapstilsyn. Selv om det fortsatt er utviklingspotensiale har denne satsingen gitt økt bevissthet om beredskapsansvaret og framgang i krisehåndteringsevnen. Fylkesmannen har i 2014 gjennomført øvelser for kommunene Nord-Odal, Eidskog, Ringsaker, Stange og Åmot kommuner, samt øvelser for fylkesmannens ledergruppe, Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget. Læringspunkter i øvelsene er: Rolleforståelse, krisekommunikasjon/-informasjon og videreutvikling i bruk av CIM som krisestøtteverktøy. Videre er videreutvikling av egen beredskapsplan fokuserte læringspunkter.

Krisestøtteverktøyet CIM

Målrettet og systematisk arbeid har bidratt til at krisehåndteringsevnen lokalt og regionalt generelt er god. Gjennom rådgivning og gjennomføring av kurs, øvelser, tilsyn ser vi en tydelig kvalitetsheving av beredskapsplanene og framgang i krisehåndteringsevnen. Krisehåndteringsverktøyet CIM er implementert i alle kommunene og opplæring er gjennomført. Arbeidet med å videreutvikle bruken av verktøyet fortsetter gjennom oppfølgingskurs og månedlige CIM-øvelser (CIM-TRIM). Fylkesmannen har etablert sin egen beredskapsplan med tiltakskort i CIM og benytter verktøyet til loggføring, rapportering og informasjonsdeling.

Grensesamarbeid

Fylkesmannen i Hedmark har et godt og nært samarbeid over grensen til Sverige. Det er etablert en Grensekommitee og et Grenseredningsforum som arbeider med å redusere grensehinder ved blant annet utøvelse av redningstjeneste. Dette samarbeidet er formalisert med Länstyrelsene i Dalarna og Värmland. Arbeidet er praktisk rettet og har pågått over lang tid. Vi har blant annet gjennomført en rekke samøvelser ved grensen. Vi er nå inne i et større prosjekt som er kalt "Grenseløs krisehåndtering". Prosjektet er planlagt å gå over 4 år. I 2014 har fokus vært å gjennomføre en GrenseRos. Denne har som hensikt å kartlegge risiko knyttet til redningstjenesten pluss viktig infrastruktur i grenseområdet Hedmark-Värmland-Dalarna. Arbeidet har kommet godt i gang og vil ferdigstilles sommeren 2015. Fylkesmannen i Hedmark leder dette arbeidet. Øvrig aktører i Grenseredningsrådet er kommunene v/brann og redning, politiet og helse fra begge land. Grensekommiteen er en overbygning som er med på å finansiere arbeidet med GrenseRos.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Klima- og miljødepartementet	kr 8 929 885,65	kr 2 127 757,70
Landbruks- og matdepartementet	kr 15 709 743,04	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 6 249 931,39	kr 517 567,38
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 470 116,72	kr 592 284,93
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 3 085 681,30	kr 7 100 111,37
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 38 514 043,79	kr 170 836,81
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 1 264 889,63	kr 1 225 807,91
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 11 246 650,63	kr 874 423,32
Andre	kr 50 226,38	kr 0,00
Sum:	kr 87 521 168,00	kr 12 608 789,00

IV - Styring og kontroll i embetet

Embetet lager hvert år en årsplan/virksomhetsplan bestående av Felles virksomhetsplan, del 1, som i hovedsak viser prioriterte tiltak i embetets strategiplan, tverrfaglige satsingsområder/tema og prioriteringer som ikke følger direkte av tildelingsbrev og embetsoppdrag. I tillegg omtales administrative tiltak som berører hele embetet. Avdelingenes virksomhetsplan, del 2 viser hovedprioriteringer innenfor de forskjellige fagområdene og svarer på embetsoppdraget som er gitt av de forskjellige fagdepartementer.

For å sikre en mest mulig likebehandling, rasjonell og effektiv drift er det utarbeidet styrende dokumenter og rutiner som regulerer embetets drift. Disse er tilgjengelige på vårt intranett.

Del III i årsrapporten viser at resultatkravene er nådd på nesten alle områder. Vi har medarbeidere med høy kompetanse innen sine fagområder. Det er god søkning til ledige stillinger. Vi har 131 dyktige og innsatsvillige medarbeidere i hel- og deltidsstillinger.

Embetet har god økonomistyring og effektiv saksbehandling. Vi utnytter aktivt fagsystemene på økonomiområdet og har god oversikt og styring med den økonomiske situasjon. Oppgaveløsning på tvers av avdelingsgrenser, der dette er hensiktsmessig, har fokus. Vi har jevnt over god måloppnåelse i forhold til resultatkravene i tildelingsbrevet og embetsoppdragene. For nærmere beskrivelse vises til rapportering på de ulike resultatområder, jf. vedlegg.

Embetet har arbeidet mye for å øke bruken av e-handel gjennom systemet Basware. Fokuset har vært å få flere leverandører inn i systemet. Dette har vi greid i godt samarbeid med DFØ. Videre er innkjøpspersonellet ytterligere skolert i bruken av ordningen.

Embetet har en egen administrasjonsordning hvor prinsippene rundt ansvar og roller i embetet er beskrevet. De samme prinsipper gjelder i forhold til risikostyring. Risikovurderinger skal generelt inngå som et element i kvalitetssikring av alle arbeidsprosesser med sikte på å unngå feil og sikre god ressursutnyttelse.

Risikostyring og intern kontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at virksomheten når sine mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyring og intern kontroll har til hensikt å gi rimelig sikkerhet for oppnåelse av målsettinger innen alle de tre kategoriene. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen.

Avdelingslederne gjennomfører systematiske risikovurdering innen sine ansvarsområder i forbindelse med utarbeidelse av avdelingenes årlige virksomhetsplaner. Gjennom virksomhetsplanleggingen og oppfølging av denne skal risiko for manglende måloppnåelse vurderes. Risikoene dokumenteres i risikostyringsdokumentet.

Risikofunn som vi har hatt fokus på i 2014 har vært jordvern, rovviltforvaltning, saksbehandlingstid på byggesaker, saksbehandlingstid på vergemål og oppnevning av verger. Dette rapporteres halvårlig i ledermøtet.

Vi må prioritere nøye innenfor de rammene vi har til disposisjon. For 2014 innebærer det at vi har måttet nedprioritere noen oppgaver av kapasitetshensyn. Vi har prioritert ut fra den kunnskap vi har om fylket og hvilken risiko unnlattelse av oppgaver vil ha for rettsikkerheten. For å holde rammene har vi en bemanningsplan for perioden 2010-2015 som innebærer en nedbemanning på 12 årsverk i perioden. Nedbemanningen fordeler seg på alle områder.

Antall ansatte pr. 31.12.14 utgjør 123 årsverk mot 119 i 2013. I årsverkene inngår alle fast ansatte, engasjementer og lærlinger. Embetet har stabil bemanning. Økningen skyldes vergemålsreformen og økte bevilgninger på helse- og sosialområdet.

Det ble gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2014. Alle ansatte er involvert i oppfølgingsprosessen.

Fylkesmannen er tilfreds med en turnover på 11,5 %. Det har ikke vært vansker med rekruttering. Endringene har bidratt til påfyll av kompetanse. Utskiftningene har ikke påvirket driften av embetets aktivitetsnivå.

Utlysning av stillinger viser en overvekt av kvinnelige søkere i alle utlyste stillinger. Til sammen søkte det 70 % kvinner og 30 % menn. Av de som ble ansatt var det 90 % kvinner og 10 % menn. Ingen av søkerne har krysset av for funksjonshemming eller innvandrerbakgrunn.

Embetet har fokus på egen drift og regelforenkling i tilknytning til prosjekt "tidstyver". Vi leverte våre forslag om forenkling av regelverk til Difi's innmeldingssystem innen fristen. Det viktigste i det lange løp er kanskje den

daglige dialogen mellom embetsledelsen og avdelingslederne, samt innad i avdelingene. Vi opplever at vi bruker mye tid på dette og at det oppleves meningsfylt. Hverdagsutvikling og -effektivisering på denne måten driver virksomheten framover.

Likestillingen ved embetet er ivaretatt gjennom tilpasningsavtalen til Hovedavtalen. Embetet tilstreber å likestille kvinner og menn. Det er bevissthet rundt dette, ikke minst ved ansettelse og ved lønnsforhandlinger.

IA-avtalens overordnede mål er å forebygge og redusere sykefraværet, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet, samt å hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Embetets målsetting er å beholde det lave sykefraværet og arbeide for at det reduseres ytterligere. Sykefraværet skal samlet sett ikke være over 5 % på årsbasis. Sykefraværet varierer over tid. I 2013 hadde vi et meget lavt sykefravær, mens det i 2014 var noe høyt i forhold til den målsettingen vi hadde på 5 %. Vi har derfor sagt i den nye IA-avtalen at sykefraværet skal være på 5 % som gjennomsnitt i de siste 5 år. Fraværet har, så langt vi kjenner til, ikke sammenheng med arbeid og arbeidsmiljø. Korttidsfraværet er meget lite. Det er langtidsfraværet som utgjør den største andelen og som krever tiltak. Tilrettelegging på arbeidsplassen over tid gir utfordringer både for den sykmeldte og kollegaene. Vi legger stor vekt på dialog og at fordeling av oppgaver og tilrettelegging er et lederansvar.

Fylkesmannen skal så langt det er mulig legge til rette for at medarbeidere som får redusert sin funksjonsevne fortsatt skal kunne være i arbeid. Embetet tar i mot personer fra Nav som har behov for å prøve seg i jobb. I forbindelse med nytilsettinger har det vært svært få søkere med innvandrerbakgrunn og yrkes-/funksjonshemming.

Det er en målsetting å holde gjennomsnittlig pensjonsalder på 65,5 år som var snittet for perioden 2010 - 2013. Gjennomsnittlig pensjonsalder er økende. For 2014 var den 67,3 år.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Fylkesmannen er statens fremste representant i fylket og utfører oppgaver på et bredt felt etter oppdrag fra flere departementer og direktorater.

Fylkesmannen spiller en viktig rolle i gjennomføringen av nasjonal politikk og oppfølging av rettighetslovgivningen. Kommunene er helt sentrale i produksjon av velferdstjenester for befolkningen. I tillegg har kommunene et viktig samfunnsoppdrag i forbindelse med kommuneplanarbeidet. Sammenhengen mellom nasjonal politikk og lokal gjennomføring, blir derfor avgjørende viktig. Fylkesmannens viktigste oppgave er å være bindeleddet mellom disse. Fylkesmannen har inngående kjennskap til kommunene i fylket, deres situasjon, utfordringer og muligheter. Samtidig er Fylkesmannen i en direkte styringslinje fra departement og direktorater. Slik sett kan Fylkesmannen spille en enda viktigere rolle i samordningen av statlige og nasjonale interesser overfor kommunene framover. Ytterligere kan dette bidra til gjøre forvaltningen enklere og bedre.

Det er viktig at våre oppdragsgivere ser på Fylkesmannen som en sentral medspiller for å gjøre forvaltningen mere effektiv, samtidig som dette også skal bidra til bedre tjenester i kommunene. Samspillet mellom tilsyn, rådgivning og utvikling blir alt mer viktig i Fylkesmannens forhold til kommunene. Fylkesmannen skal også passe på og bidra til en god og fornuftig balanse mellom nasjonal politikk og det lokale selvstyret. Dette stiller store krav til Fylkesmannens evne til godt samarbeid og dialog med kommunene. Et eksempel på dette er evne til sammen å finne gode lokale løsninger i forbindelse med kommuneplanene for å gjøre planbehandlingen raskere og mer effektiv.

Befolkningsutviklingen gjør at kommunene i Hedmark har store og økende oppgaver innen helse- og omsorgstjenester. I flere kommuner endres forholdet mellom arbeidsstyrke og eldre over 67 år dramatisk i løpet av de nærmeste ti-årene. Både kapasitet og kompetanse i tjenestene er allerede i dag en stor utfordring i mange kommuner. Fylkesmannen har en viktig rolle i å se til at kommunene tilbyr forsvarlige tjenester.

Det er store variasjoner mellom kommunene i fylket. To kommuner har betydelig større areal enn Vestfold fylke, to andre er om lag like store. Til sammen bor det omlag 12 500 innbyggere i disse kommunene. Fødselstallene er svært lave i mange kommuner. Andre deler av fylket vil kunne få en stor vekst i årene framover. Store samferdselsinvesteringer kan gjøre det mulig å flytte vekst ut fra Oslo-området. Hedmark er et fylke med store naturressurser og har store muligheter på mange områder. Fylkesmannen ser det som en viktig oppgave, sammen med andre, å bidra til en styrket vekst og utvikling i fylket.

Fylkesmannen har høy og relevant kompetanse innenfor sine fagområder. Vi har fokus på å arbeide tverrfaglig. Vi har god søkning til utlyste stillinger og konkurrerer godt om de beste hodene. En årlig turnover på rundt 10 % bidrar til at vi har en god balanse mellom erfaring fra embetet og tilførsel av ny kunnskap og erfaringer. Vi har fleksible og dyktige medarbeidere som kan arbeide på flere fagfelt dersom det er nødvendig. Fylkesmannen er derfor godt rustet og kan utføre sine oppgaver og oppdrag på en god måte.

VI - Årsregnskap

Del VI – Årsregnskap for Fylkesmannen i Hedmark

Ledelseskommmentar til årsregnskapet 2014

Formål

Fylkesmannen i Hedmark er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetet er et ordinært statlig forvaltningsorgan, og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er bindeleddet mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra embetets økonomiinstruks. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av embetets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Driftsregnskapet kapittel 0525 post 01 for 2014 viser kr 92 140 384 i utgifter, jf. bevilgningsrapport, og et merforbruk på kr 344 169 som ga et akkumulert resultat på kr 2 240 832, jf. note B. Akkumulert overskudd har sammenheng med kraftig økning i sykefraværet uten inntak av vikarer.

Vi avsatte midler over kapittel 0525 post 01 til å øke bemanningen på vergemålsområdet. Imidlertid fikk vi dekket merforbruket med en ekstrabevilgning fra Justis- og beredskapsdepartementet på kr 1 243 000 over kapittel 0469 post 01.

Regnskapet totalt viser utgifter på kr 266 232 497 som inkluderer tilskudd og øvrige driftsmidler, jf. bevilgningsrapport.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for embetet. Årsregnskapet er ikke ferdigrevidert pr. dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Hamar, 27. februar 2015

Sigbjørn Johnsen (sign.)

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Hedmark er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Hedmark er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som vi har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Fylkesmannen i Hedmark har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen i Hedmark står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva Fylkesmannen i Hedmark har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises i kolonnen for samlet tildeling. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Hedmark har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Hedmark har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres, og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	89 762 000	92 140 384	-2 378 384
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	3 011 000	7 715 080	-4 704 080
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		7 287 000	7 286 477	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		1 900 000	1 899 590	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	21	Spesielle driftsutgifter		8 340 600	8 339 017	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutd.	22	Diverse		17 627 670	17 468 505	
0227	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	62	Diverse		5 716 000	5 716 000	
0230	Statlig spesialped. støttesystem - driftsutgite	01	Driftsutgifter		596 000	596 000	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		4 292 000	4 270 275	
0310	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	70	Tilskudd	Åpen fullmakt		1 464 199	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		7 838 488	7 838 488	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	Åpen fullmakt		981 364	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd	Åpen fullmakt		413 634	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd	Åpen fullmakt		7 190 767	
0500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter		105 000	105 000	
0571	Rammertilskudd til kommuner- spesielle drifts	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	300 000	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		2 015 340	1 597 830	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		6 580 761	5 722 918	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		426 600	426 600	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	25 000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter	Åpen fullmakt		897 053	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		657 500	643 892	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		7 888 000	7 810 450	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 541 070	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abort	73	Tilskudd		500 000	500 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		404 700	300 667	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		19 177 677	19 177 677	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		1 198 098	1 198 105	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	Åpen fullmakt		22 472	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		710 000	817 672	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernnet - spes. drift	21	Spesielle driftsutgifter		1 258 029	835 841	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		22 625 324	22 725 227	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		275 000	1 732 427	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		200 000	200 000	
1410	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 268 000	1 263 640	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		736 550	736 550	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		4 099 000	3 953 689	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		3 229 000	1 620 358	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		725 000	625 836	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		128 000	128 000	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		13 500 000	11 811 645	
1420	Forebyggende og konfliktdependende tiltak i r	73	Tilskudd		14 500 000	14 861 348	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		640 000	546 867	
1420	Nasjonalparksentre og andre naturinfo.sentre	85	Diverse		618 000	58 032	
1425	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		260 000	255 723	
1425	Tilskott til viltføremål	71	Tilskudd		471 126	471 126	
Sum utgiftsført					252 422 463	266 232 497	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		8 282 399	8 282 399	
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		1 845 009	1 845 009	
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak		95 186	95 186	
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger		247 703	247 703	
3525	Refusjon lærlinger	17	Refusjon av lærlinger		116 339	116 339	
3525	Refusjon av sykepenges	18	Refusjon av sykepenges		2 314 979	2 314 979	
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		184 448		
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		9 720 437		
Sum inntektsført					0	22 806 499	12 901 614
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						243 425 998	
Kapitalkontoer							
60066101	Norges Bank KK /innbetalinger				19 300 839		
60066102	Norges Bank KK/utbetalinger				-262 569 055		
715204	Endring i mellomværende med statskassen				-157 783		
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201414)							
Konto	Tekst			2014	2013	Endring	
6260	Aksjer			0	0	0	
715204	Mellomværende med statskassen			-3 308 276	-3 150 493	-157 783	

Virksomhet: A1 - Fylkesmannen i Hedmark

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	2 585 000	87 177 000	89 762 000
052521	3 011 000		3 011 000
xxxxxx			0
xxxxxx			0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Standard refusjoner på inntekstpostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501		-2 378 384	0	-2 378 384	2 774 207	1 845 009			2 240 832	4 358 850	2 240 832
052521		-4 704 080	0	-4 704 080	0	8 282 399			3 578 319	[5% av årets tildeling i note A]	3 578 319
xxxx21	"kan nyttes under post 01"			0					0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxx45				0	Ikke aktuell				0		
xxxx45	"kan overføres"			0	Ikke aktuell				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	[Sum årets og fjorårets tildeling]
xxxx70				0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxxx75	"overslagsbevilgning"			0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Belastningsfullmaktene er satt opp i tabellen "bevilgningsrapport".

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Embetet har ingen avgitte belastningsfullmakter.

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Virksomheten har brukt lønnsrefusjoner som er rapportert på kapittel/post 352515-18, samt ymse inntekter kapittel/post 3525.02 til å dekke inn samtlige merutgifter på driftsposten 0525.01. Lønnsrefusjonene beløper seg samlet til kr 2 774 207 og ymse inntekter til kr 1 845 009, til sammen kr 4 619 216. Av disse brukes kr 2 378 384 til å dekke årets merutgift. Resterende beløp kr 2 240 832 inngår i utregning av mulig overførbart beløp til neste år, jf. økonomiske fullmakter gitt i tildelingbrevet fra KMD.

Mulig overførbare beløp

Embetets ubrukte midler på kapittel/post 0525.01 beløper seg til kr 2 240 832. Da dette beløpet er under grensen på 5 % regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. Beløpet som står på kapittel/post 0525.21 består blant annet av spleiselag med andre aktører og forutsettes overført i sin helhet, kr 3 578 319.

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	7 586 898	4 387 558
Salgs- og leieinnbetalinger	1	2 540 509	2 312 513
Andre innbetalinger	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	30
<i>Sum innbetalinger</i>		10 127 407	6 700 101
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	81 597 475	74 517 475
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-2 774 207	-1 629 655
Utbetalt til investeringer	3	5 807 272	2 198 653
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	46 779 563	48 126 539
Utbetaling av finansutgifter	4	0	126
<i>Sum utbetalinger</i>		131 410 103	123 213 138
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		121 282 695	116 513 037
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	132 048 188	98 127 924
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		132 048 188	98 127 924
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		9 720 437	8 970 606
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		184 448	180 948
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		9 904 885	9 151 554
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		243 425 998	205 489 407
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201414	01.01,2015
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	272 920	92 168
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-3 533 001	-3 222 661
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	-48 297	-20 000
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	102	0
Sum mellomværende med statskassen		-3 308 276	-3 150 493

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	3 980 817	3 374 599
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	3 581 604	990 805
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	10 000
Andre tilskudd og overføringer	24 478	12 154
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	7 586 898	4 387 558
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	80 000	80 000
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	415 816	716 218
Inntekter av oppdrag, utenfor avgiftsområdet	2 044 694	1 516 295
Sum salgs- og leieinnbetalinger	2 540 509	1 516 295
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	30
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	30
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	10 127 407	5 903 883

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	69 732 414	63 420 914
Arbeidsgiveravgift	9 720 502	8 970 606
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	2 144 558	2 125 955
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	81 597 475	74 517 475
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	2 774 207	1 629 655
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	2 774 207	1 629 655
Antall årsverk:	123	119

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	0	2 247
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5 803 673	2 191 276
Andre utgiftsførte investeringer (*)	3 599	5 130
Sum utbetalt til investeringer	5 807 272	2 198 653

() Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet*

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201414	201314
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	-1 465 448	-1 436 288
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	394 051	341 616
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	9 794 674	10 232 127
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 416 507	1 025 534
Mindre utstyrsanskaffelser	545 596	333 377
Leie av maskiner, inventar og lignende	4 531 556	3 691 274
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	18 758 845	20 321 518
Reiser og diett	2 360 650	2 526 811
Øvrige driftsutgifter (*)	10 443 133	11 090 571
Sum andre utbetalinger til drift	46 779 563	48 126 539
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	126
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	126
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Husleie:

Leie lokaler	8 707 076	8 521 194
Refusjon drift statens hus	-10 170 766	-9 958 171
Annet	<u>-1 758</u>	<u>689</u>
Netto	<u>-1 465 448</u>	<u>-1 436 288</u>

Konsulenttjenester:

Advokater	6 565 453	5 770 415
Tolker	957 460	736 741
Kjøp av tjenester -utvikl av progr.v, IKT-løsn mv.	337 938	347 097
Kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver, IKT	1 042 692	976 266
Andre konsulenttjenester	<u>9 855 302</u>	<u>12 491 000</u>
Sum	<u>18 758 845</u>	<u>20 321 518</u>

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201414	201314
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	96 371 892	63 600 170
Tilskudd til fylkeskommuner	3 118 687	1 439 750
Tilskudd til husholdninger	22 844 307	26 244 946
Tilskudd til ideelle organisasjoner	7 122 302	5 843 058
Tilskudd til statsforvaltningen	2 591 000	1 000 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	132 048 188	98 127 924

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	1 500	0	1 500
Andre fordringer	272 920	272 920	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	274 420	272 920	1 500
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-4 976	0	-4 976
Skyldig skattetrekk	-3 533 001	-3 533 001	0
Skyldige offentlige avgifter	-48 297	-48 297	0
Annen kortsiktig gjeld	102	102	0
Sum	-3 586 173	-3 581 196	-4 976
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-3 311 752	-3 308 276	-3 476

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.12.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Del VI – Årsregnskap for Fylkesmannen i Hedmark

Ledelseskommmentar til årsregnskapet 2014

Formål

Fylkesmannen i Hedmark er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetet er et ordinært statlig forvaltningsorgan, og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er bindeleddet mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra embetets økonomiinstruks. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av embetets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Driftsregnskapet kapittel 0525 post 01 for 2014 viser kr 92 140 384 i utgifter, jf. bevilgningsrapport, og et merforbruk på kr 344 169 som ga et akkumulert resultat på kr 2 240 832, jf. note B. Akkumulert overskudd har sammenheng med kraftig økning i sykefraværet uten inntak av vikarer.

Vi avsatte midler over kapittel 0525 post 01 til å øke bemanningen på vergemålsområdet. Imidlertid fikk vi dekket merforbruket med en ekstrabevilgning fra Justis- og beredskapsdepartementet på kr 1 243 000 over kapittel 0469 post 01.

Regnskapet totalt viser utgifter på kr 266 232 497 som inkluderer tilskudd og øvrige driftsmidler, jf. bevilgningsrapport.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for embetet. Årsregnskapet er ikke ferdigrevidert pr. dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Hamar, 27. februar 2015

Sigbjørn Johnsen (sign.)

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Hedmark er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Hedmark er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som vi har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Fylkesmannen i Hedmark har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen i Hedmark står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva Fylkesmannen i Hedmark har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises i kolonnen for samlet tildeling. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Hedmark har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Hedmark har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres, og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	89 762 000	92 140 384	-2 378 384
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	3 011 000	7 715 080	-4 704 080
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		7 287 000	7 286 477	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		1 900 000	1 899 590	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	21	Spesielle driftsutgifter		8 340 600	8 339 017	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutd.	22	Diverse		17 627 670	17 468 505	
0227	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	62	Diverse		5 716 000	5 716 000	
0230	Statlig spesialped. støttesystem - driftsutgite	01	Driftsutgifter		596 000	596 000	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		4 292 000	4 270 275	
0310	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	70	Tilskudd	Åpen fullmakt		1 464 199	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		7 838 488	7 838 488	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	Åpen fullmakt		981 364	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd	Åpen fullmakt		413 634	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd	Åpen fullmakt		7 190 767	
0500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter		105 000	105 000	
0571	Rammertilskudd til kommuner - spesielle drifts	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	300 000	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		2 015 340	1 597 830	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		6 580 761	5 722 918	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		426 600	426 600	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	25 000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter	Åpen fullmakt		897 053	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		657 500	643 892	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		7 888 000	7 810 450	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 541 070	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abort	73	Tilskudd		500 000	500 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		404 700	300 667	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		19 177 677	19 177 677	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		1 198 098	1 198 105	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	Åpen fullmakt		22 472	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		710 000	817 672	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernnet - spes. drift	21	Spesielle driftsutgifter		1 258 029	835 841	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		22 625 324	22 725 227	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		275 000	1 732 427	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		200 000	200 000	
1410	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 268 000	1 263 640	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		736 550	736 550	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		4 099 000	3 953 689	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		3 229 000	1 620 358	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		725 000	625 836	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		128 000	128 000	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		13 500 000	11 811 645	
1420	Forebyggende og konfliktdependende tiltak i r	73	Tilskudd		14 500 000	14 861 348	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		640 000	546 867	
1420	Nasjonalparksentre og andre naturinfo.sentre	85	Diverse		618 000	58 032	
1425	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		260 000	255 723	
1425	Tilskot til viltføremål	71	Tilskudd		471 126	471 126	
<i>Sum utgiftsført</i>					252 422 463	266 232 497	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		8 282 399	8 282 399	
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		1 845 009	1 845 009	
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak		95 186	95 186	
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger		247 703	247 703	
3525	Refusjon lærlinger	17	Refusjon av lærlinger		116 339	116 339	
3525	Refusjon av sykepengen	18	Refusjon av sykepengen		2 314 979	2 314 979	
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		184 448		
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		9 720 437		
<i>Sum inntektsført</i>					0	22 806 499	12 901 614
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						243 425 998	
Kapitalkontoer							
60066101	Norges Bank KK /innbetalinger				19 300 839		
60066102	Norges Bank KK/utbetalinger				-262 569 055		
715204	Endring i mellomværende med statskassen				-157 783		
<i>Sum rapportert</i>						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201414)							
Konto	Tekst			2014	2013	Endring	
6260	Aksjer			0	0	0	
715204	Mellomværende med statskassen			-3 308 276	-3 150 493	-157 783	

Virksomhet: A1 - Fylkesmannen i Hedmark

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	2 585 000	87 177 000	89 762 000
052521	3 011 000		3 011 000
xxxxxx			0
xxxxxx			0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Standard refusjoner på inntekstpostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501		-2 378 384	0	-2 378 384	2 774 207	1 845 009			2 240 832	4 358 850	2 240 832
052521		-4 704 080	0	-4 704 080	0	8 282 399			3 578 319	[5% av årets tildeling i note A]	3 578 319
xxxx21	"kan nyttes under post 01"			0					0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxx45				0	Ikke aktuell				0		
xxxx45	"kan overføres"			0	Ikke aktuell				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	[Sum årets og fjorårets tildeling]
xxxx70				0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxxx75	"overslagsbevilgning"			0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Belastningsfullmaktene er satt opp i tabellen "bevilgningsrapport".

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Embetet har ingen avgitte belastningsfullmakter.

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Virksomheten har brukt lønnsrefusjoner som er rapportert på kapittel/post 352515-18, samt ymse inntekter kapittel/post 3525.02 til å dekke inn samtlige merutgifter på driftsposten 0525.01. Lønnsrefusjonene beløper seg samlet til kr 2 774 207 og ymse inntekter til kr 1 845 009, til sammen kr 4 619 216. Av disse brukes kr 2 378 384 til å dekke årets merutgift. Resterende beløp kr 2 240 832 inngår i utregning av mulig overførbart beløp til neste år, jf. økonomiske fullmakter gitt i tildelingbrevet fra KMD.

Mulig overførbare beløp

Embetets ubrukte midler på kapittel/post 0525.01 beløper seg til kr 2 240 832. Da dette beløpet er under grensen på 5 % regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. Beløpet som står på kapittel/post 0525.21 består blant annet av spleiselag med andre aktører og forutsettes overført i sin helhet, kr 3 578 319.

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	7 586 898	4 387 558
Salgs- og leieinnbetalinger	1	2 540 509	2 312 513
Andre innbetalinger	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	30
<i>Sum innbetalinger</i>		10 127 407	6 700 101
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	81 597 475	74 517 475
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-2 774 207	-1 629 655
Utbetalt til investeringer	3	5 807 272	2 198 653
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	46 779 563	48 126 539
Utbetaling av finansutgifter	4	0	126
<i>Sum utbetalinger</i>		131 410 103	123 213 138
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		121 282 695	116 513 037
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	132 048 188	98 127 924
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		132 048 188	98 127 924
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		9 720 437	8 970 606
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		184 448	180 948
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		9 904 885	9 151 554
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		243 425 998	205 489 407
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201414	01.01,2015
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	272 920	92 168
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-3 533 001	-3 222 661
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	-48 297	-20 000
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	102	0
Sum mellomværende med statskassen		-3 308 276	-3 150 493

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	3 980 817	3 374 599
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	3 581 604	990 805
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	10 000
Andre tilskudd og overføringer	24 478	12 154
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	7 586 898	4 387 558
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	80 000	80 000
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	415 816	716 218
Inntekter av oppdrag, utenfor avgiftsområdet	2 044 694	1 516 295
Sum salgs- og leieinnbetalinger	2 540 509	1 516 295
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	30
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	30
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	10 127 407	5 903 883

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	69 732 414	63 420 914
Arbeidsgiveravgift	9 720 502	8 970 606
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	2 144 558	2 125 955
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	81 597 475	74 517 475
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	2 774 207	1 629 655
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	2 774 207	1 629 655
Antall årsverk:	123	119

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	0	2 247
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5 803 673	2 191 276
Andre utgiftsførte investeringer (*)	3 599	5 130
Sum utbetalt til investeringer	5 807 272	2 198 653

() Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet*

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201414	201314
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	-1 465 448	-1 436 288
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	394 051	341 616
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	9 794 674	10 232 127
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 416 507	1 025 534
Mindre utstyrsanskaffelser	545 596	333 377
Leie av maskiner, inventar og lignende	4 531 556	3 691 274
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	18 758 845	20 321 518
Reiser og diett	2 360 650	2 526 811
Øvrige driftsutgifter (*)	10 443 133	11 090 571
Sum andre utbetalinger til drift	46 779 563	48 126 539
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	126
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	126
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Husleie:

Leie lokaler	8 707 076	8 521 194
Refusjon drift statens hus	-10 170 766	-9 958 171
Annet	<u>-1 758</u>	<u>689</u>
Netto	<u>-1 465 448</u>	<u>-1 436 288</u>

Konsulenttjenester:

Advokater	6 565 453	5 770 415
Tolker	957 460	736 741
Kjøp av tjenester -utvikl av progr.v, IKT-løsn mv.	337 938	347 097
Kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver, IKT	1 042 692	976 266
Andre konsulenttjenester	<u>9 855 302</u>	<u>12 491 000</u>
Sum	<u>18 758 845</u>	<u>20 321 518</u>

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201414	201314
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	96 371 892	63 600 170
Tilskudd til fylkeskommuner	3 118 687	1 439 750
Tilskudd til husholdninger	22 844 307	26 244 946
Tilskudd til ideelle organisasjoner	7 122 302	5 843 058
Tilskudd til statsforvaltningen	2 591 000	1 000 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	132 048 188	98 127 924

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	1 500	0	1 500
Andre fordringer	272 920	272 920	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	274 420	272 920	1 500
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-4 976	0	-4 976
Skyldig skattetrekk	-3 533 001	-3 533 001	0
Skyldige offentlige avgifter	-48 297	-48 297	0
Annen kortsiktig gjeld	102	102	0
Sum	-3 586 173	-3 581 196	-4 976
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-3 311 752	-3 308 276	-3 476

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.12.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Innhold

Kongehuset	Side 2
Klima- og miljødepartementet	Side 2
Landbruks- og matdepartementet	Side 8
Kunnskapsdepartementet	Side 28
Statens Helsetilsyn	Side 43
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 47
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 50
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Side 55
Arbeids- og sosialdepartementet	Side 65
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 69
Samferdselsdepartementet	Side 80
Utenriksdepartementet	Side 81
Kulturdepartementet	Side 81
Andre	Side 82

Fylkesmannsembetene utfører fagoppgaver for flere departementer og direktorater/tilsyn. Hvert departement er faglig overordnet embetene på det aktuelle fagområdet. I årsrapporten del III er det gitt en kort omtale og vurdering knyttet til hvert departementsområde. Nedenfor følger embetets mer utførlig resultatrapportering knyttet til embetsoppdraget for de ulike departementene.

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

I 2014 hadde vi et besøk fra den Kongelige familie. H.M. Dronningen var på åpningen av det nye kulturhuset i Hamar i mars.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

Kongens fortjenstmedalje: 6 innvilget og 6 avslag

Klima- og miljødepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Helhetlig vannforvaltning

Fylkesmannen følger opp vedtatte tiltak i pilotvannområdet Femund-/Trysilvassdraget og Røgden.

Vann-Nett oppdateres løpende når ny informasjon blir tilgjengelig. Nye overvåkingsdata er lagt inn i Vannmiljø.

Tiltaksrettet overvåking/problemkartlegging er gjennomført i 10 innsjøer og 8 elver i Hedmark. Det er gjennomført biotopkartlegging i Ljøravassdraget med sideelver i løpet av høsten 2014.

01-06.1-4: FM har bidratt i arbeidet med fastsettelse av miljømål, risiko- og tilstandsvurdering og aktuelle tiltak i arbeidet med tiltaksprogram og forvaltningsplan.

01-06.6: Det er meldt inn behov for avklaring av hvem som skal dekke kostnadene ved gjennomføring av tiltak i tømmerfløtingsvassdrag.

01-06.8: Vi har hatt møte via Lync med svenske myndigheter for å samordne tilstands- og risikovurdering av grensekryssende vannforekomster. Informasjon er også utvekslet via e-post.

01-06.12: Prosjektet «Vänerlaksens frie gang» ble avsluttet 31 august 2014. Sluttrapport ble ferdigstilt høsten 2014 og lagt ut på høring. Høringsuttalelser vil innarbeides i rapporten i løpet av våren 2015. Styringsgruppa for prosjektet anbefaler videreføring.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

01-06.21: Det lyktes ikke å få tak i røye fra Engeren og Femunden i 2014 for eventuell påvisning av Gyrodactilus salaris.

01-06.31: Kalking i resterende 60 lokale prosjekter er avsluttet i henhold til NIVA's anbefalinger. Det ble ikke utført kalking i Hedmark i 2014 i regi av Fylkesmannen. Et overvåkingsprogram for å dokumentere eventuell reforsuring er under utarbeidelse.

Arbeidet med å forbedre eksisterende fiskepassasjer tilknyttet kraftverksdammer er fulgt opp. Det er også arbeidet

med en handlingsplan for fiskepassasjer i fylket som ferdigstilles i løpet av vinteren 2014/15 (forsinkelse pga sykdom).

Konsesjoner for vassdragsregulering: Tre pålegg om utsetting av fisk er avsluttet. Resultater av undersøkelser knyttet til settefisk og reguleringer tyder på at ressursene bør brukes på andre avbøtende tiltak.

Vi har vært medarrangør av et 2-dagers seminar i september 2014 der tema var innlandsfisk og reguleringer.

Oppdragene innenfor vannforvaltningsområdet er fulgt opp med kvalitetssikring av informasjonen i Vann-Nett, oppfølging av tiltaksprogram, faglig veiledning og etablering av overvåking. Vi har også kontakt med svenske myndigheter om grensevassdragene.

Forvaltning av verneområder og opprettelse av nye verneområder

Det ble ansatt to nasjonalparkforvaltere for hhv verneområdestyret for Sølen landskapsvernområde og nasjonalparkstyret for Fulufjellet nasjonalpark. Fylkesmannen har bidratt med opplæring av og veiledning til forvalterne, og etablert kontor plasser på Drevsjø og i Rendalen. Oppfølging av sekretariatene krever også ressurser ift økonomiforvaltningen mm.

01-06.68: Fylkesmannen har fått et betydelig ansvar med oppfølgingen av vedtaket om ny E6 gjennom Åkersvika naturreservat, utarbeidelse av forvaltningsplan og utvidelse av reservatet. Det er etablert ei referansegruppe for forvaltningsplanarbeidet. I 2014 er det gjennomført omfattende registreringer og undersøkelser for å klarlegge økologisk status og få et faggrunnlag for arbeidet med utvidelse av reservatet.

Frivillig vern: Arbeidet med frivillig vern av skog har vært omfattende. Det ble opprettet 11 nye naturreservater i 2014 (Mikkelsberget, Kalvmyra, Ytterøya, Hanestadvola, Holmby, Vålerberget, Mørkåa, Trautskogen, Hakaskallen, Viengskletten og Tegningdalen) på i alt 47.500 dekar. I tillegg er to naturreservater (Bergevika og Eidsfjellet) utvidet med til sammen ca. 760 dekar. Dessuten er Brumundsjøen og Harasjømyrene naturreservater slått sammen til ett reservat, og utvidet med ca. 8400 dekar. For tre andre områder (Deifjellia, Veslehammerlia og Solfrittikroken) er det varslet oppstart av verneprosess. I tillegg er 10 områder (Nygårdsmyra, Rogberget, Jukulen (utvidelse), Skasberget, Misterlia, Lille Sølensjø (utvidelse), Rokkåa, Eldåa, Verdensløpet og Gammeldalen (skogvern i kvartærgeologisk reservat) i forhandlinger/klare for forhandlinger, mens resultatet av naturfaglige registreringer i 2014 avventes for 4 områder (Korpreiret, Luvdalen, Luvdalssetra og Lindberget).

1.51-1.52: Vern av skog på statens grunn: Det er varslet oppstart av verneprosess for 10 områder (Regnåsen-Hiåsen, Granbekken-Drevja, Buberget, Hemberget, Skarvberget-Tallåsen, Valsjøberget-Andfallet, Aborttjønneggene, Tøråsen, Eldåa nord og Gråkletten) på Statskog SFs grunn. (Deler av det siste området ligger på Opplysningsvesenets Fonds grunn).

Arbeid med forvaltningsplaner: Forvaltningsplaner for fire edelløvskogsreservater ble ferdigstilt i 2014; Rotlia, Bjørgedalen, Buttekvern og Kløvstadhøgda. I tillegg har Fylkesmannen ferdigstilt utkast til forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde som ble sendt på høring i første kvartal. Utkast til forvaltningsplan for Gardsjøen naturreservat er ferdigstilt ved årsskiftet (sendt på høring i jan. 2015). Det er meldt om oppstart for forvaltningsplanarbeid for Seimsjøen naturreservat.

Erstatningsoppgjør: Regjeringsadvokaten og hans kommisjonær er bistått i arbeidet med erstatning etter opprettelse av områder som var med i nasjonalparkplanen. I tillegg til oppgjøret med Statskog SF gjenstår oppgjør med private parter i Femundsmarka, Forollhogna, Dovrefjell, Dovre, Rondane og Hemmeldalen.

Ulovlige inngrep: To rapporter om ulovlige inngrep i naturreservater er oversendt politiet, og SNO er orientert om dette.

Forvaltning av villrein

Vi er sekretariat for villreinnemnda for Forollhogna og følger fortsatt opp prosjekt for ferdselsregistreringer i området. Vi følger også aktivt opp ytterligere kunnskapsinnhenting i Rondane og Knutshø gjennom pågående FOU-prosjekt. Fylkesmannen deltar aktivt i styrings- og arbeidsgruppe for Regional plan Dovrefjell.

Forvaltning av trua og sårbare arter, inkludert naturtyper (UN) og prioriterte arter (PA)

Arbeidet med prioriterte arter og utvalgte naturtyper skjer dels gjennom fylkesspesifikke oppdrag og dels ved oppfølging av arter og naturtyper der andre fylkesmenn har et koordineringsansvar. Prosjektet med flybildetolkning av høgmyrer er videreført i 2014, og vi har mottatt rapport for kartlegging av høgmyrer i Ostfold, Oslo, Akershus og Hedmark. Arbeidet med opplegg for registrering av huldrestry har fortsatt i 2014. Handlingsplaner for andre arter er også blitt fulgt opp (f.eks. hubro).

Fremmede arter

Handlingsplanen mot fremmede arter i Hedmark ble ferdigstilt i 2014. Arbeidet med bekjempelse av fremmede arter skjer gjennom kommunene. Vi har prioritert arbeidet med fjerning av kjempespringfrø. Det har vært iverksatt tiltak bl.a. i samarbeid med SNO og grunneiere for bekjempelse av kjempespringfrø i Gardsjøen naturreservat.

Fylkesmannen har behandlet 12 søknader om utsetting av fremmede treslag. I januar 2015 er det innkommet en klage på et vedtak fra desember, utover denne saken var det ingen klager på vedtak om utsetting.

Rovviltforvaltning

Fylkesmannen har fokus på rovviltforvaltningen. Arbeidet er fulgt opp både som sekretariat for rovviltnemnda i region 5 og som egen myndighetsutøver i forbindelse med tilskuddsforvaltning, skadefelling, ettersøk, gjennomføring av kvotejakt, lisensfelling og erstatningsoppgjør. Arbeidet på dette forvaltningsområdet er svært ressurskrevende og skjer gjennom et utstrakt samarbeid mellom miljøvern- og landbruksavdelingen.

Det blir på vanlig måte utarbeidet en egen rapport om arbeidet med forebyggende og konfliktdempende tiltak for 2014.

Rovviltnemnda har avviklet 12 møter i 2014 inkludert fellesmøter med region 4.

Fylkesmannen mottok 238 søknader om erstatning. Antall dyr krevd erstattet gikk ned med 30 % fra 2013, og er det laveste siden 1994. Det er søkt erstattet 5 659 søyer og lam, hvorav 3 613 er erstattet. Til sammen ble det utbetalt kr 10 693 645. Jerv er største skadegjører (49 %) etterfulgt av ulv (21 %). Ulveskadene er uforutsigbare og oppstår i hovedsak når ungulv på vandring slår seg til i områder med mye beitedyr. På grunn av bestandsutviklingen til ulv i Sverige må en forvente at ulveskadene i Hedmark vil holde seg på et relativt høyt nivå, også i årene framover. Når det gjelder skader forvoldt av bjørn, har omfanget blitt vesentlig redusert de siste årene. Dette gjelder både dokumenterte skader og erstatningskrav. Skader forårsaket av gaupe er svært mye redusert sammenlignet med noen år tilbake. Mens erstatningskravet for antall sau tatt av gaupe på slutten av 1990-tallet ofte lå på mer enn 2000 dyr, ble bare 151 sau og lam krevd erstattet som gaupetatt i 2014. Vi har mottatt 18 klager på vedtakene om erstatning, en vesentlig reduksjon fra 67 i 2013. I tillegg til sau er det erstattet 14 storfe, 5 tatt av bjørn og 9 av ulv.

Det er utbetalt kr 14 861 348 i tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak over statsbudsjettet kap. 1420 post 73.3. Fylkesmannen har gitt omkring 200 tilskudd til ulike typer forebyggende tiltak for ca. 90 brukere og beitelag. 50 brukere har fått tilskudd til hjemmebeite for ca. 7100 sau og lam. 25 beitelag og enkeltbrukere har mottatt tilskudd for å gjennomføre tidlig sanking, noe som omfatter i størrelsesorden 21 000 sau og lam.

Fylkesmannen har behandlet 52 søknader om skadefelling i 2014. Det ble gitt 44 fellingsstillatelser (43 i 2013), som resulterte i 6 fellinger (2 i 2013). Det er utbetalt kr 1 216 749 i fellingsvederlag til de kommunale skadefellingslagene. Fylkesmannen har som en følge av rovviltforliket i Stortinget senket terskelen for iverksettelse av skadefellingstillatelse i de prioriterte beiteområdene og differensierer tydelig mellom de ulike sonene i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen har behandlet 15 søknader om midler til konfliktdempende tiltak og FoU. Det er gitt tilsagn om kr 195000 og tiltakene omfatter bl.a. kunnskapsformidling særlig rettet mot skoleklasser, og et prosjekt for å avklare tapsårsaker for sau på utmarksbeite.

Fylkesmannen gjennomførte i 2014 innsamling av DNA fra bjørn i regi av elgjegere. Det ble sendt ut materiell for innsamling av DNA til 800 jaktlag i de kommunene i fylket med binner og størst forekomst av brunbjørn. I tillegg ble det sendt ut materiell til de resterende kommuner og til Norges Jeger og Fiskerforbund i Hedmark, hvor interesserte jegere kunne henvende seg.

Pågangen fra brukere, kommuner og media i rovviltspørsmål er stor og mye ressurser brukes derfor på å veilede og besvare henvendelser. Fylkesmannen legger vekt på en helhetlig og omforent opptreden i rovviltspørsmål. Dette er viktig for å dempe konfliktnivået og bedre troverdigheten til Fylkesmannen på området. Fylkesmannen i Hedmark har siden 1999 hatt en beredskapsordning. Den innebærer at saueiere kan komme i kontakt med rovviltansvarlige hos Fylkesmannen på kveldstid og i helger, fra midten av mai og så lenge det foregår lisensfelling. Det har vært brukt mye ressurser utenom ordinær kontortid på oppfølging av akutte situasjoner. Det er loggført 415 henvendelser på telefon, en stor andel av disse utenfor ordinær arbeidstid. Åpningstid for vakttelefonen var fra 08:00 - 21:00.

Fylkesmannen benytter aktivt internettssidene til å informere om aktuelle saker innenfor rovviltforvaltningen. Internett benyttes til å informere blant annet om søknadsfrister, regler for tilskudd til forebyggende og

konfliktdependende tiltak, erstatningsoppgjøret samt om endringer i ulike ordninger. Fra 2010 har interesserte via hjemmesidene kunnet registrere seg som SMS-mottakere for oppdateringer om kvoter og felling under kvotejakt og lisensfelling. For kvotejakt på gaupe og lisensfelling av ulv og brunbjørn har det vært satt som vilkår for deltagelse at jeger har registrert seg som mottaker av SMS.

Det er laget en egen internettside for Rovviltnemnda i Hedmark. Innkallelser, saksframlegg og protokoller samt dokumenter som gjelder forvaltningsplanen ligger der.

Avløp

01-06.39 KOSTRA-rapporteringen. Alle renseanlegg er knyttet til korrekt tettbebyggelse.

01-06.40 Kontrollaksjon avløp. 7 renseanlegg er kontrollert. Påpekte avvik og anmerkninger følges opp på vanlig måte. Klimatilpasning av avløpsanleggene var et element i kontrollaksjonen. I Hedmark har Driftsassistansen i Hedmark i samarbeid med kommunene utarbeidet en klimatilpasningsplan for avløpssektoren med kommunevis ROS-analyse.

Oljeforurensning

Fylkesmannen hadde 3 delegerte enkeltsaker med oppfølging av akutt forurensning, samt 2 grunnforurensningsaker.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Fylkesmannen har foreslått oppretting av nytt statlig sikret område i forbindelse med avhending av forsvarets areal på Stavsberg i Hamar. Videre har vi brukt noe tid på befaring og saksbehandling som følge av rollen som grunneierrepresentant i statlig sikret områder. Arbeidet er utført i samarbeid med fylkeskommunen. Allemannsretten forsøkes ellers ivarettatt gjennom innspill til plan- og dispensasjonssaker.

Fylkesmannens oppdrag i tilknytning til gjennomføring av jegerprøver er gjennomført på vanlig måte.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Grunnforurensning

Grunnforurensningsdatabasen oppdateres fortløpende. Vi har hatt 2 grunnforurensningssaker.

Avfall og gjenvinning

09.20 Det ble gjennomført 2 tilsyn i tilsynsaksjon for deponier og rene massetipper.

09.21 Oppfølging av kontrollaksjon bilvrak. Har fulgt opp og avsluttet tilsyn ved ett anlegg som hadde alvorlig avvik i 2013.

Resultatområde 11 Stabilt klima

11.01 Lage status over alle kommuners klima og energiplaner inkludert hvem som skal revideres Alle kommuner i Hedmark har vedtatt 1. generasjons klima- og energiplan. De fleste planene ble vedtatt i 2010, og er modne for revisjon. 15 (av 22) kommuner har vurdert behov for revisjon av klima- og energiplanen som del av sin planstrategi. Flere har vurdert at det ikke er behov for revisjon, mens 10 av kommunen i planstrategien har satt opp at den skal revideres. Elverum er eneste kommune som i 2014 har revidert og vedtatt sin plan for energi- og klimaarbeid. Planens mål og strategier skal tas inn i det rullerende handling- og økonomiplanarbeidet i kommunen.

Resultatområde 12 Tverrgående virkemidler

Se 12.1 og KMD 66.5

12.1 Miljøhensyn i planlegging

Antallet plan- og dispensasjonsaker er litt høyere i 2014 enn 2013, og omtrent på snittet for de siste 10 åra (gjennomsnitt 235 saker per år 2004-2013).

I 2014 har vi gitt uttalelse til forslag til 5 kommunale planstrategier (Våler, Sør-Odal, Follidal, Nord-Odal og Alvdal). Her har vi gitt innspill for å fremme folkehelse og sikre gode oppvekst- og levekår.

Videre har vi hatt kommunedelplaner og reguleringsplaner for E6, E16, Hjellum, Savalen og Tangen til uttalelse/oppfølging. I disse sakene er det arealutfordringer knyttet til blant annet jordvern, støy, infrastruktur og lokalisering av nye bolig- og næringsområder. Disse sakene, samt vurdering av utredninger i forbindelse med Dovrebanen, regionale planer for villreinområdene, snøskuterløyper og vindkraft har vært særlig ressurskrevende.

Vi har gitt uttalelse til en vindkraftkonsesjon på Kjølberget med innsigelse pga manglende tilpasning mot gammelskogområde. NVE har gitt konsesjon og oversendt saken til endelig avgjørelse hos OED. NVE har gitt konsesjon til vindkraftverk på Kvitvola/Gråhøgda, Raskiftet og Songkjølen/Engerfjellet. Alle er til klagebehandling hos OED.

Fylkesmannen deltar aktivt i styrings- og arbeidsgruppe for Regional plan Dovrefjell etter oppstart i desember 2013.

Regelverk for lokalt luftkvalitet er ikke gitt spesiell oppfølging i 2014 utover å sjekke kommunenes handtering av temaet i arealplaner som har vært på høring. Som de siste årene hadde vi også i 2014 innsigelse til manglede i varetaking av støy i plansaker i noen få saker.

Kommunenes talspersoner for barn og unges interesser i planleggingen fikk i begynnelsen av året tilbud om å være med på en kursdag om metoder for å tilrettelegge for medvirkning av barn og unge, men dessverre benyttet ingen seg av dette tilbudet. Fylkesmannen registrer at vi ikke lenger har noe klart oppdrag fra miljømyndighetene når det gjelder oppfølging av RPR for barn og unges interesser i plan og stiller spørsmål ved hvem som nå har ansvar for å påse at kommunene gjør jobben sin på dette området?

Vi har behandlet 228 kommune- og reguleringsplaner i 2014. I tillegg kommer 28 saker som vi legger i kategorien «andre høringer», herav 7 driftsplaner massetak, kraftverksaker, samt høringer av lov- og forskriftsendringer, veiledere og tematiske planer fra ulike etater.

Antall innsigelser (temafordelt): Innsigelse ble fremmet i 7 saker (ca. 3% av sakene). Fylkesmannen i Hedmark har i løpet av de 10 siste åra fremmet innsigelse til i gjennomsnitt 8% av sakene. Reduksjonen er et utslag av stor fokus fra nasjonalt hold om å begrense bruken av innsigelser, jf. rundskriv T-2/13, og er i første rekke et uttrykk for at lista er hevet for når vi uttrykker at nasjonale eller vesentlige regionale interesser er vesentlig tilsidesatt ved å fremme en formell innsigelse til et planforslag. Dette betyr i sin tur at kommunene som planmyndighet har fått større ansvar.

Tema for innsigelsene var jevnt fordelt på våre fagområder. Til kommuneplaner/større planer har det blitt fremmet innsigelser til flere tema/arealer i samme sak. I løpet av året er innsigelsene til 1 av disse sakene, samt 8 saker fra tidligere år avklart lokalt.

209 dispensasjonssaker er behandlet. Ringsaker er kommunen som har hatt flest dispensasjonsaker (54). Ringsaker har revidert og fått vedtatt en ny kommuneplan i 2014, og antall dispensasjoner bør gå ned i 2015.

Av sakene frarådet vi at det ble gitt dispensasjon i 32 saker (15 %). Ingen saker er påklagd så langt. Faglig tema ved fraråding var: 14 strandsone, 3 støy og ellers biologisk mangfold, jordvern og areal og transport og presedenshensyn.

Motorferdsel i utmark

Vi har foretatt lovlighetskontroller av dispensasjonsvedtak som fattes om motorferdsel i utmark. Vi har behandlet noen klagesaker. Antallet henvendelser fra kommunene er økende.

Noen få kommuner er i gang med planlegging av kommunale planer for snøskuterløyper. Vi har avventet lovvedtak og endelige formelle rammer for videre planlegging og godkjenning.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Det er fastsatt 16 tillatelser, hvorav 3 nye tillatelser. 9 avløpstillatelser er endret med bruk av ny mal. Malen er gitt noen lokale tilpasninger.

Det er gjennomført 46 inspeksjoner og 3 revisjoner. 25 av inspeksjonene er uanmeldte tilsyn ved bilverksteder i 2014 (lokal tilsynsaksjon).

Fylkesmannen anmeldte en virksomhet for stort akuttutslipp av avløpsvann i 2012 (Hias IKS). Selskapet ble bøtelagt, saken var oppe tingretten 2014, og i lagmannsretten januar 2015.

12.2.01 Arbeid med tilbaketrekking av tillatelser for virksomheter som omfattes av forurensningsforskriften kap. 24-30 er fullført.

12.2.02 Oversikt over tillatelser som er eldre enn 10 år er utført. Dette omfatter 27 tillatelser. Det er foreløpig ikke gjort noe mer med disse. De fleste er det ikke aktuelt å endre nå.

12.2.05 HMS-etatenes risikoaksjon. Fylkesmannen deltok ved ett felles tilsyn sammen med Næringslivets sikkerhetsorganisasjon.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Andre generasjons naturtypekartlegging er fullført i Hedmark. For to av kommunene, Hamar og Stange, har fylkesmannen ennå ikke mottatt data fra kartleggerne. I tillegg gjenstår kvalitetssikring og innlegging i Naturbase av Tynset, Alvdal, Folldal og Løten.

I 2014 er det levert data til Naturbase for kommunene Våler, Os og Tolga. Disse datasettene er i prinsippet kommunedekkende med alle naturtyper, men det er gjort en streng prioritering av hvilke deler av kommunene som skulle oppsøkes for ny kartlegging. I tillegg er det levert data om kalkmark i Ringsaker, store eiker i flere kommuner (supplement), og et heldekkende datasett fra Forsvarets eiendommer på Terningmoen i Elverum/Løten.

Vi har i 2014 ikke gjennomført egen kursing for kommunene i naturmangfoldloven, men brukt en del tid på rådgiving til kommuner i saker der naturmangfold er berørt, og informert om veiledningsmateriellet på miljøkommune.no. I de fleste sakene vi mottar til behandling fra kommunene, er vurderinger etter naturmangfoldloven gjort på en tilfredsstillende måte. I økende grad er det også fokus på kvaliteten av registreringene. God tilgang til ajourførte kartdata er viktig, og vi har i så måte et godt hjelpemiddel i saksbehandlingen med Innlandsgis.

I påvente av avklaring av hva som skal skje med Miljøstatus i fylkene har disse sidene ikke blitt oppdatert.

12.3.01: Informasjon og veiledning om datasettene i DOK gis sammen med Kartverket i eget utvalg for tematiske kartdata og under «Norge digitalt» møtearenaer. Gjennom samarbeidet knyttet til WEB-innsynsløsningen [Innlandsgis](#) tilrettelegges en stor mengde tematiske kartdatasett. Disse er tilgjengeliggjort på en slik måte at kommunene kan ta dem inn sine saksbehandlingsverktøy uten å gjøre egne tilrettelegginger.

12.3.02: Nye kvalitetssikringsrutiner og tekniske løsninger for dataopplasting er tatt i bruk. Løsningen fungerer fint med unntak av masseopplasting av bilder.

12.3.03: Arbeidet kom ikke i gang i 2014. I påvente av ny løsning er det ikke gjort noe for å oppdatere den gamle miljøstatus i Hedmark, men det ligger mye nyttig informasjon der som ikke må fjernes før ny løsning er publisert.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 6 373 471,45	kr 1 549 979,84
09 Giftfritt miljø	kr 389 612,02	kr 154 660,74
11 Stabilt klima	kr 82 984,26	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 920 323,62	kr 360 875,02
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 1 163 099,30	kr 62 242,10
Andre oppgaver under KLD	kr 395,00	kr 0,00
Sum:	kr 8 929 885,00	kr 2 127 757,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

Hedmark er landets største jordbruksfylke målt i jordbruksareal. Det forplikter i forhold til å bidra til å nå nasjonale mål om økt matproduksjon og verdiskaping. Store variasjoner i naturgitte forhold setter imidlertid høye krav til regional tilpasning i programmer/strategier og virkemidler, dersom det skal lykkes å mobilisere hele fylket. Fylkesmannen har derfor lagt stor vekt på lokal forankring og samspill med næring og andre myndigheter i utforming og oppfølging av programmer, satsinger og virkemidler.

Det Regionale Bygdeutviklingsprogrammet (RBU) for Hedmark ble vedtatt våren 2013. Hovedmålet er at Hedmark skal ha et livskraftig og attraktivt landbruk av høy kvalitet som bidrar til vekst og utvikling i hele fylket. Det Regionale Næringsprogrammet (RNP) har som overordnet mål at matproduksjonen i Hedmark skal øke med minst 20 % innen 2030. Innretningen av RNP innebærer en klar dreining i virkemiddelbruk og fokus mot det tradisjonelle jordbruket og volumproduksjon, sammenlignet med tidligere.

For jord- og husdyrbruket er det samlet sett en vekst, men med store variasjoner innen fylket og mellom produksjoner. Nedgangen i kornarealet og manglende avlingsøkning er bekymringsfull. På husdyrsiden er det en positiv utvikling i de kraftfôrbaserte produksjoner, stabilt for storfe, mens det fortsatt er en nedgang i saueholdet.

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Landbruket er en viktig næring i Hedmark. Den jordbruksbaserte verdikjeden står for en verdiskaping på ca 3,2 mrd kr, og primærjordbruket gir grunnlag for sysselsetting av ca 9 000 personer i verdikjeden samlet.

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklinga av jordbruket

For fylket som helhet har produksjon og verdiskaping økt de senere åra, men de regionale forskjellene øker. I Nord-Østerdal og på Hedmarken er utviklingen stort sett positiv. De to regionene har til sammen ca 85 % av mjølkekyrne, 82 % av sauene og 63 % av ammekyrne i Hedmark. Over 60 % av fjørfeholdet og om lag 75 % av svineholdet i Hedmark foregår på Hedmarken. I Sør-Østerdal har det vært en negativ trend, og den vedvarende nedgangen i det grovfôrbaserte husdyrholdet blir i liten grad kompensert av økning i øvrige husdyrproduksjoner. I Glåmdalen har også mjølkeproduksjonen og saueholdet gått ned, men er i noen grad oppveid av en positiv utvikling i antall ammekyr og i fjørfeholdet.

Ved søknadsomgangen pr. 31.07.14 var det 3.346 foretak som søkte produksjonstilskudd, en nedgang på 43 fra året før. I 2005 var det 4.148 søkere, noe som innebærer en nedgang på ca 19 % siste 10-års periode.

Vekstsesongen 2014

Vekstsesongen 2014 var god med en mild vinter, lite tele, rekordtidlig våronn og tidlig tresking under fine forhold. Selv om det var en tørr og varm juli, ble avlingene for de fleste vekstene 5-10 % over normalnivået. Avlingene var spesielt gode for høstkorn og potet. Ca. 5000 dekar langs Glomma ble oversvømt i slutten av mai pga. nedbør og rask snøsmelting i fjellet. Hele arealet ble imidlertid tilsådd på nytt.

Nærmere om utviklingen i husdyrholdet

I Hedmark har det siste 10 år vært en sterk strukturutvikling i ku- og geitemjølkeproduksjonen, ammeku-, svineholdet og i eggproduksjonen. I saueholdet har strukturutviklingen vært moderat.

Antall mjølkekyr har gått ned med ca. 1 700 dyr (- 11 %) siden 2005, mens antall ammekyr har økt med 2 300 dyr (+ 37 %). Veksten i ammekuproduksjonen har med andre ord mer enn utlignet nedgangen i kutallet. Antall

mjølkekubesetninger er redusert med 34 %. Gjennomsnittsbetsetningen i 2014 var på 24,4 mjølkekyr mot 18,2 kyr i 2005. Hedmark hadde 51 samdrifter i mjølkeproduksjonen i 2014, dvs. 31 færre enn i toppåret 2008. 20 % av den disponible kumjølkkvota i fylket er i samdrift.

Antall søyer over ett år er redusert med 8 500 dyr (- 16 %) siden 2005, og det er 24 % færre sauebruk. Gjennomsnittsbetsetningen i 2014 var 66 søyer over ett år, mot 60 søyer 10 år tilbake. Det har vært en nedgang i antall geitemjølkeprodusenter på 43 % i samme periode. Gjennomsnittsbetsetningen er i dag på 86 geiter, en økning fra 54 geiter.

Antall besetninger med avlspurker er redusert med 36 %. Hver besetning er i dag i gjennomsnitt på 57 purker, mot 36 i 2005. Antall slaktegriser har økt med ca. 21 %. I gjennomsnitt leverte hvert foretak 880 slaktegriser i 2013, mot 540 i 2005. En gjennomsnittlig eggprodusent hadde i 2014 3 340 høner, en økning fra ca. 1.900 høner i 2005. Det har blitt 25 flere slaktekyllingprodusenter siden 2005 (+ 23 %). Hovedtyngden av disse har gått inn i produksjonen i de senere år.

Nærmere om utviklingen i planteproduksjonen

Jordbruksarealet i drift har økt med 7.000 dekar fra 2013. Grovfôrarealet har økt med 8.000 dekar. For de andre vekstene har det kun vært mindre endringer både i areal og antall foretak som søker tilskudd.

I et 10-års perspektiv har grovfôrarealet økt med ca. 40.000 dekar, mens kornarealet er redusert med nesten 60.000 dekar. Potet- og grønnsakarealet har i samme periode økt med ca. 2.000 dekar hver. Hedmark har 39 % av landets potetareal, og hele 71 % av landets produksjon av statskontrollerte settepoteter. 2/3 av fylkets potetproduksjon skjer på steinfri jord i Solør-Odal-regionen der kommunene Grue og Åsnes har vel 10.000 dekar med potet hver.

I 2014 var gjennomsnittlig areal pr. foretak som søkte produksjonstilskudd 312 dekar, en økning på 56 dekar på 10 år. Strukturendringene har vært størst i korn- og grønnsakproduksjonen.

Fylkesmannens bidrag til målet om økt matproduksjon

Fylkesmannen har lagt til grunn for vårt arbeid at målet om økt matproduksjon krever en bred tilnærming. I tillegg til en aktiv og målrettet bruk av virkemidlene, er en dyktig førstelinje i kommunene og engasjerte næringsutøvere, lokale politikere og myndigheter sentrale forutsetninger for å lykkes i å mobilisere ressursene lokalt og regionalt.

Rapporten "Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Hedmark" er også i 2014 brukt for å synliggjøre og bevisstgjøre om landbrukets betydning og muligheter. Kapasitet og kompetanse i kommunene har et vedvarende høyt fokus. Videre er det lagt stor vekt på lokal forankring, samspill og å bruke det regionale handlingsrommet i utforming av programmer og strategier.

Hedmark er landets største jordbruksfylke målt i areal, og viljen til å være med å videreutvikle landbruket er stor. I det Regionale Næringsprogrammet (RNP) er målsettingen at matproduksjonen i Hedmark skal øke med minst 20 % innen 2030. Sammenlignet med den tidligere næringsstrategien "Ta Hedmark i bruk" innebærer dette en dreining mot det tradisjonelle jordbruket og volumproduksjon i fokus og virkemiddelbruk. Også i det Regionale Miljøprogrammet (RMP) er det lagt vekt på at virkemidlene i større grad enn før skal innrettes mot økt produksjon innenfor en miljømessig forsvarlig ramme.

Fylkesmannen har i 2014 satt i gang to prosjekter med økt produksjon som mål, innen produksjon av storfekjøtt og grønnsaker, frukt og bær. Regjeringens satsing på Fjellandbruket er også fulgt opp. Hovedmålet for fjellandbrukssatsingen i Hedmark er å styrke melk- og kjøttproduksjonene basert på grovfôr. Se nærmere omtale av fjellandbrukssatsingen under kap. 22.4 (regionalt tilpasset innsats). I tillegg er prosjekter med fokus på økt volumproduksjon og utvikling av det tradisjonelle jordbruket gitt en prioritet innenfor bruken av våre regionale BU-midler.

Samarbeid med regionale aktører og Mattilsynet

Fylkesmannen har i de senere år styrket dialogen med Mattilsynets distriktskontorer om dyrevelferd, og rutinene for informasjonsutveksling er mer omfattende enn det som er avtalt sentralt (FM og kommunene får også tilsendt kopi av varsler om vedtak om brudd på dyrevelferdsregelverket, og FM sender tilsvarende kopi av vedtak om avkorting i produksjonstilskudd til Mattilsynet). Det avholdes 1-2 dialogmøter med tema dyrehold og dyrevelferd mellom kommunene, FM og Mattilsynet pr. år. I tillegg er det løpende kontakt på e-post og telefon i konkrete saker.

Fylkesmannen har avholdt 150 eksamener i håndtering og bruk av plantevernmidler (autorisasjonsbevis).

Fylkesmannen har også i 2014 vært engasjert (ca 100 timer) av Mattilsynet til vekstkontroll av settepoteter i Hedmark. Dette er en faglig interessant oppgave som bidrar å opprettholde agronomisk kompetanse hos Fylkesmannen. Fylkesmannen er konsultativt medlem av Kornutvalget og i Grøntutvalget i Hedmark Bondelag.

Tilskudd veterinærtjenester

Det er en stor utfordring å opprettholde en tilfredsstillende veterinærtjeneste i deler av Hedmark, spesielt i kommunene i Sør-Østerdal der det har vært stor nedgang i dyretall. Stimuleringstilskuddet er helt avgjørende for å sikre inntektsgrunnlaget til veterinærene og veterinærdekningen i dette området.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

Fylkesmannen har gitt høy prioritet til arbeidet med å legge til rette for økt bruk av beiteressursene i utmarka. I følge søknad om produksjonstilskudd er det en svak økning i antall storfe og sau på utmarksbeite fylket sett under ett. Antall dyr krevd erstattet som tapt til rovvilt i 2014 er ca 30 % lavere enn i 2013. Totalt ble 5.659 sauer krevd erstattet i 2014. De største tapene skjer i prioriterte beiteområder. Nedgangen i tap kan dels forklares med færre dyr på utmarksbeite i de mest rovviltutsatte områdene, og dels som et resultat av stor ressursbruk på ulike forebyggende tiltak over lang tid samt målrettet felling av rovvilt. Men nærheten til Sverige og egne bestandsmål for alle de store rovdirene sammen med et stort antall sau på utmarksbeite er utfordrende.

Kartløsningen som benyttes i dag gir grunnlag for å håndtere plansakene på en rasjonell måte, og med høy kvalitet i saksbehandlingen. Det er imidlertid fortsatt et potensial for å nytte geodata/kart enda bedre i saksbehandling og oppgaveløsning i embetet. Oppfølgingen av ajourføring av AR5 i kommunene skjer primært gjennom møteplasser under "Norge Digitalt" og gjennom direkte veiledning ovenfor kommunene.

Fylkesmannens kontroll av avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 samt konsesjonsloven, avdekker stor variasjon mellom kommunene både m.h.t kompetanse og kvalitet i saksbehandlingen. Det registreres også generelt liten kjennskap til landbrukslovene på politisk nivå. Det må fortsatt påberegnes et ikke ubetydelig ressursbehov i oppfølging og veiledning av kommunene på dette området.

Fylkesmannen har over flere år gjennomført et systematisk målrettet arbeid overfor kommunene i deres forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak. Det registreres en klar bedring i den lokale forvaltningen, selv om det fortsatt stor variasjon mellom kommunene. Økt kompetanse og bedre forståelse av rollen som tilsynsmyndighet har styrket kommunens arbeide med oppfølging av søknader med avvik.

Antall søknader om erstatning ved avlingssvikt varierer naturlig med været i vekstsesongen. I 2014 var det en gjennomgående god vekstsesong, og større avlinger enn normalt. Det var derfor langt færre søknader i 2014 enn på mange år.

Småfeprogrammet ble etablert i 2009 som en særskilt kompetansesatsing i forbindelse med nedleggingen av Bioforsks fagsenter på Sæter. Programmet er godt motatt og kan vise til gode resultater. De siste prosjektene under programmet sluttføres vinteren 2016. I fjellandbruksatsingen er det utarbeidet en felles strategi i samarbeid mellom fylkesmennene i Hedmark, Oppland, Nord- og Sør-Trøndelag. Satsingen i Hedmark er godt forankret i Fjellregionen gjennom en regionalt sammensatt styringsgruppe. Under programmet er det bevilget midler både til forsknings- og utviklingstiltak samt ulike lokale satsinger.

22.1 Bruk av landbruksarealer

Ifølge søknad om produksjonstilskudd er det sluppet ca. 20 500 storfe, 109 000 sau/lam, 2 400 geiter og 750 hester på utmarksbeite i Hedmark i 2014. Tallene viser en mindre økning i antall storfe og sau på utmarksbeite sammenlignet med året før. Skog og Landskap anslår verdien av fôret som høstes i utmarka i Hedmark til å utgjøre ca kr 50 mill. pr år.

Gjennom ordningen Organisert beitebruk er det rapportert en tapsprosent for sau på utmarksbeite på 6,9 % for fylket som helhet, men med store lokale variasjoner. Tilsvarende tapsprosent i 2013 var 8,8 %.

Fylkesmann har gjennom flere år arbeidet med å legge til rette for økt bruk av utmarksbeite som ressurs. Rovvilt er imidlertid en utfordring i forhold til optimal utnyttelse av beiteressursene. I tillegg ser vi utfordringer knyttet til endret bruk av utmarksbeitet, færre beitebrukere, større besetninger og endret organisering av beitelag. Fortsatt bruk av utmarka som ressurs er en forutsetning for å kunne øke produksjonen av mjølk og kjøtt. Fylkesmannen initierer og støtter opp om vegetasjonskartlegging av viktige beiteområder, utarbeidelse av beitebruksplaner,

endret organisering av beitebruken og tilrettelegging for økt bruk av utmarksbeitene.

Samfinansiering med midler til forebyggende tiltak

Midler til forebyggende tiltak (FKT), investeringsmidler (organisert beitebruk) og tilskudd til elektronisk overvåkings ses i sammenheng og samordnes. Fylkesmannen har en tverrfaglig rovviltgruppe og en tverrfaglig beite- og kulturlandskapsgruppe for bedre samordning av midler og gjensidig informasjonsflyt.

Beitenæring og rovviltforvaltning. Midler over kap. 1144 post 77

Fylkesmannens landbruksavdeling inngår i sekretariatet for den regionale rovviltnemnda. Ny forvaltningsplan ble vedtatt 10.1.2014. Landbruksavdelingen deltar i ordinær saksbehandling innenfor rovviltområdet (forebyggende tiltak og erstatningsoppgjør), og utarbeider i samarbeid med miljøvernavdelingen felles uttalelser på fagområdet. I løpet av året gjennomføres møter med brukere, kommuner og organisasjoner der rovvilt og beitebruk er tema.

Hedmark har store tap av beitedyr til rovvilt, men tapene har gått ned de siste årene. Antall dyr krevd erstattet som tapt til rovvilt i 2014 var 30 % lavere enn i 2013, og er det laveste kravet siden 1994. Totalt ble 5659 sauer krevd erstattet som tapt til rovvilt. Noe av nedgangen i tapet kan forklares med en samtidig nedgang i antall dyr på utmarksbeite i de mest rovviltutsatte områdene. Samtidig er det brukt store ressurser til forebyggende tiltak, og det gjennomføres målrettede forvaltningstiltak for å redusere skadepotensialet.

Nærheten til Sverige, bestandsmål for alle de store rovdyrene sammen med et stort antall sau på utmarksbeite er utfordrende. De største tapene skjer i prioriterte beiteområder. Det er særlig streifdyr av bjørn og ulv som er krevende for beitenæringa, selv om jerv tar flest sau. Også i 2014 opplevde beiteområdene i sørvest gjentatte ulveangrep, men tap til ulv kan forekomme i hele fylket. I nordøst opplevde man i 2014 svært store tap til jerv. Det har de siste par årene vært fokus på å redusere jervebestanden ned mot bestandsmålet på 5 årlige ynglinger, men fremdeles ligger man godt over bestandsmålet med 10 registrerte ynglinger i 2014, hvorav 2 ble fjernet ved hiuttak. Det gis raskt skadefellingstillatelse i beitesesongen. Gjennomsnittlig behandlingstid hos Fylkesmannen er i snitt på under 2 timer. Det ble felt 2 ulver, 2 bjørner og 2 jerver på skadefellingstillatelse i 2014.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt

Gjennom WEB-innsynsløsningen «Innlandsgis», har alle avdelinger tilgang på basis- og tematiske kartdata. Det er etablert kobling mellom innsynsløsningen og Sak-Arkiv (ePhorte). Saker med stedsrelasjon vises i kartet med saksopplysninger, og fra kartet er det link direkte til dokumentene knyttet til saken.

Planer er implementert i løsningen med tilknytning mot kommunenes plandokumenter og plandialog. Dette gir oversikt på planstatus og planprosesser. Kartløsningen gir grunnlag for å håndtere plansakene på en rasjonell måte og med høy kvalitet i saksbehandlingen. Bruk og nytte av dataene er rimelig bra og på et høyt nivå, men flere avdelinger har fortsatt et potensial i å nytte geodata / kart bredere i saksbehandling og oppgaveløsning.

Fylkesmannens oppfølging av kommunenes ajourføring av AR5 skjer gjennom møteplasser under «Norge Digitalt» og arbeidsutvalg for basisdata på fylkes- og regionnivå. I samarbeid med Kartverket og Norsk institutt for skog og landskap er det gjennomført kurs knyttet til ajourholdet. De samme instansene organiserer og gjennomfører periodisk ajourhold av AR5. Fylkesmannen er involvert i veiledningen overfor kommunene når resultatene foreligger.

Geovekstprosjekter med tilhørende økonomi er rapportert gjennom systemet «Krokus». Rapporteringen for 2014 er godkjent av Norsk institutt for skog og landskap.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMHE	35115	61497	89	3,96	8,5	8,84	8,39
Sum	35115	61497	89	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Fylkesmannen erfarer at det i saker innenfor eiendomslovgivningen er stor variasjon på kommunalt nivå både m.h.t. kompetanse og kvalitet i saksbehandlingen. På politisk nivå registreres generelt liten kjennskap til landbrukslovene, noe som ofte gir seg utslag i mangelfull begrunnelse av vedtak som avviker fra administrasjonens innstilling. Samlet sett er det et betydelig behov for veiledning overfor kommunene.

Fylkesmannen påla i 2014 3 nye kommuner å rapporterte inn alle avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og

konsesjonsloven. Denne kontrollen av kommunen følges opp med at kommune inviteres både et innledende og et avsluttende møte der forvaltningspraksisen gjennomgås. Fylkesmannen har god erfaring med denne arbeidsformen, spesielt der også politisk nivå deltar i dialogen. Det må fortsatt påregnes et ikke ubetydelig ressursbehov i forhold til denne ordningen og øvrig juridisk veiledning overfor kommunene.

Det var i 2014 kun én sak i Hedmark som ble avgjort av Sivilombudsmannen. Denne er innrapportert til Landbruksdirektoratet.

Saker behandlet etter jord-, odels- og konsesjonslov er innrapportert på eget skjema til Landbruksdirektoratet.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Det er stor variasjon kommunene imellom m.h.t. kapasitet og kompetanse i forvaltningen av de økonomiske- og juridiske virkemidlene. Spesielt er dette en stor utfordring i kommuner med få ansatte i landbruksforvaltningen.

Fylkesmannen arbeider målrettet mot kommunene gjennom forvaltningskontroller og veiledning. Dette har over tid forbedret kommunenes forvaltning. Økt kompetanse og bedre forståelse av rollen som tilsynsmyndighet har styrket kommunens arbeide med oppfølging av søknader med avvik.

Fylkesmannen har utviklet en god dialog med Mattilsynet. Det ble i 2014 sendt over ca. 40 saker vedr. brudd på dyrevelferd til kommunene og Fylkesmannen. Fylkesmannen har aktivt fulgt opp kommunene m.h.t. eventuell avkorting i produksjonstilskuddet. Tilskuddet ble avkortet hos i alt 17 foretak med i alt kr 876 000.

Fylkesmannen har i 2014 også hatt et særlig fokus på at kommunene følger opp og vurderer avkorting i tilskudd til foretak der det er avvik mellom søknadsdata og kontrolldata (PT-4100). Det ble i alt avkortet kr 342 000 pga. feil opplysninger i 38 søknader/saker.

For at kommunene skal utføre en god og rask forvaltning av økonomiske virkemidler trenger de tilgang til informasjonsbaser. Kommunene etterspør tilgang til Husdyrregisteret, og at dette registeret har en enkel oversikt over dyrestatusen på søknadstidspunktet. Debioregisteret er også svært dårlig tilpasset kommunens behov for opplysninger.

Landbruksvikartjenesten i fylket

I Hedmark er det 6 avløserlag som dekker hele fylket. Fylkesmannen rapporterer til Landbruksdirektoratet i egen rapport.

Erstatningsordningene i landbruket

Året 2014 var preget av godt vær i vekstsesongen, og større avlinger enn normalt. Det var derfor langt færre søknader om erstatning ved avlingssvikt enn på mange år. I alt 7 foretak har gjennomført sanering av plantesjukdommen lys ringrâte i potet etter pålegg fra Mattilsynet, mens 2 foretak har sanert for MRSA i gris.

Erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon

Fylkesmannen har behandlet 2 søknader om tilskudd ved vinterskade i eng, hvorav en ble innvilget. Etter ordningen med avlingssvikt i honningproduksjon er kun én søknad behandlet og innvilget. Etter ordningen for klimabetinget avlingssvikt, er det hovedsakelig søknader fra 2013 som er behandlet i 2014. Søknader fordelte seg på følgende vekstgrupper:

- Korn 33 hvorav 24 innvilget
- Potet 3 hvorav 1 innvilget
- Grovfôr 4 hvorav 4 innvilget
- Bær 5 hvorav 5 innvilget

Erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante-, honning- og husdyrproduksjon

Fylkesmannen har behandlet og innvilget i alt 11 søknader om erstatning etter offentlig pålegg om sanering av plantesjukdommer. Av disse gjaldt 4 Tospovirus i utplantingsplanter av Sencio Senetti, mens 7 gjaldt lys ringrâte i potet.

Fylkesmannen har behandlet og avslått én søknad om erstatning av tap av sau på beite.

Innspill til jordbruksoppjøret 2015

Fylkesmannen oversendte innspill til Landbruksdirektoratet i brev av 28.10.2014.

Status, kontroll av husdyrkonsesjonsregelverket i 2014

I 2014 har Fylkesmannen i Hedmark gjennomført kontroll for årene 2012 og 2013. Erfaringen er at de fleste produsentene innretter seg etter regelverket, og det er få brudd. Mange benytter seg av fleksibiliteten i regelverket som gir muligheter til å produsere inntil 15 % over grensa ett år, mot en tilsvarende reduksjon det påfølgende året.

Kontrollen ble gjennomført i form av maskinell kontroll (leveransedata og produksjonstilskuddssøknadene) og på innsendt dokumentasjon fra produsentene (verpelister og regnskapsdokumenter). Det har blitt gjennomført stedlig kontroll i én sak knyttet til mulig driftssamarbeid.

Status, kontroll 2012 og 2013

Fylkesmannen har kontrollert til sammen 569 besetninger i forhold til overskridelse av konsesjonsgrensen. Besetningene fordeler seg som følger:

	Kontrollerte besetninger	Standardisert erstatning
Slaktekylling	136	4
Slaktegris	156	2
Verpehøner	66	1
Kombinert gris	206	0
Kalkun	5	0

Til sammen ble 7 besetninger avkrevd standardisert erstatning, på til sammen kr 115 703.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2014 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	4	3	10	0	7

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
42	0	7	3	0	3	1	0	1

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2014

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,2

Antall personer: 12

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Alvdal kommune
Orninger/omfang:	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)
Registrerte avvik:	Ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Eidskog kommune
Orninger/omfang:	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke utført feltkontroller
Oppfølging av avvik:	Kommunen er pålagt innskjerping av rutiner.

Kommune:	Elverum kommune
Orninger/omfang:	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Grue kommune
Orninger/omfang:	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Kongsvinger kommune
Orninger/omfang:	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)
Registrerte avvik:	Manglet signatur på noen få bilag.
Oppfølging av avvik:	Kommunen anmodet om innskjerping av rutinen.
Kommune:	Kongsvinger kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplan
Registrerte avvik:	Trenger revisjon av AR5 (Gardskart) ellers ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	Følger opp kommunens arbeid med kart
Kommune:	Nord-Odal kommune
Orninger/omfang:	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Ringsaker kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Stange kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplan
Registrerte avvik:	Ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Stor-Elvdal kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplan
Registrerte avvik:	Ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Stor-Elvdal kommune
Orninger/omfang:	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)
Registrerte avvik:	Ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Sør-Odal kommune

Orninger/omfang:	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplan
Registrerte avvik:	Mangler delegasjon til den som fatter vedtak. Godkjenner tilskudd i strid med gjeldende regelverk
Oppfølging av avvik:	Kommunen må forbedre sine rutiner og få på plass delegasjon

Kommune:	Tolga kommune
Orninger/omfang:	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Åmot kommune
Orninger/omfang:	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven
Registrerte avvik:	Ingen vesentlige
Oppfølging av avvik:	Kommunen endrer sine rutiner

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	FM er skogoppsyn for kommuneskogene
Hjemmel for kontroll:	Lov om skogbruk § 3
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen

Foretak:	B
Orninger/omfang:	FM er skogoppsyn for kommuneskogene
Hjemmel for kontroll:	Lov om skogbruk § 3
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Hjemmel for kontroll:	NMSK-forskriftens § 12
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen

Foretak:	D
Orninger/omfang:	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Hjemmel for kontroll:	NMSK-forskriftens § 12
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen

Foretak:	E
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjonsregelverket
Hjemmel for	Lov om regulering av svine- og

kontroll:	fjørfeproduksjon §6
Registrerte avvik:	Ikke avsluttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	F
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjonsregelverket
Hjemmel for kontroll:	Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon §6
Registrerte avvik:	Ikke avsjuttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	G
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjonsregelverket
Hjemmel for kontroll:	Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon §6
Registrerte avvik:	Ikke avsluttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	H
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjonsregelverket
Hjemmel for kontroll:	Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon §6
Registrerte avvik:	Ikke avsluttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	I
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd - driftsfellesskap
Hjemmel for kontroll:	Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket §10
Registrerte avvik:	Ikke avsluttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	J
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd - driftsfellesskap
Hjemmel for kontroll:	Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket §10
Registrerte avvik:	Ikke avsluttet
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	K
Orninger/omfang:	Storskalafosøk innen klima- og miljøprogrammet og innen økologisk landbruk
Hjemmel for kontroll:	Økonomiregelverket
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

4. Andre kommentarer/ innspill:

Forvaltningskontrollene viser at kommunene stort sett utfører sin forvaltning på en god måte. Foretakskontroll

angående driftsfellesskap er ressurskrevende og stiller store krav til kompetanse både for kommunene og Fylkesmannen. Fylkesmannen erfarer at kommunene er tilbakeholdne med å gjøre vedtak om driftsfellesskap i forbindelse med foretakskontroller.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

Årsverk i kommunale landbruksforvaltningen og i Fylkesmannens landbruksavdeling

Dato	31.12.2013	31.12.2014
Årsverk i kommunal landbruksforvaltning:	65,3	67,1
Årsverk i fylkesmannens landbruksforvaltning:	23,3	24,4 * (*Inkl. 0,7 GIS - koordinator)

Kommuneretta arbeid og rammedirektiv for vann - kap. 1144 post 77

Fylkesmannen har også i 2014 lagt stor vekt på å følge opp og heve kompetansen i den lokale landbruksforvaltningen. Det er laget en egen handlingsplan for formålet. Fylkesmannen har til sammen gjennomført 25 kurs og fagsamlinger på fylkes- og/eller regionnivå. I forvaltningskontrollene legges det vekt på dialog og veiledning av kommunene, noe som er meget godt mottatt lokalt. Fylkesmannen har også en løpende landbrukspolitisk dialog og møter med kommunene både på administrativt og politisk nivå. Hovedtema i disse møtene er forventninger og ansvaret for kommunene som landbruksmyndighet og/eller utvikling av prosjekter/tiltak for å øke aktiviteten i landbruket lokalt eller regionalt. Den landbrukspolitiske dialogen med kommunene er i tillegg ivaretatt gjennom deltagelse i det regionale partnerskapet. I arbeidet med rammedirektiv for vann, har midlene bidratt til å sikre landbruksfaglig deltagelse og vurderinger. Oppsummert styrker midlene over dette kapitlet den landbruksfaglige innsatsen på disse områdene.

Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU)

Fylkesmannen i Hedmark vedtok våren 2013 Regionalt bygdeutviklingsprogram for Hedmark 2013 - 2016 (RBU). For å sikre en helhetlig strategi og samordning mellom de ulike delprogrammene Regionalt næringsprogram (RNP), Regionalt miljøprogram (RMP) og Regionalt skog og klimaprogram (RSK) ble det etablert én felles styringsgruppe bestående av representanter fra Hedmark fylkeskommune, Innovasjon Norge, Hedmark Bondelag og Hedmark Bonde- og Småbrukarlag (det regionale partnerskapet). I tillegg ble styringsgruppa supplert med en ordfører fra hver av fylkets fire regioner. For å ivareta fagspesifikke behov ble det etablert egne faggrupper for hvert programområde. Det ble lagt stor vekt på å gjennomføre en bred og inkluderende prosess.

Proessen i Hedmark var omfattende både i forhold til organisering, gjennomføring og involvering. Til gjengjeld har dette gjort at programmet har blitt svært godt forankret og mottatt både hos næringsorganisasjonene og ute i de ulike regionene. Erfaringene i 2014 har vist at det solide arbeidet som ble gjort i forbindelse med utarbeidelsen av RBU, har vært en god investering i forhold til enighet og oppslutning, i ulike miljøer i tilknytning til næringa, om de prioriteringer og satsinger som ble valgt. Det er i 2014 gjennomført ett møte i styringsgruppa for hele RBU-prosessen. I tillegg er det gjennomført flere møter i ulike fora i forhold til gjennomføring og oppfølging av de 3 delprogrammene RNP, RMP og RSK.

Fjellandbrukssatsingen

I Jordbruksoppkjøret 2013 ble det avsatt 6 mill. kroner til en treårig satsing (2014-2016) for å styrke verdiskapingen i fjellandbruket i fylkene Telemark, Buskerud, Oppland, Hedmark, Sør- og Nord-Trøndelag. Fylkesmannen i Hedmark har sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Oppland utarbeidet et felles strategidokument for Fjellandbrukssatsingen i disse fire fylkene. Hovedmålet for satsingen er å styrke mjølk- og kjøttproduksjonen basert på grovfôr. Fylkesmannen har etablert en styringsgruppe for satsingen i Hedmark. Styringsgruppa består av representanter fra kommunene, lokal landbruksnæring og Fylkesmannen. Styringsgruppa har utarbeidet nærmere målsettinger og strategier. Satsingen er tatt godt imot lokalt, har en god lokal forankring, og dekker samtlige kommuner i Fjellregionen enten gjennom fellesprosjekter og/eller særskilte lokalt rettede satsinger. Fjellandbrukssatsingen i Hedmark samarbeider med fjellandbrukssatsingen i Tydal/Holtålen/Røros (Sør-Trøndelag) om ulike tiltak knyttet til kompetanse, fagmøter m.m.

Av bevilgningen på 1 mill. kroner pr. fylke pr år, er det i hvert fylke avsatt kr 200 000 til en felles pott for finansiering av forsknings- og utviklingstiltak på relevante fagområder for fjellandbruket. Det er bevilget midler til følgende forsknings- og utviklingsprosjekter (3-årige):

1. «Bedre agronomi i Fjellandbruket», Bioforsk og NLR
2. «Kostnadseffektive og funksjonelle driftsbygninger for storfe», Veterinærinstituttet, NMBU, m.fl.
3. «Kvalitetsproduksjon av mandelpotet», NLR

Etter utlysning av midlene er det bevilget midler til følgende lokale prosjekter og satsinger:

- Kompetanseprogram; grøfting og nydyrking
- Lønnsom produksjon av storfekjøtt
- Kompetanse og erfaringsutveksling mjølkeproduksjon (Fjøsškoler)
- Økt grasproduksjon på innmarksbeiter
- Rekruttering til fjellandbruket
- Styrking av mjølk- og kjøttproduksjon i enkelte kommuner
- Fagseminar

Utviklingsprogrammet for Fjellregionen (Småfeprogrammet) - særskilt prosjekt over kap. 1144 post 77

Småfeprogrammet ble etablert i 2009 som en kompetansesatsing i forbindelse med nedleggelsen av Bioforsk sitt fagsenter på Sæter i Tynset kommune. Programmet skulle avsluttes i 2013, men er forlenget ut 2014 basert på gjenværende midler ved at enkelte forskningsprosjekter ikke slutføres før i 2014. Programmet ble utarbeidet av Fylkesmannen i Hedmark i samarbeid med Regionrådet for Fjellregionen, Bioforsk, landbruksnæringa og kommunene i Fjellregionen. Formålet har vært å styrke og bidra til en positiv utvikling i småfenæringa i Fjellregionen. Programmet er svært godt mottatt i regionen og kan vise til gode resultater. En sluttrapport for programmet vil bli utarbeidet når de siste prosjektene under programmet er slutført, dvs. januar/februar 2016.

Programmet har hatt fokus på følgende:

- Pådriver for å få i gang aktuelle utviklingstiltak
- Sette i verk både kortsiktig og langsiktig forskning, og at resultatene blir formidlet til næringsutøverne.
- Styrke det lokale rådgivnings- og veiledningsapparatet, både privat og offentlig.
- Etablere fagmiljøer/møteplasser for næringsutøverne
- Bedriftsrådgivning til utøverne i forkant av satsing/utbygging

Forsknings- og utviklingsprosjektene er etablert og gjennomført i tett samarbeid med bl.a. UMB, UIO, NVH, Bioforsk, NILF, Bygdeforsk, Animalia, VI, m. fl. Programmet har også samarbeidet tett med NLR, Nortura, Tine, Bioforsk, NSG, kommunene m. fl.

22.5 Ei livskraftig reindrift

Det er inngått en egen avtale mellom Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag om bruk av kompetanse innen reindrift i behandlingen av spesielt arealplansaker. Jfr. avtalen er det etablert rutiner for informasjon og reindriftsfaglig bistand i aktuelle saker.

Fylkesmannen i Hedmark har i 2014 avholdt 2 dialogmøter med Svahken Sijte (Elgå reinbeitedistrikt).

Reindriftnæringen rapporterer at det er utfordringer spesielt på følgende områder:

- Tap av rein til rovvilt, særlig økt forekomst av ulv i reinbeiteområdene
- Konflikter knyttet til arealbruk, spesielt i forhold til reiseliv og jordbruk
- Rekruttering og muligheter for økt produksjon
- Tilrettelegging for en bedre utnytting av tilgjengelige utmarksbeiteressurser

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

I tråd med politiske signaler har Fylkesmannen prioritert opp arbeidet rettet mot økt produksjon, verdiskaping og lønnsomhet i det tradisjonelle landbruket. Det nye RBU utgjør det strategiske grunnlaget for å spisse og målrette innsatsen i forhold til de ulike regioners behov og muligheter.

Fylkesmannen legger stor vekt på samarbeidet i det regionale partnerskapet og med andre kompetansemiljø i vårt arbeid med næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket. Dette gjelder både i forhold til utviklingen i det tradisjonelle landbruket så vel som innen ulike satsinger innen bygdenæringene. På samme måte brukes den felles skog- og trestrategien for Hedmark og Oppland til å sikre en bedre koordinering og målretting, og derved styrking av den samlede offentlige regionale innsatsen mot skognæringa.

Pågangen etter de bedriftsrettede BU-midlene i Hedmark er fortsatt stor. Etterspørselen etter utrednings- og tilretteleggingsmidlene tok seg betydelig opp i 2013 i forhold til de 2 foregående årene. Denne trenden har fortsatt i 2014. Det er imidlertid fortsatt rom for økt aktivitet spesielt innen flere av bygdenæringene, selv om vi er godt i gang med prosesser spesielt rettet mot lokalmat, landbruksbasert reiseliv og Inn på tunet.

I Hedmarksskogbruket fortsatte den positive utviklingen i 2014 med økende aktivitet på de fleste områder. Rekordavvirkingen på 3 millioner kubikkmeter tømmer til industrielt formål hadde en førstehandsverdi på over 1 mrd. kroner. Dette gir grunnlag for betydelig verdiskaping gjennom vår store tremekaniske industri, som nå leverer bedre resultater. Eksporten av massevirke til Karlstadindustrien har økt betydelig etter bortfallet av tilsvarende nasjonal industrikapasitet.

Skogfondregnskapet viser et høyt aktivitets- og investeringsnivå. Omløpshastigheten på skogfondmidlene er høy. Det registreres betydelig økt interesse og vilje til å investere i infrastruktur/skogsbilveger. Den positive trenden innen skogkultur fortsetter, f.eks. plantes det nå over 70 % mer planter og markberedes 60 % mer arealer enn for tre år siden. En hovedutfordring blir å følge opp og videreutvikle det høye aktivitetsnivået. Fylkesmannen i Hedmark har en sentral rolle i flere FoU-prosjekter, og er involvert i flere lokale og regionale initiativer for å utløse mer aktivitet i samarbeid med både kommunene og næringa. Fylkesmannen bruker fortsatt mye ressurser på rekruttering og omdømmebygging gjennom "Velg skog" og Hedmark Skogselskap, og ser nå at rekrutteringen til skogutdanningene viser en klar positiv utvikling.

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Hovedmålet i RBU er at "Hedmark skal ha et livskraftig og attraktivt landbruk av høy kvalitet som bidrar til vekst og utvikling i hele fylket". Hovedmålet i RNP er at "Matproduksjonen i Hedmark skal øke med minst 20 % innen 2030" og at Hedmark skal få "Flere lønnsomme bedrifter innen bygdenæringer". Hovedstrategiene for å nå målene er å:

- Satse på det tradisjonelle landbruket og den aktive bonden
- Opprettholde og øke volumproduksjonen
- Styrke og utvikle flere lønnsomme bygdenæringer
- Stimulere til investeringslyst, kompetanseheving og rekruttering
- Aktivt, variert og bærekraftig landbruk i hele fylket

I det nye RNP er det, i tråd med politiske signaler, foretatt en klar prioritering av innsatsen rettet mot det tradisjonelle jordbruket. Dette gjelder både i forhold til fordeling av midler, og i prioritering av projekter. Prioriteringen har stor støtte i næringa. For bygdenæringene er kravet til lønnsomhet tydeligere uttalt enn tidligere.

Forvaltning av de fylkesvise BU-midlene

Fylkesmannen har utarbeidet oppdragsbrev og avholdt ett formelt dialogmøte med Innovasjon Norge Hedmark i 2014. Det er tett dialog mellom FM og IN.

Innen tradisjonelt landbruk ble det i 2014 innvilget totalt 83 søknader om investeringstilskudd. De som fikk innvilget tilskudd fikk, i de aller fleste tilfeller, lavere tilskudd enn det retningslinjene gir rom for. Dette fordi investeringsmidlene er begrenset i forhold til omfanget av søknader, samtidig som det er ønskelig å bruke midlene slik at flest mulig gode projekter blir realisert. Totalt er det fordelt kr 29 millioner til investeringer innen tradisjonelt jord- og hagebruk, kr 7,8 millioner til utviklingstiltak/nye næringer og kr 11 millioner til bioenergi (hvorav kr 6,2 millioner av sentral ramme), dvs til sammen kr 48 millioner. I tillegg er det innvilget rentestøtte for til sammen kr 96 millioner i 2014.

For utrednings- og tilretteleggingsmidlene har det i 2014 vært spesielt fokus på projekter som støtter opp under primærproduksjonen, samt satsinga på lokalmat og grønt reiseliv. Det er innvilget ialt 12 prosjektsøknader i tillegg til enkeltstående søknader knyttet til mobilisering og oppfølging av utvalgte satsingsområder innen RBU.

Fylkesmannen har bevilget kr 450.000 av de regionale BU-midlene til oppfølging av tiltak i.h.t. «Handlingsplanen for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland». Midlene er disponert i nært samarbeid med Fylkesmannen i Oppland. Innen økologiske landbruk er det innvilget i alt 18 søknader.

Totalt er det innvilget over kr 4,7 millioner i tilskudd under utrednings- og tilretteleggingsmidlene. Det vises for øvrig til egen BU-rapport.

Regionalt partnerskap

Gjennom RBU-prosessen ble det gjort et omfattende arbeid i et utvidet regionalt partnerskap. (Se også 22.4).

Fylkesmannen har god dialog med Hedmark Bondelag, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag og IN i arbeidet med næringsutvikling. Videre samarbeides det godt med fylkeskommunen og IN om bl.a. nettverkssamlinger for næringsutviklingsaktører. Disse samlingene er rettet mot alle som arbeider med næringsutvikling i fylket;

kommuner, næringshager, kunnskapspark og forskningsmiljø. Landbruk og øvrig næringsliv inviteres på lik linje. «Landbruksforum», eiet og ledet av FK, skal fungere som et koordinerende organ på overordnet nivå i arbeidet med næringsutvikling i tilknytning til landbruket.

Lokalmat

Målet for lokalmarksatsingen i Hedmark er økt verdiskaping gjennom å bidra til utvikling, produksjon, kommersialisering og salg av matspesialiteter. I samsvar med utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv, har vi prioritert arbeidet med å koble mat og reiselivsprodusenter tettere sammen. Blant annet har søndre deler av Hedmark for første gang deltatt på Grüne Woche (som en del av Osloregionen). Dette arbeidet er koordinert av Fylkesmannen i samarbeid med Innovasjon Norge, fylkeskommunen og Hamarregionen reiseliv. Arbeidet har gitt gode synergier på flere plan.

Arbeidet innenfor mat og reiseliv ble samlet hos én person hos Fylkesmannen i 2013. Dette har i større grad gjort det mulig å se disse to satsningene i en større helhet og at vi samarbeider med flere i forhold til å oppnå de mål som er fastsatt. Konkret er følgende tiltak for økt satsing på lokalmat i Hedmark gjennomført:

- Gjennomført mobiliseringskurs for nye «lokalmatprodusenter». 10 deltok, hvorav 4 er i gang med etablering.
- Gjennomført dialogmøte med lokalmatprodusenter fra «Hedmarken». 20 deltakere. Stor interesse for å få på plass et kompetansenettverk for produsentene i regionen. Dette arbeidet er nå i gang, og skal videreføres med 4 møtekvelder i løpet av 2015.
- Har deltatt i styringsgruppen, samt bidratt med finansiering av den nye Landbruks- og matmessa «Midt i matfatet». Største messe i sitt slag i Innlandet. 10 000 besøkte messen. Skal videreføres i 2015.
- Lokalmat har vært tema på nettverkssamling for virkemiddelapparatet. Tema var muligheter og utfordringer for hvordan man kan styrke veksten innenfor lokalmatområdet i Hedmark.
- Deltatt på IGW for første gang (en del av Osloregionen). Fylkesmannen tok aktivt del i arbeidsgruppen for hele regionen, foruten å koordinere samarbeidspartnere og utstillingsbedrifter i eget fylke.

Grønt reiseliv

Målet for landbruksbasert reiseliv og opplevelser i Hedmark er økt verdiskaping og produktivitet, flere helårsarbeidsplasser og flere unike gode opplevelser. Fylkesmannen i Hedmark deltar i "Partnerskapet for opplevelsesnæringen i Hedmark", sammen med Hedmark fylkeskommune, Innovasjon Norge, Statens vegvesen, NHO Reiseliv, og regionrådene i Hedmark. Partnerskapet har inngått avtale frem til 2017. Avtalen forplikter partene til å følge opp og legge "Regional plan for opplevelsesnæringen i Hedmark 2012-2017" til grunn for prioriteringer knyttet til opplevelsesnæringene. Følgende tiltak for økt satsing på landbruksbasert reiseliv er gjennomført i 2014:

- Deltatt i partnerskap for opplevelsesnæringene.
- Påbegynt et 3-årig prosjekt «temabasert produktutvikling» innenfor fiske, vandring, ski og sykkel hvor Fylkesmannen er eier sammen med Innovasjon Norge og fylkeskommunen. FM deltar både i styringsgruppe og arbeidsgruppe for prosjektet.
- Deltatt i arbeidet med å samle de «grønne» reiselivsnettverkene i Hamarregionen for utvikling av et mer helhetlig tilbud.
- Deltatt på IGW med klare positive synergieffekter knyttet til bl.a. koblingen mat og reiseliv, synliggjøring av aktørene og næringen, samt et tettere samarbeid med de berørte destinasjonsselskapene.

Inn på tunet

Fylkesmannen og Innovasjon Norge samarbeider nært om utviklinga av IPT i Hedmark, både i forhold til tilbyderne selv og i forhold til å øke kunnskapen om IPT i fylket. Fylkesmannens og INs felles satsing på «Nettverket Inn på Tunet Hedmark» med delfinansiering av en prosjektstilling, har vært positivt og med gode resultater. Nettverket har en viktig funksjon i markedsføringen av IPT i fylket, men også i forhold til kompetanseheving og nettverksbygging mellom tilbyderne.

I Hedmark er det pr 1.1.2015 i alt 29 godkjente IPT-tilbydere, og ytterligere 14 bedrifter er i prosess for å bli godkjent. Nettverket IPT hadde i alt 39 medlemmer ved utgangen av 2014.

Fylkesmannen er i gang med å utarbeide regional handlingsplan for IPT, planlagt slutført 1. halvår 2015. Det er etablert en styringsgruppe for formålet, bestående av fylkeskommunen, IN, NAV, KS, Høyskolen i Hedmark, Hedmark Bondelag, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Mental Helse, Nettverket IPT i Hedmark, foruten Fylkesmannen. Fylkesmannen leder arbeidet.

23.2 Skogbruk

I Hedmarksskogbruket fortsatte den positive utviklingen i 2014 med økende aktivitet på de fleste områder. Det ble avvirket nok et rekordhøyt volum: 3 millioner kubikkmeter virke til industrielt formål, med førstehandsverdi over 1 mrd. kr. Det ble plantet 7,8 mill. planter og markberedt 46.100 dekar, dvs. at det var svært høyt trykk på foryngelse. Det plantes over 70 % mer og markberedes 60 % mer enn for tre år siden. Ungskogpleiearealet økte til ca 70.000 dekar, en økning på 10.000 dekar fra 2013, noe som er på samme nivå som for tre år siden. Det er en utfordring å utløse mer aktivitet i ungsbogen, men flere initiativer er på gang. Ombygging og bedret vedlikehold av skogsveger er satt i fokus og aktiviteten har begynt å løsne. Det registreres tydelig økt interesse for skogsbilveger og vilje til å investere i infrastruktur. En hovedutfordring blir å følge opp og videreutvikle det høye aktivitetsnivået. Satsing på utviklingsprosjekter og kompetanse i samarbeid med næringen sees som en viktig strategi. Fylkesmannen bruker mye ressurser på rekrutteringsarbeid, og ser nå at rekrutteringen til skogutdanningene har en klar positiv utvikling.

Skog og trestrategi

Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2013-2016 er utformet og følges opp i samarbeid mellom fylkesmennene og fylkeskommunene i Hedmark og Oppland. Formålet med en felles strategi er å sikre en bedre koordinering og målretting, og derved styrking av den samlede offentlige regionale innsatsen mot skognæringa i Innlandet. Strategiens hovedmål er økt verdiskaping.

Strategien følges opp med årlige handlingsplaner i samarbeid med skog- og trenæringene og kommunene. Den er styrende for bruken av regionale virkemidler innen skog- og tresektoren.

Avvirkning

I 2014 ble det i Hedmark avvirket 3 millioner m³, noe som er på nivå med rekordavvirkningen i 2012 og 2013. Verdien på avvirkningen har imidlertid aldri vært høyere. I 2014 passerte førstehandsverdien på tømmeret fra Hedmark 1 milliard kroner (kr 1,087 mrd) for første gang. Året var preget av perioder med mye nedbør, men relativt gode tømmerpriser og stabile avsetningsmuligheter bidro til en jevn avvirkning gjennom hele året.

Skogfond

Den høye avvirkningen har ført til en vesentlig økning av innestående skogfond, fra 246 til 268 millioner kroner. Investeringsnivået er fortsatt høyt, og omløpshastigheten på midlene er tilnærmet det samme som i 2013 (26 måneder). Dette viser at skogbruket i Hedmark er meget aktivt, både når det gjelder avvirkning og investeringer.

Utbetalingene fra skogfond ble 119 millioner kroner, noe som er en økning på 9 millioner fra året før. Det er spesielt investeringer til opprusting og bygging av skogsbilveger som har økt, men også investeringer til skogkulturtiltak har en positiv utvikling. Fylkesmannen jobber aktivt med å øke kunnskapen om ordningen.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Aktiviteten innenfor skogbruksplanområdet har stabilisert seg på et lavere aktivitetsnivå enn tidligere år. Dette henger sammen med at alle skogeiere i fylket har hatt mulighet til å bestille ny plan og/eller miljøregistreringer i de senere år. I 2 områder er bestillingsprosessen avsluttet i 2014. Bestillingsprosentene er høye; 85 og 86 %. Det viser at skogeierne har behov for oppdaterte planer.

Fylkesmannen har i 2014 utarbeidet en ny hovedplan for skogbruksplanleggingen. Planen er basert på innspill fra skogeiere, kommuner og næringsaktører og tilsier at behovet for nye og oppdaterte planer er til stede. Prosjektene blir forsøkt samkjørt med Geovekst og eller Omløpsfotograferingsprogrammet for etablering av nødvendig infrastruktur.

I Nord-Odal kommune er det gjennomført et forprosjekt som skulle se om det var aktuelt å basere volumberegningene på bildematchingsteknologi. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Skog og landskap, lokalt skogbruksplanutvalg og Fylkesmannen. Prosjektet ga skogeierne mye nyttig informasjon og et godt grunnlag for valg av metodikk.

Miljøtiltak i skog

Seks skogeiere søkte og fikk innvilget miljøtilskudd i 2014. Samlet utbetaling var kr 270 490. Totalt ligger 9 tiltaksenheter til grunn, med et samlet areal på 177 dekar. Samtlige tiltaksenheter var knyttet til miljøregistreringer i skog. Den totale verdien av tiltaksenheterne er beregnet til kr 846 307.

Rutinemessig ble et utvalg av eiendommer som fikk tilskudd til miljøtiltak i skog i 2010 tatt ut til kontroll. To skogeiere med tilsammen 5 tiltaksenheter ble kontrollert. Det ble ikke avdekket avvik i forbindelse med kontrollen.

Skogsveier

Det er en økende interesse og vilje til å investere i infrastruktur i skogen i Hedmark, i tråd med både lokale og nasjonale målsettinger. Antallet tilsagn om tilskudd var på nivå med året før, med flere større prosjekter. Det ble gitt tilsagn på i alt 6,9 millioner til ny- og ombygginger, og 0,9 millioner til punktutbedringer i 2014. Totalt søknadsomfang var rundt 40 % over samlet tilsagn. Aktiviteten over skogfond til ny- og ombyggingsaktivitet bekrefter den økte investeringsviljen (økning på 60 %).

Fylkesmannen deltar i flere FOU-prosjekter knyttet til fagemnet. Det er positivt og viktig for å få økt fokus på vedlikehold og ombygginger av skogsbilveger.

Skogkultur

Planteaktiviteten økte med over 70 % fra 2011 til 2014, både i areal og antall planter, og nærmer seg skogfaglig målsetting. I 2014 økte nyplantingen til 7,8 millioner. Fylkesmannens bidrag til økt fokus og satsing på skogplanting, ikke minst gjennom den nye felles standarden for plantetall av gran i Hedmark og Oppland, økt kontroll og aktiv bruk av skogfond er mye av forklaringen på den positive utviklingen. ØK-prosjektet (økt aktivitet og kompetanse) bidrar også positivt til å utløse/stimulere til økt skogkulturaktivitet. Endringer i planteskolestrukturen i Hedmark har gitt en planteproduksjonen bedre tilpasset markedet enn for noen år siden. Det importeres også betydelig antall planter fra Sverige. Fylkesmannen har satt fokus på tilgjengelig, kvalitativt og stedstilpasset plantemateriale, og vil følge opp dette også framover.

Markberedning er også et viktig foryngelsestiltak, hvor Hedmark i samarbeid med Oppland har utviklet en felles standard. Problemer med mye snutebilleskader er en viktig årsak til dette, samt ønske om en raskere etablering av produksjonsskog. Markberedt areal har økt med over 60 % de siste 3 årene til rekordstore 46.000 dekar, nær målsettingen på 50.000. Vi ser at et samlet faglig fokus og koordinering av rammebetingelser i samarbeid med næringsaktørene virker.

Ungskogpleieaktiviteten har ligget nær opp mot målsettingen i senere år. I 2014 var det en oppgang i pleid areal fra året før, resultatet ble 69.200 dekar. Fylkesmannen har videre bidratt til å se på mulighetene for mekanisk uttak av biovirke i forsømte bestand (h.kl.2-3; *biotynning*) i et større FoU-prosjekt. Dette har vist seg å fungere bra, men høstens marked for bioenergivirke har påvirket tiltaket negativt.

For å øke både planting og ungskogpleie, er det behov for å øke bemanningskapasiteten hos aktørene noe. Fylkesmannen har bidratt med kompetansetiltak overfor disse. Manglende kapasitet og ressurser er generelt en utfordring i skogkulturarbeidet. Fylkesmannen arbeider aktivt sammen med næringen for å finne enda bedre modeller for effektiv og aktivitetsfremmende organisering og virkemiddelbruk.

Fylkesmannen har systematisert kontrollarbeidet innen skogkultur. Det gjelder både i forhold til foryngelseskontroll og forvaltningskontroll av kommuner. Fylkesmannen har ellers sett behov for å sette kommunens skogbruksmyndighetsrolle ytterligere i fokus fremover.

Skogskader

Fylkesmannen er opptatt av å ha tilstrekkelig regional kapasitet til å følge opp skogskader, og har derfor nedsatt en egen beredskapsgruppe på området. Barkbilleregistreringer viser relativt lave populasjoner, og risikofaktorene klima og tilgang på ynglemateriale har ikke vært gunstig for billene. Snutebilleskader på skogplanter i foryngelsene er imidlertid et betydelig problem. Satsing på markberedning er ett av flere konkrete tiltak for å forebygge snutebilleskader. Videre har Fylkesmannen sammen med fylkeskommunen og Skogselskapet initiert og gjennomført et prosjekt om beite på gran. Vinteren 2014 var det stedvis store snøbrekkskader, særlig i høyereliggende skog. Det har stedvis vært store granrustangrep over flere år, og overvåkning vurderes. Det er ikke rapportert om betydelige skogskader ut over dette i 2014.

Trebruk og bioenergi

Etter nedleggingen av mye av den innenlandske treforedlingsindustrien, har en økende andel av spesielt massevirket gått til eksport. Industrien i Karlstad i Sverige er nå klart største avtaker av massevirke i Hedmark. Det reduserer verdiskapingen innenlands og gjør skognæringen mer utsatt i forhold til valuta- og markedssvingninger. Økt verdiskaping, herunder satsing på bioenergi og økt bruk av tre, er derfor prioriterte satsingsområder i Strategi for skog- og tresektoren.

Hedmark har en sterk verdikjede fra skog til bygg. Fylkesmannen, sammen med IN og fylkeskommunen, har bidratt i legge til rette for etablering av en treklynge med basis i den omfattende tremekaniske industrien og trehusmiljøene i fylket. Målsettingen er å få et arenaprojekt. Fylkesmannen er også engasjert i arbeidet med at en ny Mjøsbru bør bygges i tre. Dette vil kunne få positive ringvirkninger både som signalbygg, i forhold til innovasjon og styrking av kompetansemiljøene på området.

Bioenergi

Gjennom en målrettet satsing på veilednings- og informasjonstiltak over flere år, er det nå om lag 250 gårdsvarmeanlegg i fylket. Interessen og aktiviteten på området er fortsatt høy. De fleste tettstedene i Hedmark har i dag fjernvarme, men videre utbygging av fjernvarmenettet går langsomt. Hovedutfordringen er fortsatt at investeringer i anlegg utsettes fordi elprisen er lav og utkonkurrerer de lokale bioenergiressursene.

Uttak av skogsbrensel fra skogen (heltrevirke og GROT) til fjernvarmeanlegg har stoppet opp. Dette skyldes dels at flistolskuddet ble borte i 2013, men er i den senere tid forsterket av at biprodukter fra den tremekaniske industrien i økende grad kommer inn i brenselmarkedet i.o.m. nedlegging av norsk treforedlingsindustri og økende avsetningsproblemer for denne type produkter i Sverige.

Trebasert innovasjonsprogram

Fylkesmannens arbeid i forhold til Trebasert Innovasjonsprogram har i hovedsak blitt ivaretatt gjennom Tredriver'n i Hedmark, som Fylkesmannen er med på å finansiere. Hovedmålet er å bidra til økt bruk av tre i byggeri gjennom utvikling og realisering av industrialiserte løsninger.

Gjennom strategien for skog- og tresektoren er det i 2014 også tatt initiativ til utvikling av et "Kompetanseprogram for bruk av tre i bygg", med spesielt kommunene som målgruppe. Programmet er utformet i samarbeid med Tresenteret i Trondheim, TreFokus og kommunene, og vil være operativt fra 2015.

På massevirkesiden er det tatt initiativ til et 3-årig forskningsprosjekt i regi av SINTEF Raufoss Manufacturing hvor det bl.a. skal ses på bruk av biokompositter i ulike industriprodukter. Prosjektet er basert på ideen om at industriklyngen på Raufoss kan bidra til å styrke den skogbaserte industrien i Innlandet.

Kompetanse, forskning og rekruttering

Hedmark har et stort og aktivt miljø innen offentlig og privat skogforvaltning, treindustri og andre skogbaserte næringer. Fylkesmannen jobber offensivt med å realisere prosjekter og satsinger innen forskning, utvikling og rekruttering i et godt utviklet samarbeid med nasjonale og regionale organisasjoner, utviklingsaktører, utdannings- og forskningsinstitusjoner.

Fylkesmannen i Hedmark tar en aktiv rolle som kompetansesenter på skogområdet. Vi har i 2014 arrangert og bidratt på et betydelig antall kurs og samlinger, både overfor den kommunale forvaltningen og for skogbruksnæringa i Hedmark, bl.a. felles Vårsamling for skogbruket i Oppland og Hedmark med nær 200 deltakere. Som fylkeskontaktledd i Aktivt Skogbruk ser vi at det er en utfordring å sette kompetansetiltak i system, og at det fortsatt er behov for å videreføre og utvikle kompetansesatsingen for skogbruket i Hedmark.

Fylkesmannen jobber aktivt for rekruttering til skogbruket gjennom Velg Skog regionalt og nasjonalt. Annen innsats ovenfor barn og unge styres primært gjennom støtte til og samarbeid med Skogselskapet og 4H Hedmark.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

Tall fra KOSTRA viser at det i Hedmark i 2013 ble omdisponert 443 daa dyrka mark og 255 daa dyrkbar mark. Utbyggingspresset på dyrka mark er i Hedmark størst nær byene, særlig i Hamarregionen, men det er samferdselsprosjekt som de siste årene har stått for den største omdisponeringen av dyrket mark. I deler av fylket utgjør begynnende gjengroing den største trusselen mot jordressursene og kulturlandskap.

Hovedvirkemiddel for å sikre landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter er god dialog med administrasjon og politikere i kommunene og samarbeid med andre regionale myndigheter. Det gir økt gjennomslagskraft og bidrar til mer entydige tilbakemeldinger til kommunene. Fylkesmannen merker seg at en god del kommuner har utfordringer knyttet til kompetanse og kapasitet på planområdet.

Høy aktivitet i skogbruket, både innenfor avvirkning, foryngelse og ungleie, er positivt ut fra et klimaperspektiv. Bioenergi og økt bruk av tre er prioriterte satsingsområder i skog- og trestrategien for Hedmark og Oppland. Gjennom en målrettet satsing på veilednings- og informasjonstiltak over flere år er det nå om lag 250 gårdsvarmeanlegg i fylket.

Hedmark har gjennom RMP to tiltak som er direkte rettet mot redusert utslipp av klimagasser fra landbruket; tilskudd til drenering og tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Det har vært en nedgang i antall RMP-søknader de siste årene, spesielt har interessen for utsatt jordarbeiding gått ned. Fylkesmannen er bekymret for utviklingen og mener at det kan føre til at det i en del vassdrag kan bli krevende å nå målene i vannforskriften om god økologisk tilstand.

Det økologisk drevne arealet i Hedmark er på samme nivå som foregående år, og utgjør nå 4,1 % av det samlede jordbruksarealet i fylket. Fylkesmannen anser det ikke lenger mulig å nå målet i Hedmark om at 15 % av produksjonen skal være økologisk innen 2020 uten større endringer i de økonomiske virkemidlene. Spesielt gjelder dette for åpenåkervekstene.

24.1 Jordvern og kulturlandskap

Omdisponering

Den politiske målsettingen om å halvere omdisponeringen av dyrka mark innebærer for Hedmark et mål om å redusere omdisponeringen fra 600 til 300 daa/år. Dette målet ble nådd i 2010 og 2011, mens det i 2012 var på rekordhøye 1.355 daa. Tall fra KOSTRA viser at det i 2013 ble rapportert omdisponert ialt 443 daa dyrka mark og 255 daa dyrkbar mark. Mye av omdisponeringen i 2012 og 2013 kan forklares med utbyggingen av det nasjonale motorvegnettet, spesielt E6, E16 og Rv 25. Flere av disse vegprosjektene er ferdig regulert og omdisponeringen vil ventelig bli lavere framover. Høyt utbyggingspress rundt byer og tettsteder vil imidlertid gjøre det krevende å nå målet fremover. Videre vil utbyggingen av Dovrebanen til dobbeltspor og med ny linjeføring, bli en betydelig utfordring på sikt.

Dialog med kommunene

Fylkesmannen legger stor vekt på å komme tidlig inn i de kommunale planprosessene, og har jevnlig kontakt med administrasjonen i form av møter, telefon og epost. Ivaretagelse av jord- og kulturlandskapsressursene er også tema i møter med politisk og administrativ ledelse. Både miljøvern- og landbruksavdelingen deltar fast i Regionalt planforum. Vi ser at hensynet til jordvern og landbruk ofte må vike i forhold til andre målsettinger som befolkningsvekst og tilrettelegging for næringslivet i den kommunale planprosessen.

Sentrale utviklingstrekk

Det er et vedvarende høyt utbyggingspress på dyrket mark spesielt rundt de større byene og tettstedene. Utbyggingen av det nasjonale motorveg- og jernbanenettet gjennom fylket har stått og vil stå for en betydelig andel av omdisponeringen av dyrket mark. Fylkesmannen har innledet et tett samarbeid med Statens vegvesen i de store vegprosjektene og tilsvarende med Jernbaneverket om utbyggingen av Dovrebanen. Erfaringen er at det er svært vanskelig å nå frem på regionalt nivå, da mye er styrt av nasjonale standarder m.v. Andre samfunnsinteresser veier ofte tyngre. I andre deler av fylket utgjør begynnende gjengroing den største utfordringen for ivaretagelse av jordressursene.

Utvalgte kulturlandskap

Fylkesmannen har god dialog med alle grunneiere som ønsker å inngå avtale om skjøtsel eller istandsetting av bygninger innenfor området. Kommunen har også god dialog med søkerne, og har flere oppgaver i forbindelse med gjennomføring av befaringer, møter og fagdager. For alle tiltak utarbeides det skjøtelsesplaner og tilstandsvurderinger som grunnlag for avtale med grunneier. Det ble inngått avtale om skjøtsel av 4 nye områder i 2014, både slåttemark og beitearealer. Det ble innvilget midler til 7 bygninger, hvorav to er seterfjøs på setre i aktiv drift der det moderniseres for videre setring. I tillegg er det brukt noe midler til åpen seter, fagdager og andre tiltak for å øke bevisstheten om verdiene i området. For nærmere beskrivelse vises til årsrapport med regnskap oversendt Ldir 15. januar 2015.

Innsigelser

Fylkesmannen behandlet 439 høringssaker etter Plan- og bygningsloven i 2014, herav 228 uttalelser i plansaker og 209 uttalelser til dispensasjonssaker. Landbruksavdelingen har koordineringsansvaret i embetet for uttalelser til plansaker, mens dispensasjonssakene koordineres av miljøvernavdelingen.

Det ble fremmet innsigelse på landbruksfaglig grunnlag til 1 kommuneplan. Innsigelsene dreide seg om jordvern (nedbygging av dyrket mark) og/eller uklare, uakseptable eller manglende bestemmelser til plan. Innsigelsene ble delvis imøtekommet og delvis frafalt. Det ble ikke oversendt innsigelsessaker fra Fylkesmannen til endelig avgjørelse i KMD i 2014.

Det ble ikke fremmet innsigelser på landbruksfaglig grunnlag til reguleringsplaner i 2014. 7 dispensasjonssaker ble frarådd av Fylkesmannen med bakgrunn i bl.a. jordvern og hensyn til landbruksinteressene. Se også pkt. 24.2.

24.2 Samfunnsplanlegging

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og iverksatte aktiviteter

Hovedtrekkene i arealbruksutviklingen i Hedmark er beskrevet under pkt. 24.1 foran.

Fylkesmannens hovedvirkemiddel for å sikre landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter er å være tett på planprosessene gjennom dialog med både administrasjon og politikerne i kommunen. Vi legger også vekt på å samordne planuttalelsene med andre regionale myndigheter som fylkeskommunen, Statens vegvesen, NVE og Jernbaneverket der det er mulig for å øke gjennomslagskraften og samtidig sikre mest mulig entydige tilbakemeldinger til kommunene. Videre deltar vi i Regionalt planforum der det avholdes omlag 10 møter i året.

Landbruksavdeling deltar fortsatt i regional ressursgruppe for stedsutvikling i regi av Hedmark fylkeskommune. Også i 2014 har arbeidet vært rettet inn mot KMD sin nasjonale LUK-satsning. Vi har også bidratt i plansatsningsprosjektet Plan & Tema som er et felles samarbeid mellom fylkesmennene i Hedmark og Oppland, Hedmark og Oppland fylkeskommuner, Statens vegvesen og Statens kartverk Hamar for å øke kompetansen og kvaliteten på arealplan- og GIS-arbeidet i kommunene.

Mange kommuner har utfordringer med kompetanse og/eller kapasitet innenfor samfunnsplanlegging. Særlig tydelig blir dette i oppfølgingen av nasjonale målsettinger og forventninger, samt lover og regelverk.

Verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger

Fylkesmannen har også i 2014 deltatt i prosesser knyttet til utarbeidelse av regionale planer og veiledere. Rulleringen av Fylkesdelplan for Dovrefjell villreinområde har krevd noe ressurser, likeledes arbeidet med reguleringsplan for E6 og grensejustering i Åkersvika naturreservat. Arbeidet med de temavise verneplanene etter naturmangfoldloven er sluttført i Hedmark. Det gjenstår kun noe arbeid med skogområder som er tilbudt til frivillig vern, samt en vurdering av arealer ervervet av Statskog fra Borregaard. Se forøvrig kap. 01-06 SO1.

Én søknad om konsesjon på vindkraftverk har vært til høring. Disse sakene berører ikke jordbruk, men vil kunne legge beslag på og gi føringer for skogbruket i de berørte områdene gjennom arealbeslag til vindmøller og adkomstveger, men også gjennom arealer (inkl. sikringssoner) til kraftledninger.

Samfunnssikkerhet på landbruks- og matområdet

Gjennom fast deltagelse i Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget ivaretas den overordna regionale samordningen på landbruksområdet. I arbeidet med utarbeidelse av Regional plan for samfunnssikkerhet og beredskap ble det på landbruksområdet fokusert spesielt på temaene klima, epidemier og infrastruktur. Det videre arbeidet med utarbeidelse av handlingsprogram til den regionale planen er startet opp i 2014. Fylkesmannen vil prioritere å følge opp landbruksområdet i utarbeidelsen av handlingsprogramet.

Arbeidet med samordning mellom Mattilsynet og landbruksforvaltning, knyttet til oppfølging av regelverket om nedføring pga. radioaktivitet, ordningen med settepoteter, såvarer og gjødselvarer av organisk opphav, utstedelse av autorisasjon for kjøp og bruk av plantevernmidler, er videreført med dialog og samarbeidsmøter etter behov. Økt samordning oppleves positivt og bidrar til en mer effektiv forvaltning av fagområdene.

24.3 Klimautfordringene

Økt bruk av trevirke og satsing på bioenergi

Bioenergi og økt bruk av tre er prioriterte satsingsområder i Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland. Denne satsingen er nærmere omtalt under kap. 23.2.

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Hovedutfordringen for landbruket i Hedmark ved evt. klimaendringer er lokalt ekstremvær med store nedbørmengder på kort tid. Det kan gi stor skade både på avling, jord, hydrotekniske anlegg, landbruksveier og vanskeligere driftsforhold i skogbruket. De siste årene har vi opplevd flere slike tilfeller. I Hedmark har vi to tiltak innen jordbruket som er direkte rettet mot redusert utslipp av klimagasser; tilskudd til drenering og tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. I skogbruket legges det vekt på å økt innsats i skogkulturarbeidet for å stimulere til økt skogproduksjon og dermed også økt binding av CO₂ (se kap. 23.2).

Behovet for drenering er stort mange steder, men det er lavere interesse for tilskudd til drenering enn Fylkesmannen hadde forventet. En mulig årsak er at tilskuddet på kr 1000 pr. dekar utgjør for liten del av den totale kostnaden med dreneringa. På steinrik jord er kostnaden kr 8-10.000 pr. dekar, mens på steinfri jord er kostnaden anslagsvis kr 3-4.000 pr. dekar. Fylkesmannen har avholdt to regionale fagsamlinger med kommunene om drenering for å øke deres kompetanse på fagområdet. I tillegg har vi støttet informasjonsmøter om drenering i mange kommuner med midler fra Klima- og miljøprogrammet. Aktiviteten er på samme nivå som i 2013, slik at vi ved utgangen av 2014 har 10,7 mill kroner i ubrukte midler inkludert overførte midler.

I Hedmark har vi hatt tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel innen RMP siden 2005. Det er stor interesse for denne ordningen, og den har helt klart ført til en bedre disponering av og raskere nedmolding av

husdyrgjødsla i åpen åker. Se oversikt under rapporteringen på RMP under punkt 24.4. Fylkesmannen har støttet fire storskalaforsøk og 2 fagmøter med bedre utnyttelse av husdyrgjødsla som tema i regi av lokal landbruksrådgiving.

Fylkesmannen mener det både ut fra klimahensyn og forurensning er viktig å få på plass en ny forskrift om gjødselvarer av organisk opphav som stiller strengere krav til lagring og bruk av husdyrgjødsel enn i dag.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Tilstand og utvikling av de ulike miljøtema i Regionalt miljøprogram

Hedmark fikk tildelt 43 mill. kr til RMP i 2014. Fylkesmannen har brukt 15,1 mill. kr på tiltak innen kulturlandskap, og 27,9 mill. kr på tiltak mot forurensning. Det har vært en nedgang i antall søknader fra 1962 i 2013 til 1824 i 2014. Det er spesielt interessen for utsatt jordarbeiding som har gått ned, til tross for at Fylkesmannen økte de foreløpige satsene vesentlig fra 2013 til 2014.

For tiltak innen kulturlandskap har Hedmark følgende ordninger;

- Tilskudd til drift av beitelag
- Tilskudd til skjøtsel av artsrike slåttemarker og beite av verdifulle arealer
- Tilskudd til bevaringsverdige saueraser
- Tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon
- Tilskudd til skjøtsel av setervoller og seterlandskap
- Tilskudd til skjøtsel av automatisk freda kulturminner

Fylkesmannen økte satsene pr. dyr for tilskudd til drift av beitelag vesentlig for å stimulere til mer tilsyn og økt utnyttelse av utmarksbeite. Antall småfe innen ordningen økte med ca. 3.000 dyr fra 2013, mens antall storfe gikk ned med ca. 600. For de øvrige ordningene innen kulturlandskap er omfanget av omsøkte tiltak på samme nivå som i 2013. Fylkesmannen er spesielt godt fornøyd med at antall enkeltsetre er redusert med bare 2 fra 2013, mens det i flere år har vært et frafall på ca. 10 setre hvert år.

For tiltak mot forurensning har Hedmark følgende ordninger;

- Tilskudd til utsatt jordarbeiding
- Tilskudd til grasdekte vannveier og grasdekte vegetasjonssoner
- Tilskudd til vedlikehold av fangdammer og gårdsdammer
- Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel
- Tilskudd til ugrasharving og hypping/radrensing

Arealet med åker i stubb har gått ned med 17.000 dekar til 193.472 dekar i 2014, som utgjør ca 37 % av kornarealet i Hedmark. Tidligere utgjorde arealet med åker i stubb ca 250.000 dekar, noe som viser en synkende interesse for tiltaket til tross for økt satser. Det er en forholdsvis lik prosentvis nedgang i de ulike erosjonsklassene. Fylkesmannen antar at økte utfordringer med mer ugras, mer sykdommer og jordpakking er hovedårsakene til at flere velger å jordarbeide om høsten. Fylkesmannen er bekymret for utviklingen, og at dette over tid vil kunne gi utfordringer med å nå målene i vannforskriften om god økologisk tilstand i enkelte vassdrag.

Tilskudd til grasdekte vannveier og grasdekte vegetasjonssoner har en liten økning. Det ble gitt tilskudd til nesten 68.000 meter. Fylkesmannen anser dette som et effektivt tiltak for å hindre at jordpartikler kommer ut i vassdrag.

Tilskudd til vedlikehold av fangdammer og gårdsdammer ble innført først i 2013, og har foreløpig svært lite omfang.

I 2014 er det innvilget tilskudd til ca. 170.000 dekar med miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel fordelt på ca 100.000 dekar med spredning om våren/i vekstsesongen og 70.000 dekar med rask nedmolding. Samlet sett er det en økning på ca. 5.000 dekar fra året før. Tilskudd til bruk av tilførselsslange har økt med ca. 6.000 dekar fra 2013. Dette er et godt tiltak for å redusere jordpakkinga og klimagassutslipp fra jord med dårlig struktur.

Tilskudd til ugrasharving og hypping/radrensing er på samme nivå som tidligere år med i underkant av 6.000 dekar. Nesten alt gjelder ugrasharving i korn.

Fylkesmannen har fulgt opp landbrukets sektoransvar i forhold til vannforskriften gjennom deltagelse i arbeidet med tiltaksplaner i de ulike vannområdene, og informasjon i møter med kommuner og andre målgrupper. Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet bør i den nye forskriften om gjødselvarer av organisk opphav få en

klarere rolle som overordna myndighet slik at vi får samme forvaltningslinje som i de fleste andre saker innen landbruket.

Hovedprioriteringer for kommunenes forvaltning av SMIL-midler

Kommunens tiltaksstrategier for 2014-2017 ligger til grunn for prioritering av SMIL-midlene. Bruken av midlene er omtrent som i 2013. Da hadde vi en økning i tilskudd til forurensningstiltak. Fokuset på grøftetilstand og hydrotekniske tiltak generelt og innføring av tilskudd til drenering har virket inn på søknadsmengden også i 2014. Bruken av midlene fordeler seg på 24 % til forurensningstiltak 2,5 % til planleggings- og tilretteleggingstiltak og 73,5 % til ulike kulturlandskapstiltak. Av midlene til kulturlandskapstiltak, er omlag to tredeler bevilget til freda og verneverdige bygninger.

Miljøplanarbeidet

Fylkesmannen deltok med ressursperson i referansegruppa oppnevnt av Statens landbruksforvaltning i forbindelse med evaluering av miljøplan. Fylkesmannen mener det er riktig at krav om gjødslingsplan og sprøytejournal nå knyttes opp mot produksjonstilskuddet, og at sjekkliste, tiltaksplan og dokumentasjon overføres til KSL.

Ved stikkprøvekontroller av produksjonstilskudd og RMP-tilskudd, erfarer Fylkesmannen at en forholdsvis stor andel ikke har gjødslingsplan eller at den er mangelfull (f.eks. for gamle jordprøver).

Fylkesmannen har både i 2014 og tidligere år støttet informasjonsmøter om miljøplan i regi av kommunal landbruksforvaltning og lokal landbruksrådgeving. Fylkesmannen var innstilt på en ekstra satsing på informasjon om gjødslingsplan og sprøytejournal i 2014, men pga. uklarheter om hvilke krav som vil bli stilt er dette tiltaket utsatt inntil videre.

Fylkesmannen ber om en avklaring fra Landbruks- og matdepartementet om landbruksmyndighetene har myndighet til å underkjenne mangelfulle sprøytejournaler ettersom det er Mattilsynet som er tilsynsmyndighet for forskrift om plantevernmidler.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2014 etter søknadsomgang 2013 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMHE	1730115	1741130	12457940	0	19848680	8411420	348300	0
Sum	1730115	1741130	12457940	0	19848680	8411420		

24.5 Økologisk landbruk

Det økologisk drevne arealet i Hedmark er på samme nivå som foregående år med totalt 43.073 dekar. Dette utgjør 4,1 % av jordbruksarealet i fylket. Det er imidlertid store forskjeller innad i fylket. I Tolga kommune drives 20 % av jordbruksarealet og 16 % av melkekyrene økologisk, mens i nabokommunen Tynset drives bare 6 % av jordbruksarealet 3 % av melkekyrene økologisk. I Ringsaker, som er landets største jordbrukskommune, drives 6 % av jordbruksarealet og 13 % av mjølkekyrne økologisk. For fylket sett under ett drives 9,2 % av mjølkeproduksjonen økologisk. For de øvrige grovfôrbaserte husdyrslagene er 4-6 % av dyra økologiske. For de kraftfôrkrevende husdyrslaga er det lav økologisk produksjon i Hedmark. Fylkesmannens vurdering er at når melkeproduksjonen har høyest økologisk andel, har det sammenheng med muligheter for god utnyttelse av husdyrgjødsel og lite behov for ugrasmidler ved intensiv grovfôrdyrking. For Nord-Østerdal kommer i tillegg at det er en stor etterspørsel etter økologisk melk fra Rørosmeieriet.

Til tross for at store deler av fylket har gode naturgitte forhold for kornproduksjon, har det vist seg krevende å få opp den økologiske kornproduksjonen i Hedmark. I 2014 var kun 1 % av kornarealet drevet økologisk, noe som er uforandret fra året før. I 2005 var 1,6 % av kornarealet i Hedmark økologisk. Fylkesmannen samarbeider med Oppland som foregangsfylke på økologisk korn, bl.a. gjennom støtte til storskalaforsøk og fagmøter.

For poteter, grønnsaker, frukt og bær drives under 1 % av arealet økologisk.

Fylkesmannen anser det ikke lenger mulig å nå målet i Hedmark om at 15 % av produksjonen skal være økologisk innen 2020 uten større endringer i de økonomiske virkemidlene. Spesielt gjelder dette åpenåkervektene.

Fylkesmannen har bevilget kr 450.000 av de regionale BU-midlene til tiltak i samsvar med den felles Handlingsplanen for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland. Tiltakene fordeler seg både på tiltak rettet

mot produsentleddet, og ulike forbrukerrettede tiltak. Fylkesmannen vil trekke fram spesielt to tiltak som vellykket; Lokal-Mat Tolga i regi av Tolga kommune og Økosats 2014 i regi av Oikos Økologisk Norge. Sistnevnte samarbeider godt med Håndballforbundet Innlandet om markedsføring av økologisk på håndballarrangementer for barn og unge i både Hedmark og Oppland. For nærmere oversikt over hvilke tiltak som er støtte se egne rapport til LMD.

Ressursrapportering

Resultatområde Kapittel 0525 Fagdep.

Oppgaver under LMD kr 15 709 743,04 kr 0,00

Sum: kr 15 709 743,00 kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Forvaltningsoppgaver - barnehagen og grunnopplæringen

Fylkesmannen i Hedmark har et sterkt fokus på å utføre alle tildelte forvaltningsoppgaver med høy kvalitet. Vi har også en målsetting om at kommunene/fylkeskommunen skal se de detaljerte oppgavene i en større sammenheng og at de stadig skal utvikle seg. I samlinger med skoleeiere har vi jevnlig på programmet sammenhengen mellom regelverksetterlevelse og kvalitet i sektoren. Utdanningsdirektøren og underdirektøren er begge delaktige i *regelverk i praksis*. Dette vil øke forståelsen for viktigheten av lovverket for den enkelte elevs tilbud.

Ansatte i sektoren er opptatt av å følge reglene. Det er manglende kapasitet og/eller kompetanse som fører til regelbrudd. Vi etterstreber å ha dialog med de ansvarlige i kommunen både under og etter behandling av saker for å øke regelverksforståelsen og bedre framtidig saksbehandling.

31.1 Tilsyn

Beskrivelse av tilsynsarbeidet på barnehageområdet

Tilsynsobjektene og tema er valgt ut etter ROS - og vesentlighetsvurderinger. Grunnlagsdokumentasjonen er årsmeldinger fra 2013, etterspurt informasjon fra kommunene og opplysninger fra fylkesmannens egne "kommunebilder". Det ble særlig satt fokus på pedagogtetthet i forhold til antall barn og alder, styrerressurs og antall dispensasjoner.

På dette grunnlag ble det valgt kommuner med flere barnehager med lav pedagogbemanning og styrerressurs og lang tid siden siste tilsyn

Det ble gjennomført stedlige tilsyn i tre kommuner. Tema var barnehageloven § 8, 1. ledd, og § 6. Det ble innhentet dokumenter i god tid før åpningsmøte og intervjuer. Gjennomgang av foreløpig tilsynsrapport ble gjort i sluttmøte. Fylkesmannen fulgte opp en kommune med pålegg for å få lukket avvik fra tidligere tilsyn og åpnet tilsyn i en kommune som vil bli slutført i 2015.

Beskrivelse av tilsyn med grunnskole og videregående opplæring

Vi har gjennomført tre felles nasjonale tilsyn, med temaene *elevenes utbytte av opplæringen og forvaltningskompetanse*.

Videre er det gjennomført tre tilsyn, et oppfølgingstilsyn og et hendelsesbasert tilsyn med tema psykososialt skolemiljø. Det ble i tillegg gjennomført to tilsyn med temaet *vikarbruk og kompetansekrav*.

Utover dette har vi innhentet opplysninger i forhold til *fritak fra nasjonale prøver* hos samtlige kommuner som har skoler med en høyere fritaksprosent enn 20 prosent på barneskoler (9 skoler) og 10 prosent på ungdomsskoler (7 skoler). Dette er ikke slutt rapportert i 2014.

Utvalget av tilsynobjekter skjer etter risiko- og vesentlighetsvurderinger, bl.a. ved bruk av data fra GSI, skoleporten, resultater fra eksamener, prøver, klagesaker og henvendelser fra brukere m.m. I tillegg legger vi vekt på erfaringer, lokal kunnskap om kommuner og skoler og medieoppslag.

Vurderinger som ligger til grunn for valg av tilsynstema og tilsynsobjekt.

Vi er i prosess for å formalisere de objektive kriteriene for utvelgelse av tilsynsobjekter.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i utviklingen av tilsyn på opplæringsområdet, og implementert nyutviklet tilsynsmetodikk. Vi har med en person i arbeidsgruppa som reviderer det felles nasjonale tilsynet.

Alle tilsynene våre er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruksjoner for å sikre likebehandling og ensartet tilsynspraksis.

Når det gjelder funn i tilsynene er tendensen at store skoleeiere har bedre systemer enn mindre skoleeiere. Dette synes ved antall avdekkede lovbrudd, og er noe vi vil følge opp gjennom det tverrsektorielle arbeidet *kultur for læring*.

Veiledningsfasen etter gjennomført tilsyn er kritisk i forhold til målsettingen om å bidra til bedre regelverksetterlevelse i sektoren. Dette vil også bli fulgt opp gjennom *Kultur for læring*, der det vil bli skapt gode arenaer for samhandling på tvers av kommunegrenser.

Egenvurdering:

Ressurser

Tilsynsaktiviteten er ikke gjennomført i henhold til aktivitetskrav for 2014. I praksis betyr dette at embetet har innfridd aktivitetskravet samlet sett. Men det har av personalmessige årsaker vært flyttet poeng fra barnehagefeltet til grunnskole og videregående opplæring. Dette er varslet gjennom e-post sendt UDIR 26.09.14.

De prioriteringene vi har gjort er følgende:

Opplæringstilsyn: Alle fellesnasjonale tilsyn gjennomført som planlagt. Øvrig aktivitetsnivå ble som planlagt, men det er endringer i innholdet i tilsynene.

Barnehagetilsyn: tilsynsvirksomheten er redusert med seks tilsynspoeng på barnehagefeltet.

Vi har styrket tilsynene på skolefeltet med 16 dokumenttilsyn vedrørende *fritak fra nasjonale prøver*, slik at totalt antall tilsynspoeng Fylkesmannen i Hedmark rapporterer på er 63 poeng. Aktivitetskravet er på 56 poeng.

Kompetanse.

Nytilsatt underdirektør fra 1.august har overtatt ansvaret for tilsynsarbeidet. Tilsynsgruppa har deltatt på alle samlinger og kurs i tilsyn og metode som Utdanningsdirektoratet har arrangert. Kompetansen hos medarbeiderne er høy med utdanning fra høgskole/universitet og relevant yrkeserfaring fra hele sektoren. Bemanningen i avdelingen er relativt stabil.

Vurdering av oppfølging etter lovbrudd:

Det ble avdekket avvik i to av barnehagetilsynene. Begge gjaldt forståelsen av pedagognormen.

Gjennomgående funn i barnehagetilsynene over tid er uklarerheter om kommunenes eier- og myndighetsoppgaver, ofte relatert til kommunens organisering og delegering av ansvar. Videre er anvendelse av forvaltningslovens regler i saksbehandlingen et forbedringspotensial i flere kommuner.

For skolesektoren er det varierende oppretting av avvikene som er gitt. Noen kommuner ber om mer tid, som regel gir vi dem noen måneder ekstra for å få rettet avvikene. Skoleeiere som har fått avvik har gjennomgående for lav kunnskap om og praksis i opplæringsloven og forvaltningsloven. Fylkesmannen vil på den bakgrunn ha fokus på å følge opp kommuner med tidligere avdekket lovbrudd i 2015.

Vi vil også ha fokus på å utarbeide prinsipper for tilsynsarbeidet vårt, alt fra utvelgelse av tilsynsobjekter, kompetanse på de ulike tilsynene og hvordan tilsynsarbeidet kan føre til læring hos kommunene.

Måloppnåelse:

Fylkesmannen i Hedmark har innfridd poengkravene, men av kapasitetshensyn er noen av poengene flyttet fra barnehage- til grunnskoleområdet.

Videre har Fylkesmannen:

- formidlet generelle funn på samlinger for skole- og barnehageeiere.

- publisert endelige tilsynsrapporter fortløpende og innenfor fastsatte frister på nettsidene våre.
- varslet om et konkret tilfelle i forhold til risikoområder på privatskolefeltet.
- deltatt på metodekurs for ny tilsynsmetodikk samt møter om tilsyn.

31.2 Klagesaksbehandling

Barnehageområdet

I 2014 hadde vi kun to klagesaker på barnehageområdet. Den ene gjaldt godkjenning av barnehage og den andre klage etter forskriften om likeverdig behandling. Begge sakene ble sendt tilbake til kommunen for ny behandling. Vi har mange henvendelser med spørsmål om råd og veiledning på barnehageområdet.

Grunnskolen

De fleste klagen gjelder standpunkt karakterer og skoleskyss.

Standpunkt: Det er behandlet 76 (2013:69) klager på standpunkt karakter i grunnskolen, 53 er gitt medhold og 23 er ikke gitt medhold. Manglende vurdering av elevens måloppnåelse i faget er vanligste årsak til medhold. Vi har arbeidet systematisk med veiledning og informasjon om vurdering overfor skoleeiere og skoler i flere år.

Skoleskyss: Det var 28 klagesaker i 2014 (2013:19). Vi får noen klager på uforsvarlig/lang reiserute for privatskoleelever eller elever med delt daglig omsorg. Hovedvekten av klagen er knyttet til særlig farlig eller vanskelig skoleveg. Klagen kommer i hovedsak fra 4-5 kommuner i Hedmark. Det er gitt medhold i svært få saker jf tabell.

Spesialundervisning: Det var 6 klagesaker i 2014 (2013:4). Det har vært en klar nedgang i antall saker de to siste årene. Dette er ofte sammensatte og arbeidskrevende saker hvor enkelte foreldrene også er representert ved advokat. Nedgangen i antall klagesaker kan skyldes at det fattes færre enkeltvedtak og at kommunene har forbedret sin saksbehandling.

Spesialpedagogisk hjelp: 8 klagesaker i 2012, 4 i 2013 og 2 i 2014. Dette er saker som omfattes av flere lovverk. Sakene krever et godt og kontinuerlig tverrfaglig samarbeid på alle nivåer i kommunen, og prosedyrer som sikrer barnas rettigheter og ivaretar deres behov. Klagepunkter er: manglende oppfølging av forvaltningslovens saksbehandlingsregler, mangler i sakkyndig vurdering, samt uklarhet i hva som er styrking av det generelle tilbudet og hva som er spesialpedagogisk hjelp.

Permisjoner: Det har vært en stor økning i antallet klagesaker om permisjon fra pliktig opplæring med totalt 13 saker i 2014 (1 sak i 2013). Årsaken er at to kommuner i Hedmark har strammet vesentlig inn på praksisen for å gi permisjon fra pliktig opplæring.

Skolebytte: Det var 19 saker i 2013 og 8 saker i 2014. Det er noen kommuner i Hedmark som har fulle klasser/skoler og som tildeler elevene skoleplass på andre skoler. I noen saker klages det pga. uklare eller endrede skolegrenser. Andre klager går på avslag på ønske om å bytte skole. Svært få klager får medhold hos Fylkesmannen.

Elevenes psykososiale miljø/krenkende adferd: Det har vært bare to klagesaker på krenkende adferd/mobbing i 2014, 4 saker i 2013. Vi har en del henvendelser fra foreldre og skoler med spørsmål om hva de skal gjøre i situasjoner hvor det har vært krenkende atferd eller mobbing. I flere av sakene har skolene fattet enkeltvedtak og jobbet godt for å løse mobbesaken. Vi har hatt en større sak om en elevs psykososial skolemiljø hvor vi valgte å gjennomføre hendelsesbasert tilsyn etter forespørsel fra kommunen. Kommunen fikk kritikk pga. manglende oppfølging av elevens psykososiale miljø. Noen av sakene er sammensatte med klager på både mobbing, skolebytte, læringssituasjonen og skoleskyss.

Voksenopplæring: Det har vært 8 klagesaker på opplæringsloven § 4a-2 jf. § 4a-1 som gjelder vedtak om opplæring for psykisk utviklingshemmede, i 2013 var det 5 saker.

Videregående opplæring

Fylkesmannen har hatt fem klagesaker på videregående opplæring. Det har dreid seg om hjelpemiddel til eksamen, særskilt tilrettelegging av eksamen, vitnemål og fritak for vurdering med karakter i skriftlig sidemål. I tillegg har vi hatt en klage på sørsamisk opplæring, jf. opplæringsl. § 6-3. Disse klagesakene er ikke ført i tabellen.

Private skoler: Ingen klager i 2014.

Andre klagesaker

I tillegg til klager på opplæringsloven er det også behandlet noen klager på saksbehandlingen etter forvaltningsloven og offentlighetsloven. Det har blant annet vært klaget på brudd på taushetsplikt og innsyn i elevmapper. Dette er klagesaker som har tatt noe tid. Vi erfarer at kvaliteten på klagesaksbehandlingen i kommunene i Hedmark varierer mye.

Klager på sentralt gitt eksamen: Fylkesmannen i Hedmark administrerer klagebehandling i matematikk for grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne. Dette er omtalt under resultatområde 31.5.

Klagesaksbehandlingen er en viktig og det legges vekt på en rask og grundig saksbehandling. Vår gjennomsnittlige saksbehandlingstid er 3-4 uker, vi sender foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11a ved behov. Større og mer kompliserte klagesaker krever mer tid.

Antall klagesaker i 2014 var 152, en økning fra 126 i 2013. Det er en liten økning i klager på standpunkt karakter og en større økning i klager på skoleskys og permisjon fra opplæring. Oppmerksomheten fra media er økende.

Vi har ikke hatt saker hvor klager henvender seg på nytt til Fylkesmannen grunnet manglende oppfølging av vedtak. Vi har hatt saker som omfatter det samme barnet, men da er det nye forhold det klages på, evt klage i skole kontra barnehagen ved forrige klage.

I 2014 har vi gjennomført en lovlighetskontroll vedrørende sammenslåing av barnehager i en kommune.

Egenvurdering

Ressurser

Halvparten av de ansatte i avdelingen arbeider med klagesaksbehandling etter opplæringsloven og barnehageloven. Vi jobber i team i større og mer kompliserte saker. Teamene settes sammen ut i fra behov i den enkelte sak, i noen tilfeller tiltrer ansatte fra Sosial- og helseavdelingen.

Kompetanse

Avdelingen har kompetanse fra høgskole/universitet. Kompetanseheving blir ivaretatt ved deltakelse på direktoratets regelverksamlinger og andre relevante samlinger/kurs. Vi drøfter aktuelle problemstillinger internt og utveksler også erfaringer med saksbehandlere i andre embeter. I 2014 gjennomførte vi samlinger med kollegaer i region midt med tema klagesaker på opplæringsloven § 9a.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Tegnspråkopplæring, § 2-6	1	1	0	0	0	
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	13	1	12	0	0	
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	1	1	0	0	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	10	0	8	2	0	
Spesialundervisning, § 5-1	6	0	6	0	0	
Skyss, § 7-1	28	2	26	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	8	0	7	0	1	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	2	0	1	1	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	76	53	23	0	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	0	0	0	0	0	
Sum	146	58	84	3		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	0	0	2	0	
Sum	2	0	0	2		

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum	
Barnehageloven § 10		0	0	1	0	1
Barnehageloven § 16		0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7		0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5		0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd		0	0	1	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4		0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3		0	0	0	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6		0	0	0	0	0

31.3 Statistikk og kvalitetsvurdering

GSI og Skoleporten

Skolering av kommunene/privatskolene gjennomføres hvert år. Fylkesmannen får henvendelser fra skoleeier og skoleledere om funksjonalitet og praktisk bruk av innholdet i skoleporten. Det arrangeres en felles kursdag for samtlige skoleeiere i forkant av GSI-innsamlingen, der både GSI og Skoleporten er temaer. I tillegg gir vi brukerstøtte og veiledning ved behov. Vi har også innarbeidede rutiner på å følge opp kommuner/skoler som har utfordringer med fastsatte frister. Tilbakemeldingene er at kontakten med skoleeierne er god, det gjelder også privatskolene.

Vi deltar i årlige samlinger der evaluering av GSI-skjemaer er tematikk.

UBAS

Vi gir fortløpende tilganger til verktøyene gjennom UBAS ved skifte av personer i de ulike kommunene. I 2014 ryddet samtlige kommuner opp i sine tilganger.

BASIL

Når det gjelder BASIL følger Fylkesmannen opp de kommunene som vi ser har utfordringer med å ferdigstille sine data innen fristene. Samt at vi er aktive med å tilby veiledning til barnehagene/barnehageeierne. Når vi gjennomgår innsamlet data og ferdigstiller for fylket, utarbeider vi en evaluering, som formidles til UDIR ved forespørsel.

Tall fra skoleporten, GSI, BASIL og KOSTRA brukes som grunnlag for embedets tilsynsarbeid. Fylkesmannen i Hedmark utarbeider årlige "kommunebilder". Disse inneholder relevante data på skole- og barnehageområdet, og brukes bl.a. i embetsledelsens møter med kommunene.

Egenvurdering

Ressurser

Avdelingen har en egen statistikkgruppe for skole og barnehage. En saksbehandler har hatt spesielt ansvar for GSI og Basil. Alle ansatte har tilgang til skoleporten, en saksbehandler har hatt hovedansvaret og har detaljkunnskapen.

I 2014 har to saksbehandlere sluttet og en har jobbet deltid pga. sykdom. En av de nye medarbeiderne har jobbet med dette på skole- og kommunenivå tidligere. Det er i dag to ansatte som har spisskompetanse på området.

Kompetanse

Kompetansen til ansatte i avdelingen er god.

Måloppnåelse

Kapasiteten har begrenset aktiviteten. Tross dette, er vår vurdering at arbeidet er utført i samsvar med oppdraget

og at målene er nådd.

BASIL er et sårbart system ved endringer i kommuneadministrasjonene, kompetansen er veldig personavhengig. Vi tar sikte på å arrangere kurs for kommunene i 2015 for å oppdatere kompetansen.

Omfanget av veiledning har vært noe redusert dette året.

De ulike verktøyene brukes i varierende grad i kommunene. Alle kommunene bruker verktøyene i skoleporten ved utarbeidelse av den årlige tilstandsrapporten som Fylkesmannen mottar. De store kommunene bruker skoleporten i tillegg til egne systemer i analysearbeidet. Kommunene gir uttrykk for at det er nødvendig med egne systemer i tillegg, da skoleporten ikke dekker alle behov i kvalitetsarbeidet.

31.4 Informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting

Innenfor barnehageområdet har embetet brukt mye ressurser på å markedsføre og informere om kompetansehevingstiltak. Dette har foregått via samlinger, ved direkte kontakt, nettpublisering og utsendelse av invitasjoner elektronisk.

Embetet sender årlig ut et skjema med spørsmål til kommunen som barnehagemyndighet for å få svar på spørsmål som ikke fremkommer via BASIL.

I flere år har vi gjennomført skoleeiersamlinger med temaer på barnehage- og grunnutdanningsområdet. Dette er arenaer der vi får gjennomført flere av våre oppgaver fra embetsoppdraget, og der når vi alle skoleeiere med vårt budskap. Det gis blant annet informasjon om de nye nasjonale strategiene, kompetansestrategier og veiledning innen de ulike lovverkene, barnehageloven, opplæringsloven og forvaltningsloven. Det fokuseres også på overordnede temaer for å se de enkelte tiltakene i en større sammenheng.

Vi deltar på kommunenes regionale samlinger for å få tett dialog med barnehage- og skoleeier. På barnehageområdet har temaene vært likeverdig behandling, saksbehandling og enkeltvedtak. På skoleområdet har det vært temaer knyttet til FNT på områdene elevenes læringsutbytte; arbeidet med lokale læreplaner, individuell vurdering, skolebasert vurdering, saksbehandling og enkeltvedtak innen spesialpedagogikk og særskilt språkopplæring. I tillegg aktuelle temaer fra nasjonale myndigheter.

Vi har inneværende år hatt med skoleeiere og ledere i PPT på studietur til Essunga kommune i Sverige, der tema var "*inkludering*" - forholdet mellom tilpasset opplæring og spesialundervisning, jf. res. 31.6. Dette har ført til økt kompetanse og endringstanker for skoleeiere i Hedmark.

Andel elever med vedtak om spesialundervisning har gått ned i Hedmark.

Fylkesmannen har sammen med KS i Hedmark/Oppland satt i gang en etterutdanning for politisk nivå, skoleeiere og saksbehandlere i kommuner/fylkeskommuner "*Den gode skoleeier*". Første samling ble gjennomført høsten 2014, med tema "*fra internasjonale trender og nasjonale mål til lokal styring av utdanning*". Dette videreføres i 2015. Vi mener denne satsingen vil heve kompetanse, fokus og satsing på skole i den enkelte kommune/fylkeskommunen i Hedmark.

Fylkesmannen har i flere år arbeid med å utvikle en modell for samordning - *Kultur for læring* - i Hedmark. Modellen er utviklet sammen med alle kommunene i fylket og andre aktuelle parter innenfor oppvekstsektoren. I dette arbeidet henter vi kompetanse fra Høgskulen i Sogn- og Fjordane og SEPU ved Høyskolen i Hedmark. Dette arbeidet beskrives i kapittel 3 i årsrapporten, samt under resultatområde 31.6.

Innad i embetet har vi også utarbeidet og igangsatt en samordningsmodell med navnet *kultur for læring*. I dette arbeidet har oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial- og helseavdelingen utarbeidet mandat hvor bl.a. en styringsgruppe og en arbeidsgruppe har beskrevet oppgaver for å arbeide samordnet og helhetlig for barn og unge. Målet er å bedre forholdene rundt utsatte barn og unge i Hedmark. Målet er videre å øke læringsutbytte og gjennomføring i videregående opplæring. Vi har bl.a. samarbeidet i forhold til enkeltsaker knyttet til f.eks. opplæring for barn- og unge som bor i barnevernsinstitusjoner, og vi arbeider bevisst med samhandling på tvers av etater i enkeltkommuner med utsatte barn., jf. res. 31.6.

Vi har god erfaring med dialogmøter med Hedmark fylkeskommune knyttet til ulike temaer, som f.eks. opplæring knyttet for barn- og unge som bor i barnevernsinstitusjon og lovverk knyttet til eksamen. Det er vår vurderingen at disse møtene har medført større bevissthet i de ulike etatene om kravene i opplæringsloven til retten til grunnskoleopplæring, systemet rundt å søke om evt. fritak for opplæring grunnet sykdom/atferdsproblemer/rus

og saksbehandlingen.

Vi har deltatt på rektorsamling i Hedmark fylkeskommune hvor nytt FNT og erfaringer fra tilsyn på området ble presentert. Bevisstheten rundt lokale læreplaner og vurderinger er styrket hos skoleeier og rektorene i de videregående skolene.

I tillegg har vi veiledet i de ulike lovverkene, som har ført til større regelverkforståelse i kommunene og fylkeskommunen.

Vi har bistått Utdanningsdirektoratet med å gjennomføre læreplan- og vurderingskonferanse i Hedmark og har utført diverse informasjon- og veiledningstiltak. Tiltakene rettet mot vurdering har medført at klagesaker på standpunkt har gått ned. Vi har gitt tilbakemelding på statlig politikk til UDIR i egnede sammenhenger.

Innen voksenopplæring har vi bistått VOX i gjennomføring av etterutdanningskurs for lærere i grunnskoleopplæringen for voksne. Videre har vi hatt fortløpende veiledning til ulike voksenopplæringscentre særlig knyttet til enkeltvedtak om spesialundervisning. Arbeidet voksenopplæringscentre gjør i forbindelse med å fatte enkeltvedtak har bedret seg.

Høgskolen i Hedmark har knutepunktfunksjonen for veilederutdanning og koordinerer arbeidet omkring veiledning av nyutdannede. I samarbeid med høgskolen bidrar embetet med informasjon om dette til kommunene.

Vi har fått tilbakemeldinger fra rektor og skoleeier Hedmark fylkeskommune at det er en utfordring med fremmedspråklige elever som ikke har tilfredsstillende norskferdigheter ved oppstart i videregående skole. Elevene får tilbud om særskilt norskopplæring, samtidig med at de følger opplæringen i de andre fagene. Den manglende kompetansen i norsk fører til dårlige prestasjoner i andre fag. Dette gjelder blant annet i matematikk der fremmedspråklige elever skårer svært høyt i algebra, mens de i andre emner som stiller krav til leseferdigheter og skrivning har svært dårlig mestring. Dette kan være en årsak til frafall eller lav måloppnåelse i fagene. Dette er et område det bør gjøres et større arbeid med.

Egenvurdering

Ressurser

Det er flere ansatte som har arbeidet på området 31.4. Vi har hatt tilstrekkelige ressurser til å utføre våre oppdrag innen dette resultatområdet.

Kompetanse

Avdelingen har godt kvalifiserte medarbeidere med høgskole-/universitetsutdanning innen barnehagefeltet, pedagogikk, spesialpedagogikk, ledelse og jus, som blant annet har ansvar for å gjennomføre tiltak på dette området

Måloppnåelse

Det er vår vurdering at oppdraget er gjennomført i samsvar med resultatkravene, og at en meget stor innsats rundt tverrfaglighet, samhandling og helhet vil gi gode resultater i årene fremover.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Sentralt og lokalt gitt eksamen

PAS/PGS har fungert veldig bra, og brukerne er fornøyd. Vi er godt fornøyd med samarbeidet med Fylkesmannen i Oppland om gjennomføringen av eksamen i grunnskolen. Embetet har deltatt på fellessensur i videregående (ansvarlig FM Sør-Trøndelag) med en person i januar og to personer i juni. Sentralt og lokalt gitt eksamen i grunn- og videregående skole i Hedmark er gjennomført etter gjeldende retningslinjer.

Vi har deltatt på fylkeskommunens eksamensmøter med de videregående skolene, og vi har arrangert eksamenskonferanse for ungdomsskolene og voksenopplæringssettene. I samarbeid med Fylkesmannen i Oppland arrangerer vi fagdager i norsk, engelsk og matematikk for lærere i ungdomsskolen og voksenopplæringssettene. Høsten 2014 var det rekordstor deltakelse fra begge fylkene. Fagdagene gir god og relevant oppdatering for lærerne og gir motivasjon til å ta på seg sensoroppdrag. Udir deltar på fagdagene med informasjon om sentrale føringer for eksamen/vurdering, noe vi mener er veldig viktig.

Nasjonale prøver

Fylkesmannen har identifisert kommuner med høy andel av elever som enten er fritatt eller ikke har deltatt. Disse følges opp gjennom dokumenttilsyn (jf resultatområde 31.1). Videre har embetet gitt opplæring i nytt poengsystem til alle skoleeiere, både private og offentlige. Vi ser imidlertid at det er behov for kompetanseheving

også av lærerne i forhold til intensjonen med den nye grafikken/presentasjonen på enkelttelevnivå.

Kartleggingsprøver

Vi har fulgt med i PAS og sett til at grunnskolene og de videregående skolene har meldt på elever i Vg1 til de obligatoriske kartleggingsprøvene. I de tilfeller skoler ikke har meldt opp elever, har vi tatt direkte kontakt og minnet dem om fristen for gjennomføring.

Klagebehandling i grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne

Embetet gjennomførte landsdekkende klagesensur i matematikk etter eksamen i grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne. Antall klager som ble behandlet var omtrent det samme som i 2013.

Vi har ikke utført noen rettkjennelser av vitnemål i 2014.

Egenvurdering

Ressurser/kompetanse

Vi har tilstrekkelig med ressurser på området og er 4 personer med høy, faglig kompetanse som jobber i team, bl.a. for å redusere sårbarheten på området.

Måloppnåelse

Vår vurdering er at oppgavene våre knyttet til eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver er gjennomført på en tilfredsstillende måte i 2014.

Fylkesmannen i Hedmark

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Hedmark har tall som avviker negativt fra landssnittet på alle tre kompetanseområder. Dette negative avviket er på 0,2-1,4 prosent høyere fritaksandel enn landet for øvrig.	Det er til dels store lokale variasjoner innad i fylket. Disse er lokalisert, og tiltak blir beskrevet i punkt 4 i denne rapporteringen "Beskrivelse av tiltak ovenfor skoleeiere med høy andel elever med fritak".	I gjennomsnitt ligger fritaksandelen og andelen som ikke har deltatt 1 prosent over landet for øvrig. I utgangspunktet er det naturlig at Hedmark ligger noe høyere enn landet for øvrig hva fritak fra nasjonale prøver gjelder, i og med at Hedmark historisk har ligget over landet for øvrig på andel elever som mottar spesialundervisning. Fylkesmannen vurderer at holdningen til fritak ikke er for liberal i fylket, jfr punkt 4.	Fylkesmannen i Hedmark har lokalisert de offentlige kommunene/skolene i fylket som har en høy andel med fritak, og følger opp dette gjennom dokumenttilsyn, jfr 31.1. Dette er gjort hos alle barneskoler som har en høyere fritak-/ikke deltattandel enn 20 prosent (9 skoler), mens tilsvarende presentsats på ungdomsskoler er satt til 10 prosent (7 skoler).

31.6 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Informasjon og veiledning.

Vi har et godt utviklet samarbeid med PPT og kommunene og fylkeskommunen. I forbindelse med samlinger, møter og henvendelser har vi informert om målsettinger og regler for *tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder og spesialundervisning*. Videre har vi lagt vekt på at arbeidet innenfor det spesialpedagogiske området ses i sammenheng med prinsippet om tilpasset opplæring, og at tilpasset opplæring skal være et virkemiddel for at elevene skal få økt læringsutbytte. Men også nødvendigheten av solid arbeid i PPT for å sikre rettighetene for de som skal ha spesialundervisning. Dette gjelder ikke minst konkretiseringsgraden i sakkyndig vurdering og nødvendigheten av at PPT er i nært samarbeid med barnehage og skole.

Fylkesmannen har videreført samarbeidet med lederne av PPT og deltar i nettverk for PP-ledere. Det ble avholdt fire nettverkssamlinger. Statped deltok i to av samlingene. *Tilpasset opplæring, spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp og samordning av tjenester for barn og unge* var tema på disse møtene.

PPT Hedmark har et fellesmål om å heve kvaliteten på tjenesten og å få en mer lik praksis. I forbindelse med satsing på etterutdanning av PPT, har PPT Hedmark valgt å gjennomføre felles kompetanseheving for alle PP-ansatte i kommunene/fylkeskommunen. Tema har vært *systemrettet arbeid, systemisk tenkning og tilnærmingen til dette arbeidet*. Samlingen er ledet av SEPU ved Høgskolen i Hedmark og var en videreføring av fjorårets fellessamlinger for PPT Hedmark. Fylkesmannen har bistått PPT i de to samlingene som er gjennomført.

Fylkesmannen legger også til rette for en nettverksgruppe av PP-ansatte som arbeider med minoritetsspråklige/flerspråklige. De avholder to møter i året hvor de utvikler materiale og utveksler og diskuterer erfaringer.

Fylkesmannen har dette året arrangert studietur for ansvarlige på skoleområdet og PP-lederne i kommunene. Statped, Høgskolen i Hedmark og Utdanningsforbundet i Hedmark hadde også med deltakere på denne turen. Målet var deltakelse på konferanse på Nossebro skole i Essunga kommune i Sverige. Fylkesmannen hadde et forarbeid for denne turen der deltakerne ble tilsendt forskning og informasjon som grunnlag for diskusjoner. Sepu ved Høgskolen i Hedmark deltok med faglig kompetanse og opplegg i løpet av turen. Forskere fra høgskolen i Borås var leid inn med forelesning for deltakerne ut fra den følgeforskningen de har gjennomført. Denne studieturen følges opp med regionale tiltak i 2015.

Fylkesmannen får gjennom samarbeidet med PPT og annet samarbeid med kommunene og fylkeskommunen en god oversikt over tiltak og utviklingsarbeid innenfor spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Vi gir tilbakemelding på dette til kommunene i de sammenhenger der dette er naturlig. Fylkesmannen har et godt samarbeid med PPT og skoleeiere. Det er informert om mål og strategier for tilpasset opplæring, spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp og samordning av tjenester for skoleeiere, PPT og lærere. Fylkesmannen har bidratt til kompetanseheving for PPT innen systemrettet arbeid. Kommunene, i samarbeid med PPT, arbeider med å gi god tilpasset opplæring slik at behov for spesialundervisning kan reduseres og at flere gjennomfører videregående opplæring.

Fylkesmannen i Hedmark avsluttet høst 2014 prosjekt *barn og unge*. Dette prosjektet har pågått i flere år, og det er tildelt skjønnsmidler til kommuner som har satt i gang tverrfaglige prosjekter for utsatte barn og unge. Arbeidet har pågått som et samarbeid mellom oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial- og helseavdelingen i embetet. Prosjektet har medført at mange kommuner i Hedmark har gjennomført mye godt arbeid som vil gi utsatte barn og unge en bedre hverdag i en mer samordnet tjeneste. Fylkesmannen har arrangert flere samlinger i løpet av prosjektperioden hvor tiltakene har vært presentert. (Arbeidet er også rapportert under resultatområde 45.)

Fylkesmannen i Hedmark har et stort fokus på å stimulere til samarbeid og samordning og har arbeidet frem en modell for samordning av oppvekstsektoren, *kultur for læring*. I utviklingen har vi samarbeidet med aktuelle parter i oppvekstsektoren, Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Sogn og Fjordane. Arbeidet med å utvikle denne modellen har pågått i flere år. Oppstart skjer i starten av 2015. Arbeidet rundt *kultur for læring* beskrives også i del 3 av årsrapporten samt under resultatområde 31.4. Internt er det etablert samarbeid mellom helse- og sosialavdelingen og oppvekst og utdanningsavdelingen. Det er nedsatt en arbeidsgruppe internt som skal utarbeide planer for Fylkesmannens aktivitet for å bidra til en samordning av tjenester for barn og unge. Vi planla og inviterte til en felles dag med tverrsektorielt arbeid i desember, som ble utsatt til mars 2015. PPT, BUP, ansvarlige for helse- og skoleområdet i kommunene og også fylkeskommunen er invitert. Tema for denne dagen er *skolevegring*.

FM har hatt samarbeid med FUG (foreldreutvalget for grunnopplæringen). FUG er med i samordningsarbeidet *kultur for læring* (omtalt i del 3 og i et tidligere avsnitt). FUG har i tillegg et samarbeid med en av fylkets regioner. Målet med dette regionale samarbeidet er å øke/endre foreldreengasjement og foreldredeltakelse i barnas/elevenes *kultur for læring*.

Fylkesmannen har også samordnet oppfølging i en kommune hvor det har vært utfordringer i forhold til skolevegring.

Vi har hatt dialogmøter med Hedmark fylkeskommune rundt tema opplæring for barn og unge som bor i barnevernsinstitusjon (jf resultatområde 31.4). Knyttet til denne elevgruppen har vi også hatt samarbeid med sosial- og helseavdelingen i embetet, som også har deltatt på møtet med fylkeskommunen.

Egenvurdering

Ressurser

Det har vært avsatt tilstrekkelige ressurser.

Kompetanse

Ut fra Fylkesmannens vurdering har embetet god kompetanse på området. Personalet som har gjennomført tiltakene har god formell pedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse fra høyskoler og universitet, juridisk kompetanse og lang erfaring på området.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har en langsiktig strategi for positiv utvikling for barn og unge i Hedmark fylke. Tiltak for å oppfylle embetsoppdraget settes inn i en langsiktig, helhetlig tenkning noe som vi mener bidrar til at de ulike sektorene har større fokus på at arbeid med barn og unge blir bedre koordinert. Vi har mottatt positive tilbakemeldinger fra fylket på dette arbeidet. Vi mener med dette at vi har innfridd resultatkravene i embetsoppdraget.

Fylkesmannen har tro på at den samordningsmodellen vi er i ferd med å etablere i fylket vil være hensiktsmessig.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap 231 post 63 Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

Vilkårene for tilskuddet er kontrollert og funnet i orden.

Kap. 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Søknad fra fylkeskommunen er mottatt og kontrollert etter retningslinjene før oversending til Utdanningsdirektoratet.

Kap 225 post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i mottak

Det er foretatt kontroll i henhold til retningslinjene for ordningen. Det er kontrollert at antall elevmåneder stemmer med oppgitte tidsrom. Eventuelle feil eller mangler blir tatt opp med kommunen pr. telefon eller epost og rettet før utbetaling av tilskudd.

Det er ikke funnet avvik som tilsier videre oppfølging. Budsjetttrammen for 2014 var tilstrekkelig til at alle søknadene ble utbetalt i budsjettåret. Belegglister er mottatt fra UDI og disse er gjennomgått.

Kap 225 post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i omsorgssenter

Her gjelder samme prosedyre som for barn og unge asylsøkere i mottak. Det var i 2014 en kommune i Hedmark som mottok tilskudd for enslige mindreårige asylsøkere i omsorgssenter. Belegglister er mottatt fra UDI og disse er gjennomgått.

Kap. 225 post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Det er kontrollert at mottatte søknader inneholder den foreskrevne dokumentasjon. Det har i 2014 i liten grad vært nødvendig med direkte kontakt, pr telefon og/eller epost med kommunene for å få på plass den foreskrevne dokumentasjon. Dokumentasjon fra leirskolene er kontrollert opp mot søknadene. Dataene fra søknadene er lagt inn i en database (excelark) som går over flere år. Dette gir god oversikt i et lenger tidsperspektiv enn det enkelte budsjettår. Det er 5 kommuner som ikke har søkt om tilskudd i 2014.

Alle kommunene har fått utbetalt tilskuddet de har søkt om for 2014 i 2014.

De utførte kontrollhandlinger anses å være tilstrekkelige i forhold til risiko og vesentlighet.

Kap. 227 post 62 Tilskudd til Fjellheimen leirskole

Det er i 2014 gjennomført økonomikontroll. Fjellheimen leirskole har et aktivitetskrav på 900 deltakere pr. år. For 2014 er ikke kravet oppfylt da skolen bare hadde 887 deltakere.

Ressurser

Arbeidet ble utført av en medarbeider frem til 30. november. Etter den dato er oppgaven delt mellom 2 medarbeidere.

Kompetanse

Fylkesmannen har god faglig kompetanse gjennom formell kompetanse fra høyskole og/eller relevant praksis.

Måloppnåelse

Oppdraget er utført i samsvar med retningslinjene for tilskuddsforvaltningen. Søknadene er kontrollert i forhold til nødvendig dokumentasjon. Det er foretatt kontroller i tråd med retningslinjene. Foruten skriftlig innrapportering og søknad har saksbehandlere hatt telefonkontakt med kommunene. Fylkesmannen har gode rutiner for å kunne sammenligne utviklingen på området.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen og grunnsopplæringen

Fylkesmannen i Hedmark har hatt et sterkt fokus på å øke kvaliteten i oppvekstsektoren. Spesielt har vi hatt fokus på å se satsinger i sammenheng (jf. arbeidet med kultur for læring, rapportert bl.a. under resultatområde 31.6). Vi har brukt vår kjennskap til kommunene/fylkeskommunen til å tilby det tiltaket vi mener er det rette når vi har hatt valgmulighet. Vi har hatt tett dialog med enkeltkommuner for å sikre at tiltak settes inn i en viktig og helhetlig tenkning (f.eks læringsmiljøprosjektet). Vi får tilbakemeldinger om at det er for mange tiltak og satsinger. Vi må være tydeligere på at de enkelte satsingene og tiltakene er verktøy kommunen kan velge å bruke. Vi kan også gå direkte til de vi mener har behovet. Ved tett samarbeid om deltakelse i satsinger/tiltak vil vi kunne bidra i helhetsarbeid og samordning.

32.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Barnehageområdet

Fylkesmannen har fulgt opp rapporteringer til UDIR fra deltakende aktører, og har lagt til rette for erfaringsdelinger på de arenaene vi har vært en del av.

Fylkesmannen har tatt en aktiv rolle i forhold til å lage nettverk i fylket, gjennom tenkningen *Kultur for læring* (jf. kapittel 3 og området 31.6)

Kompetanseutvikling

Embetet har vært en aktiv pådriver og fulgt opp ulike kompetanseutviklingstiltak overfor kommunene som barnehagemyndighet og barnehageeiere. Alle tiltakene har vært kanalisert via kommunen som barnehagemyndighet for å tydeliggjøre roller og ansvar. Fylkesmannen har lagt vekt på å være en tydelig premissleverandør for å videreføre statlige føringer, blant annet gjennom valg av tema for utdanningstilbudene vi finansierer. Det er lagt vekt på å skape sammenhenger i kompetanseutviklingsarbeidet, utnytte synergieffekter, sikre kontinuitet og forankring i barnehagene. Målet om økt kvalitet i barnehagesektoren vurderes samlet sett som oppnådd.

GLØD

Embetet har hatt ansvar for koordinering og ledelse av GLØD nettverket i Hedmark som i tillegg har bestått av Høgskolen i Hedmark, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og KS Hedmark og Oppland. Det er gjennomført tre nettverksmøter og tre fra nettverket deltok på avslutningskonferansen. Nettverket har gitt økonomisk bistand til en rekrutteringskampanje i Glåmdalsregionen, Fylkesmesterskapet for Barne- og ungdomsarbeidere, Innlandets utdanningskonferanse og utarbeidelse av film for å markedsføre barne- og ungdomsarbeiderutdanningen. GLØD – nettverket har hatt stands på Innlandets utdanningskonferanse og på lokale utdanningsmesser. I tillegg har styrere i Tynset kommune deltatt på karrieredag ved DMMH med tanke på rekruttering av barnehagelærere til egen region. Informasjonsbrev med brosjyre om barnehagelærerutdanningen ble sendt ut til rådgivere i ungdomsskole og videregående skole i januar. Kampanjetiltaket Barnehageavisen ble delt ut på arrangementer ved to videregående skoler.

Filmen om barne- og ungdomsarbeiderutdanningen (BUA) ble produsert av elevbedriften Blur ved Hamar katedralskole etter bestilling fra nettverket. BUA-filmen ble linket opp på fagforbundets side, sendt inn til sentral faggruppe for visning for seksjonslederne og linket på Fagforbundets facebookside. Filmen ble også sendt til ungdomsskolene i fylket. BUA filmen og barnehagelærerfilmene som er produsert tidligere er alle linket på vår hjemmeside. Barnehagelærerfilmene er lagt ut på høgskolens hjemmeside og ble brukt som kinoreklame. Alle filmene er vist på Innlandets utdanningskonferanse og Fylkesmesterskapet for barne- og ungdomsarbeidere.

Det er arbeidet med å få etablert en gruppe med arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning i Nord Østerdal. Dette er i samarbeid med HIHM og Tynset studie- og høgskolesenter. Studiet startet høsten 2014.

En av utfordringene for kommunene er å rekruttere menn til arbeid i barnehagen. Fylkesmannen har henvendt seg til kommuner, med særlig lav andel menn som arbeider i barnehage, for å stimulere disse til å starte et rekrutteringsarbeid. Vi har ikke fått respons på disse henvendelsene.

Kompetansetiltak barnehageassistenter

Embetet har samarbeidet med Elverum videregående skole for å kunne tilby kurs for praksis-kandidater til barne- og ungdomsarbeiderfaget. Kursrekken er organisert i tre moduler og går over en periode på ti måneder, med samling en gang per måned. I 2014 har det i tillegg til samlingsbasert kurstilbud også vært et desentralisert og nettbasert tilbud. Dette kurset er organisert med deltagere fordelt i 7 grupper på ulike steder i fylket, til sammen 39 deltagere. Til hver gruppe er det knyttet en veileder som deltar på nettforedlesninger og i kollokvie-arbeidet. Erfaringene fra dette kurstilbudet evalueres fortløpende. En tilbakemelding er et ønske om å ha flere samlinger i løpet av kursperioden.

I perioden 2011 - 2014 har antall assistenter med fagbrev i Hedmark økt fra 421 til 498.

For å stimulere til videre kompetanseheving for assistenter, pågår det flere tiltak som er rettet mot denne yrkesgruppen. Hensikten er å stimulere til økt læring og videre kompetanseheving, og å skape gode ambassadører. Alle som har deltatt på kurs arrangert av Fylkesmannen tilbys medlemskap i en lukket gruppe på Facebook; *Barnehagepilotene*. Gruppen administreres av kursansvarlige på Elverum videregående skole og er en arena for å dele fagstoff, informasjon, kurstilbud, oppmuntring før eksamen etc. Gruppen består nå av ca. 90 medlemmer. Det arrangeres fagdager hvert år som alumni for denne gruppen. I 2014 år var tema på denne fagdagen «Omsorg» og «Du som ressurs». I tillegg sendes det ut nyhetsbrev tre ganger i året, hvor det i tillegg til nyheter på barnehageområdet er en fast spalte for «En fagarbeider forteller». Fylkesmannen erfarer at disse tiltakene gir fagarbeidergruppen økt stolthet for eget yrke og ekstra motivasjon i det daglige arbeidet og for å fortsette egen faglig utvikling.

Assistentnettverket benyttes også til å markedsføre og rekruttere søkere til barnehagelærerutdanningen og studietilbud for barnehageassistenter.

Studietilbud for fagarbeidere:

I samarbeid med Høgskolen i Hedmark har embetet igangsatt tilbud om videreutdanning for fagarbeidere i barnehagen. Ved oppstart av studiet var det 14 påmeldte studenter. Studiet skal blant annet bidra til å bevisstgjøre studentene om egne verdier, utvikle respekt for andres levemåte og verdier i et flerkulturelt samfunn. Studiet legger til rette for at studentene utvikler evne til å reflektere selvstendig over praksiserfaringer, lærer å støtte seg til teori og hjelp til å finne mer teoretisk støtte. Målet med studiet er å gi fagarbeidere en innsikt i barnehagetradisjonen, yrkesetikk og erfaring med pedagogisk refleksjon. Studiet er bygd opp over temaene: «Danning og kulturelt mangfold» og «Et godt språkmiljø for alle barn». Studiet er organisert med 4 samlinger, hver på to dager. Til første samling ble styret i studentens barnehage invitert til å delta. Hensikten med dette er å skape helhet og sammenheng mellom studietilbudet og det daglige arbeidet i barnehagen, og sikre at studentene gis tid og rom for sin kompetanseutvikling.

PUB – studiet:

Embetet igangsatte høsten 2014 studiet "Pedagogisk Utviklingsarbeid i Barnehagen" i samarbeid med Høgskolen i Hedmark. Ved studiestart var det 21 deltagere fra 18 barnehager og 9 kommuner. Studiet som gir 30 studiepoeng er bygd på temaene «Danning og kulturelt mangfold» og «Et godt språkmiljø for barn» fra kompetansestrategien. PUB-studiet er organisert med nettstudier, samlinger ved høgskolen og veiledning. Studiet forutsetter at studentene skal gjennomføre et utviklingsarbeid i egen barnehage i løpet av studietiden på tre semestre med veiledning fra høgskolen. For å skape en sammenheng mellom PUB-studiet og kompetansestrategiens satsing på barnehagen som lærende organisasjon har fylkesmannen kanalisert kompetansehevingsmidler slik at studentene kan realisere et utviklingsarbeid i egen barnehage.

Småbarnspedagogikk – Rammepplanens fagområder:

Embetet har samarbeidet med Karlstad Universitet (KAU) i tre perioder for å tilby studier i Småbarnspedagogikk. Som en oppfølging av dette etablerte embetet, i samarbeid med de involverte kommunene og Karlstad Universitet, et barnehagebasert utviklingsarbeid. Målet var å knytte fag/teori fra studiet til praksis og utfordre barnehagen om å være en lærende organisasjon. I prosjektet deltok 11 barnehager og 16 barnehagelærere – «lærledere». Utviklingsprosjektet «Leka-Språka-Læra» har løftet frem rammeplanens fokus på barns rett til medvirkning med hensyn til barnehagens innhold og oppgaver for de minste barna. Bruk av Its learning var en effektiv arena for å dele ideer og erfaringer.

Kvalitetsutviklingsarbeid – Lek gir læring – barnehagebasert:

Barnehagenettverket i Sør-Østerdal og Våler kommune har i samarbeid med Regionrådet utformet et treårig kompetanseprogram for alle barnehagene i regionen hvor embetet ga tilskudd til forprosjektet. Kvalitetsutviklingsprogrammet som har fått navnet «Lek gir Læring» omfatter ca. 45 barnehager, 500 ansatte og 1800 barn. Målet er å øke kvaliteten i regionens barnehager ved å gi et kompetanseløft for hele personalgruppen i barnehagen. Dette skal føre til en bevisst holdning til praksis som fremmer lek gjennom læring og læring gjennom

lek. Etter fremlagt forprosjekt har embetet vurdert utviklingsarbeidet til å ligge innenfor kompetansestrategien for barnehagene og oppdrags- og fullmaktsbrev fra KD/Udir.

Et godt språkmiljø barn:

Tre kommuner på Hedmarken deltok i 2012 i pilotprosjektet «Barnehagen som lærings- og dannelsesarena» som blant annet innebar en undersøkelse ved SEPU. På grunnlag av funn fra denne undersøkelsen har de tre kommunene valgt å satse videre på temaområdet «Språk og kommunikasjon». Kompetanseutviklingen som gjennomføres omfatter ca. 100 barnehageansatte.

Kompetanse for mangfold:

Embetet brukte mye tid på å få i gang satsingen. Utgangspunktet for satsingen var deltagelse fra 4 kommuner, hver med 6 virksomheter. Fordi kommunene er ulikt organisert, med stort innslag av interkommunalt samarbeid, fikk vi etter søknad anledning til å tilpasse satsingen til kommunenes organisering/regionalt samarbeid. Dette var en viktig tilpasning for å få til en god satsing i Hedmark. På grunn av denne prosessen ble kompetansehevingstiltaket startet med samlinger først i oktober 2014. Det er 19 virksomheter fordelt på 4 regioner og 9 kommuner som deltar i satsingen. Høgskolen i Hedmark har det faglige og organisatoriske ansvaret for satsingen.

Likestilling:

Embetet har samarbeidet med Likestillingssenteret om ulike tiltak. I september presenterte to barnehagestyrere sitt arbeid med likestillingsspørsmål på en konferanse i Trondheim.

Veiledning av nye barnehagelærere:

Fylkesmannen ser til at arbeidet finner sted.

Ressurser og kapasitet på barnehageområdet:

Det har vært satt av tilstrekkelig kapasitet.

Embetet har hatt god nytte av erfarings- og kunnskapsdeling i fem-fylkessamarbeidet. Vårt embete sto blant annet som arrangør for en tre-dagers barnehagefagsamling på Færøyene i april. I tillegg har vi benyttet oss av invitasjon til konferanser fra andre embeter, og tilrettelagt for deltagelse fra våre kommuner på disse som alternativ til å arrangere selv.

Måloppnåelse barnehageområdet

Fylkesmannen anser at målene i barnehagesektoren samlet sett er oppnådd. Denne konklusjonen trekkes med bakgrunn i det følgende:

Kompetanseutvikling

Kompetanseutviklings- og rekrutteringstiltakene er gjennomført i tråd med de presiseringer som er gitt i oppdraget. Det er etablert og gjennomført konkrete tiltak i samarbeid med kommuner, høyskoler, universitet og aktuelle kompetansemiljøer for å sikre måloppnåelse på resultatområdet

GLØD

Embetet vurderer at nettverkssamarbeidet i GLØD har vært av betydning for å samordne innsatsen for økt kvalitet, rekruttering og for å heve status i yrket. I tillegg har samarbeidet også gir en merverdi i form av informasjonsutveksling og kunnskap om hverandres roller og oppgaver.

Kompetansetiltak – barnehageassistenter

Samlet sett vurderer fylkesmannen at tilbudene er vellykkede og betydningsfulle i arbeidet med å heve kompetansen i barnehagen. En forutsetning er at kursleverandøren har høy og relevant kompetanse både faglig, pedagogisk og didaktisk. De er fleksible og tilpasser tilbudene etter de kravspesifikasjoner Fylkesmannen stiller og er lydhøre på tilbakemeldinger fra deltagerne.

Studietilbud for fagarbeidere

Fylkesmannen har fått svært gode tilbakemeldinger på studietilbudet og vurderer dette som et godt tiltak for å sikre kompetanseheving for en yrkesgruppe med få videreutdanningstilbud.

PUB – studiet

Gjennom den tilnærmingen som er beskrevet ovenfor, håper vi å få til en helhetlig og samtidig utviklingsprosess for studenten og for vedkommendes barnehage – blant annet gjennom forankring hos styrer. PUB-studiet ble igangsatt i november 2014 og vil bli fulgt opp av Fylkesmannen i prosjektperioden.

Småbarnspedagogikk – Rammepånsøknadens fagområder

Fylkesmannens erfaring fra dette tiltaket er meget god måloppnåelse og stort utbytte med relativt få økonomiske midler.

Et godt språkmiljø barn

Embetet støtter dette utviklingsarbeidet økonomisk med bakgrunn i forutsetningene som ligger i kompetansestrategien for barnehagene og oppdrags- og fullmaktsbrev fra KD/Udir.

Skoleområdet

Fylkesmannen har fulgt opp rapporteringer til UDIR fra deltakende aktører, og har lagt til rette for erfaringsdelinger på de arenaene vi har vært en del av.

Fylkesmannen har tatt en aktiv rolle i forhold til å lage nettverk i fylket,

Informasjon:

Fylkesmannen har stimulert og bidratt til deltakelse og regionalt samarbeid, både gjennom tenkningen *Kultur for læring* (jamfør kapittel 3 og området 31.6) og gjennom utviklingsveiledernes innføring av lærende nettverk i deltakende regioner i ungdomsskolesatsingen.

Kompetanse for kvalitet. Strategi for etter- og videreutdanning 2012 – 2015

Avdelingen har fulgt opp og utført oppgaver gitt av direktoratet. I tillegg har direktøren ved OU-avdelingen deltatt i referansegruppa for denne satsingen, på vegne av alle embedene.

148 lærere er i gang med videreutdanningsstudier i 2014. Alle fylkets 22 kommuner deltar i ordningen.

Avdelingen har fulgt opp og utført oppgaver gitt av direktoratet. I tillegg har direktøren ved OU-avdelingen deltatt i referansegruppa for denne satsingen, på vegne av alle embedene.

Fylkesmannen har videreformidlet og kontrollert bruken av videreutdanningsmidler.

Tiltakene rundt videreutdanning er utført i henhold til oppdraget.

Ungdomstrinn i utvikling

Hedmark fikk to stillinger til utviklingsveiledere, som er besatt og lagt til Elverum kommune. Disse brukes aktivt og de har blant annet innført lærende nettverk som metodikk i de regionene de har arbeidet i. Det er gode tilbakemeldinger fra deltakende kommuner hvor disse har jobbet. Det er opprettet en styringsgruppe for denne satsingen som ledes av Fylkesmannen og hvor utviklingsveilederne følges opp. Fylkesmannen arbeider for at tenkning, mål og arbeidsmåter skal overføres til andre områder der det er naturlig. I vårt samordningsarbeid ser vi at utviklingsveilederne har opparbeidet seg god kompetanse som vi ønsker å benytte ut over denne satsingen.

Fylkesmannen har deltatt i GNIST partnerskapet. Etter enighet i dette partnerskapet gikk regional GNIST over i vår satsing - *kultur for læring* og etablering av *oppvekstforum* (rapportert om andre steder i årsrapporten).

Vurdering for læring

Vi er aktive i veiledningssituasjonen overfor skoleeiere og enkeltskoler. Vi ser at det lokale arbeidet med læreplaner blir revidert som en konsekvens av satsingen *vurdering for læring*.

Pulje 5:

Her er invitasjoner skrevet til kommuner og privatskoler i Hedmark. Stange og Stor-Elvdal kommuner ble prioritert. Stange kommune har med tre skoler og Stor-Elvdal kommune alle sine skoler i satsingen (fra grunnskole til VO). Skoleeierne er i gang med arbeidet.

Pulje 6:

Invitasjoner ble sendt kommuner og privatskoler i desember 2014. Løten, Nord-Odal og Trysil kommuner ble prioritert, sammen med Steinerskolen på Hedmarken. De tre kommunene er trukket ut som deltakere i pulje 6, og alle skolene i kommunene er med i satsingen. Steinerskolen på Hedmarken ble ikke tildelt plass fordi skolen vil prioritere arbeidet med klasseledelse kommende skoleår. Imidlertid vil skolen komme med søknad ved neste utlysning.

Skoleeiere som har deltatt, og deltar på satsningen *Vurdering for læring*, gir gode tilbakemeldinger på opplegget. Samlingene som blir gjennomført, har relevant og meget godt faglig innhold og gir god, faglig støtte til ressurspersonene i satsingen. Skoleeiere og ressurspersoner gir også tilbakemelding om målrettet arbeid på skolene når det gjelder vurderingsarbeid og arbeid med lokale læreplaner. Imidlertid er det svært viktig at skoleeiernivå er involvert i arbeidet. I tillegg er det viktig med et grundig forarbeid, hvor deltakerskolene har blitt

involvert slik at de har god kunnskap om innhold og opplegg i satsingen. Gjennom tilsynsarbeid med elevens utbytte av opplæringen vil vurderingsarbeid og arbeid med lokale læreplaner stå sentralt.

Strategi for etter- og videreutdanning PPT

Etterutdanningsmidlene:

PPT Hedmark har gjennomført felles kompetanseheving av hele PPT for de etterutdanningsmidlene de er tildelt. Tema har vært systemrettet arbeid og systemisk tenkning. Faglig ansvarlig har vært Høgskolen i Hedmark.

Videreutdanningsmidler:

Fire PP-ansatte i PPT Hedmark deltar på videreutdanning for PPT

Nasjonale prøver

Resultater fra elevenes læringsmiljø er hentet fra Skoleporten og videre bearbeidet. Resultater for fylket er hentet ut fra nasjonale prøver (og eksamensresultater) og videre bearbeidet som grunnlagsmateriale for avdelingen. Materialet er, og vil videre bli brukt som grunnlag for nasjonale tilsyn og andre tilsyn etter opplæringsloven. Resultatene er også tatt opp under regionmøter og veiledningsmøter. Skolenes arbeid med vurdering ift. fagplaner, kompetansemål og kriterier er etterspurt gjennom veiledningsmøter på skoler og i etterkant av tilsyn. Regionmøter er gode arenaer der Fylkesmannen kan innhente opplysninger om kommunenes oppfølging av nasjonale satsinger, og samtidig informere og veilede om dette.

Oppgaver gitt til Fylkesmannen vedrørende nasjonale prøver er utført i henhold til krav.

Dronning Sonjas skolepris

Fylkesmannen i Hedmark har videreformidlet informasjon om Dronning Sonjas skolepris.

Fagdager

Embetet har i samarbeid med FM Oppland arrangert fagdager i norsk, engelsk og matematikk for lærere i ungdomsskolen og voksenopplæringssettene, jf. 31.6. Det er stor deltakelse på disse dagene.

Kompetanse for mangfold

Felles med barnehageområdet - se rapportering her.

Veilederkorps

Her har det vært liten aktivitet i hvert fall i siste del av 2014.

Bedre læringsmiljø

Dette var et tilleggsoppdrag. Fylkesmannen skulle lyse ut midler til læringsmiljøarbeid, oppfordre aktuelle søkere og vurdere og prioritere innkomne søknader. Det kom inn 8 søknader, hvorav to kommuner fikk tildelt midler.

Læringsmiljøprosjektet

Vi formidlet tallene fra NTNU til kommunene og oppfordret til refleksjon. Ut fra dette var det tre kommuner som ville delta i satsingen. To kommuner fikk være med, mens embetet følger opp kommuner med behov ut over dette. Fylkesmannen har vært med på alle møter mellom veiledere og deltakerkommuner.

Prosjekt målrettet innsats mot mobbing

Embetet har utført de oppgavene vi er bedt om å gjøre.

Veiledning av nyutdannede lærere

Regionene har samordnet dette tiltaket. Fylkesmannen ser til at dette er et kontinuerlig arbeid.

Prosjekt implementering av regelverket

Utdanningsdirektøren leder en delgruppe i *Regelverk i praksis*. Videre er regelverksetterlevelse et fokusområde i alle møter med kommuner. Embetet utfører det UDIR ber oss om å utføre.

Sensorskolering

Jf. 31.5. Embetet rekrutterer og følger opp fagpersoner, slik at vi får tilstrekkelig antall sensorer. Vi vurderer nå å koble på skoleeierne i rekrutteringen, da vi registrerer at det er utfordrende å få tak i tilstrekkelig antall sensorer i enkelte fag.

Ressurser og kapasitet på skoleområdet

Det har vært satt av tilstrekkelig kapasitet.

Måloppnåelse skoleområdet

Fylkesmannen anser at målene om økt kvalitet i skolesektoren samlet sett er oppnådd.

Fylkesmannen har hatt kompetanseutvikling som tema på møter og samlinger for skoleeiere. Det har vært god dialog med skoleeierne og jevnlig møtevirksomhet i regional sammenheng hvor kompetanseutvikling har vært tema. Fylkesmannen har satt *Kultur for Læring* på dagsorden som en viktig faktor i *kompetansehevingen*.

32.6 Urfolk og nasjonale minoriteter

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 2 822 589,12	kr 270 426,86
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 938 407,25	kr 234 597,06
Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen	kr 1 488 935,02	kr 12 543,46
Sum:	kr 6 249 931,00	kr 517 567,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har hatt behandling og oppfølging av tilsynssaker som et hovedfokus i 2014, og mener at dette bidrar til at tjenester både blir bedre for den enkelte bruker og at kommunen generelt får bedre kvalitet på tjenesten. Resultet av behandlingen viser at antall tilsynssaker er forholdsvis stabilt i Hedmark, men litt stigende det siste året. Antallet lovbrudd i tilsynssaker har imidlertid gått en del opp siden 2013.

Fylkesmannen avsluttet i 2014 til sammen 38 tilsynssaker som ble opprettet etter klager på barneverntjenestene i kommunene. Av disse sakene ble det avdekket lovbrudd i 17, noe som utgjør 44,5 %. Lovbruddene dreier seg om manglende oppfølging av hjelpetiltak og fosterhjems plasseringer, samt brudd på saksbehandlingsregler, herunder på barns rett til å bli hørt. Et fåtall av sakene har omfattende lovbrudd, og er uforsvarlig behandlet i kommunen.

I 2014 behandlet Fylkesmannen tilsynssaker rettet mot barneverninstitusjoner 4 ganger. I 2 av disse sakene ble det avdekket lovbrudd.

Det ble i tillegg åpnet tilsyn i ett tilfelle mot Bufetat Region øst, og det ble avdekket brudd på reglene om inntak og utskriving i institusjon, samt brudd på barnets rett til å bli hørt i den forbindelse.

Alle tilsynssaker blir fulgt opp til kommunen, institusjonen eller Bufetat har bedret sine rutiner og kan forsikre om at avvikene er rettet.

41.2 Planlagt tilsyn

Det planlagte tilsynet i 2014 viser at det avdekkes avvik i kommunene på linje med resten av landet. Fylkesmannen gjennomførte landsomfattende tilsyn med kommunale barneverntjenester i 3 kommuner. Temaet var kommunens oppfølging av fosterhjems plasseringer. Det ble avdekket ett avvik i to kommuner, og ingen avvik i en kommune. Utover året er det arbeidet med oppfølgingen av retting av disse avvikene, noe som Fylkesmannen mener vil bidra til bedre tjenester.

I 2014 gjennomførte Fylkesmannen i Hedmark alle pålagte individtilsyn i barneverninstitusjoner, med unntak av

ett. Et uanmeldt tilsyn på omsorgssenteret ble prioritert vekk. Tilsynene har resultert i at det er gitt pålegg til endel institusjoner om å bedre styringen og internkontrollen, herunder at de ansatte på institusjonen må få bedre opplæring i å håndtere utfordrende og utagerende beboere. Et av påleggene medførte nedleggelse av en institusjonsavdeling.

Under tilsynet gjennomførte Fylkesmannen samtaler med 76 % av beboerne som var tilgjengelig for samtale. De resterende valgte selv bort å snakke med representantene fra Fylkesmannen. Ut fra dette fikk majoriteten av beboerne utrykke sin mening om oppholdet på institusjonen, og Fylkesmannen mener resultatet viser at det ble godt tilrettelagt for barns medvirkning.

41.3 Klagesaker

Antallet klager på enkeltvedtak fra kommunene er stabilt lavt i Hedmark, men i 2014 var det noe økning.

Fylkesmannen behandlet til sammen 11 klager på enkeltvedtak fra barneverntjenestene i kommunene i 2014. Av disse ble 7 stadfestet, 3 opphevet og 1 omgjort. Klagene gjaldt vedtak om ettervern, om hjelpetiltak og om økonomisk stønad til foreldretiltak etter omsorgsovertakelse.

Det ble i tillegg behandlet 36 klager på vedtak på bruk av tvang i barneverninstitusjoner i 2014, noe som er en ganske stor økning fra året før. I 6 av klagene ble det gitt medhold til klager, 2 klager fikk delvis medhold og i 28 av klagene ble ikke gitt medhold. De aller fleste av klagene omhandlet begrensninger i bevegelse og telefonbruk. Det var også noen klager på tvang i akutt faresituasjon, og enkelte på ransaking og kroppsvisitasjon.

Resultatet viser at både kommunen og barneverninstitusjonene i de fleste tilfeller overholder loven når det gjelder rettigheter og tjenester til brukerne.

41.9 Andre oppdrag

Oppfølging av kommunens frister

Seks kommuner ble fulgt opp særlig på grunn av store fristoversittelser på undersøkelser etter barnevernloven. Ingen kommuner fikk mulkt.

Fristoversittelser på undersøkelser etter barnevernloven er mer enn halvert ifht 2013.

Resultatområde 73.1 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Vi har behandlet 188 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav. Resultatkravet er at minst 90 % av disse sakene skal være behandlet innen tre måneder. Vi har behandlet 67 % av sakene innen denne fristen. Vi hadde en restanse på 45 ubehandlede saker pr. 31.12.14.

Resultatet av klagebehandlingen er at 82% av klagene ble stadfestet, 11% ble helt eller delvis endret og 7% ble opphevet og tilbakesendt kommunen for ny behandling.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

i 2014 behandlet vi 11 hendelsesbaserte tilsynssaker etter lov om sosiale tjenester i Nav.

Av disse endte 6 med lokal avklaring. Bakgrunnen for disse sakene, var henvendelser hvor vi var bekymret for om bistandsbehovet ble ivaretatt på det tidspunkt henvendelsen kom inn til oss. På bakgrunn av svar fra Nav-kontorene til Fylkesmannen, har vi sett at Nav-kontorene har innkalt tjenestemottakere for å avklare bistandsbehovet. Vi har ikke funnet grunnlag for å gå videre med tilsynsmessig oppfølging i noen av de 6 sakene.

I 5 saker har vi gjort en vurdering av om Nav-kontorene ga tjenester i samsvar med sosialtjenesteloven. I 2 av sakene fant vi at Nav-kontorene hadde mangler i sin internkontroll som førte til at de ikke ga forsvarlige tjenester. Disse sakene er fulgt opp i ettertid, og Nav-kontorene/kommunene har gitt tilbakemeldinger på hvilke tiltak de har iverksatt for at tjenestene de yter er i samsvar med sosialtjenesteloven.

74.2 Planlagt tilsyn

Vi har i 2014 gjennomført systemrevisjoner i 5 kommuner som en del av landsomfattende tilsyn med tema "Tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogram." Det ble påpekt avvik i 4 av tilsynene. Arbeidet med retting av avvik pågår fortsatt i disse 4 kommuner.

74.9 Andre oppdrag

Med utgangspunkt i erfaringene fra tilsyn og vår oppgave som pådrivere initierte vi høsten en rapportering fra Nav-kontorene der vi ba om oversikt over antall brukere med økonomisk stønad som også mottok tiltakspenger pr 1. oktober. Vi ba videre om at antall brukere i de to ovennevnte gruppene som henholdsvis var blitt vurdert for kvalifiseringsprogram og som ikke var blitt vurdert for kvalifiseringsprogram. Vi ba samtidig om en redegjørelse for hvordan Nav-kontoret og kommunen arbeider for å kartlegge mulige deltagere og hvilke særlige utfordringer kontoret/kommunen hadde i forbindelse med arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Tilbakemeldingene viste at det mange steder jobbes godt og systematisk med å kartlegge og vurdere deltagere for KVP, kontinuerlig gjennomgang av lister og flere Nav kontor har KVP på målekortet. Mange små kontor sier de har oversikt over sine brukere og vurderer fortløpende. Når det gjelder de større kommunene, ble det her rapportert store forskjeller. Dette kan skyldes måten kontoret dokumenterer aktivitet. Vi fant imidlertid at antall deltagere på KVP i kommunene samsvarte godt med det antallet som var blitt vurdert i forhold til KVP. Eksempelvis svarte et kontor at samtlige langtidsmottakere ble vurdert, mens andre opplyste at 60 % var blitt vurdert. Et kontor med svært lavt antall opplyste at kun 5% var blitt vurdert. I forbindelse med tilsyn og omorganisering har dette kontoret fått tilbud om konkret råd og veiledning i egne møter med Fylkesmannen.

Vårt inntrykk av Nav -kontor som arbeider godt med KVP kjennetegnes ved at kommunen har et styring/internkontrollsystem som omfatter KVP, klar organisering, gode rutiner, kvalitetssystem, tydelig oppgavefordeling og dedikerte personer, samt god informasjon til kommunens politikere.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Ingen særskilte rapporteringskrav på overordnet nivå for resultatområde 82.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Resultatkravet for hendelsesbaserte tilsynssaker er ikke oppfylt i 2014 nå det gjelder median saksbehandlingstid.

Hendelsesbaserte tilsynssaker er rapportert inn til Statens helsetilsyn via NESTOR. I 2014 avsluttet vi 136 tilsynssaker med en eller flere vurderinger. Median saksbehandlingstid var 6,2 måneder.

Politisaker i 2014: 5 henvendelse fra politiet til Fylkesmannen og ingen anmeldelser fra Fylkesmannen til politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

I 2014 ble det gjennomført 2 færre tilsyn med den kommunale helse- og omsorgstjenesten enn planlagt. Ett av disse tilsynene ble fulgt opp på annen måte enn ved tilsyn. Det andre tilsynet blir gjennomført ultimo januar 2015. I tillegg gjennomførte vi ett ekstra tilsyn med spesialisthelsetjenesten utover volumkravet. Samlet sett anser vi derfor at vi har fulgt opp volumkravet fra Statens helsetilsyn når det gjelder planlagte tilsyn i 2014.

Øvrig rapportering til Statens helsetilsyn er gjennomført i tråd med embetsoppdraget, bl. a. er det sendt inn rapportert for tilsynsplanen i 2014 på eget skjema til Statens helsetilsyn innen 20. januar 2015.

Sentrale funn i de planlagte tilsynene:

Mangelfullt fokus på pasientrettigheter i den kommunale helse- og omsorgstjenesten (herunder individuell plan). Herunder svikt i tjenesteutøvelsen og styring av helse- og omsorgstjeneste til utsatte pasient- og brukergrupper, f. eks. utviklingshemmede og personer med sammensatte lidelser (rus/psykisk helse).

Dårlige og mangelfulle kunnskaper om saksbehandling av søknader om ulike kommunale helse- og omsorgstjenester.

Lite fokus på rehabiliteringsaktiviteter og det faglige innholdet i "rehabiliteringsbegrepet".

Folkehelse: Noen kommuner har kommet kort når det gjelder å få oversikt over befolkningens helsetilstand og de faktorer som påvirker dette.

Gjennomgående svikt i mange kommuner når det gjelder styring og internkontroll.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Nødvendig helsehjelp: 14 saker er realitetsbehandlet. Av disse er 93 % sluttbehandlet innen 3 måneder. Vi har oppfylt resultatmålet.

Helse- og omsorg forøvrig: 40 saker er realitetsbehandlet. Av disse er 80 % sluttbehandlet innen 3 måneder. Vi har ikke oppfylt resultatmålet.

Syketransport: 82 saker er realitetsbehandlet. Av disse er 41 % sluttbehandlet innen 3 måneder. Vi har ikke oppfylt resultatmålet på dette området.

82.9 Andre oppdrag

Resultatkravene er oppfylt.

Oppgaver etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester kap. 9.

Fylkesmannen har overprøvd 111 kommunale vedtak om bruk av tvang/makt overfor 111 personer med psykisk utviklingshemning. Alle vedtak ble godkjent. Tidsfrister overholdes og gjennomsnittlig saksbehandlingstid for ordinære saker er ca. tre uker.

Det ble søkt om dispensasjon fra utdanningskravet i 108 saker. Dette omfatter 1617 tjenesteytere.

Det er innkommet 422 meldinger om skadeavvergende tiltak overfor i alt 60 tjenestemottakere, jf. helse- og omsorgstjenestelovens § 9-5 tredje ledd, bokstav a, i løpet av året.

Det er foretatt 19 stedlige tilsynsbesøk knyttet til vedtak etter helse- og omsorgstjenestelovens kap 9.

Det har vært avholdt månedlige samarbeidsmøter med Habiliteringstjenesten i Hedmark. I tillegg til råd og veiledningsvirksomhet inkludert møter med enkeltkommuner.

Vi har deltatt i referansegruppe som er opprettet i forbindelse med revidering av gjeldende rundskriv på området.

Resultatområde 83 Folkehelse

Ingen spesifikke rapporteringskrav på resultatområde 83.

83.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført tilsyn (systemrevisjon) i 3 kommuner på dette området i 2014. Det ble påvist avvik fra lovkravet i en av kommunene. I tillegg har alle 22 kommuner i fylket deltatt i en kartleggingsundersøkelse av situasjonen når det gjelder den løpende oversikt over helsetilstand i kommunene. Dette har hatt form av et enkelt egenmeldingstilsyn.

De ulike tilsynsaktivitetene viste at noen av kommunene har kommet meget kort når det gjelder å få oversikt over befolkningens helsetilstand og de faktorer som påvirker denne.

83.3 Klagesaker

Det ble ikke behandlet noen klagesaker innenfor miljørettet helsevern i 2014.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Det er et stort behov for råd og veiledning i disse sakene. Særlig gjelder det ved separasjonssøknader og i tilknytning til barnefordeling, mekling og skifte mellom ektefellene.

I 2014 ga vi bevilling til 442 separasjoner og 363 skilsmisser. I 9 saker ga vi avslag på skilsmisse.

42.2 Anerkjennelsesloven

Det kom inn 36 søknader om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og fritak for å legitimere skifte. Sakene er ofte kompliserte og arbeidskrevende.

42.3 Barneloven

Det er behandlet to saker om fordeling av reisekostnader. Det ble ikke fattet vedtak med tvangskraft i disse sakene. Det er ellers gitt råd og veiledning etter flere henvendelser på området.

42.4 Veiledning og informasjon

Det gis omfattende veiledning i enkeltsaker, både på telefon fra publikum og ved saksbehandlingen i anerkjennelsessaker og i separasjon/skilsmissesaker.

Resultatområde 43 Førre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Vi har gjennomført tilsyn i form av kartlegging, dokumentgranskning og stikkprøvekontroller ved samtlige kommuner i fylket.

Vi har meldt inn to prinsipielle problemstillinger til BLD i 2014. Den ene gjaldt forholdet mellom tilsynsveilederen og kommuneloven § 28-1 k om vertskommune som tilsynsobjekt. Den andre gjaldt forholdet mellom sosialtjenesteloven og krisesenterloven, om oppholdskommunen eller hjemkommunen er ansvarlig for å yte sosiale tjenester til beboere på krisesenter.

Resultatområde 44 Førre tilsyn med familievernkontor

Vi har gjennomført tilsyn (systemrevisjon) ved ett familievernkontor.

Resultatområde 45 Barn og unge

Fylkesmannen i Hedmark avsluttet høst 2014 prosjekt *barn og unge*. Dette prosjektet har pågått i flere år, og skjønnsmidler er tildelt kommuner som har satt i gang tverrfaglige prosjekter for utsatte barn og unge. Arbeidet har pågått som et samarbeid mellom oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial- og helseavdelingen i embetet.

Prosjektet har medført at mange kommuner i Hedmark har gjennomført mye godt arbeid som vil gi utsatte barn og unge en bedre hverdag i en mer samordnet tjeneste. Fylkesmannen har arrangert flere samlinger i løpet av prosjektperioden hvor de mange gode tiltakene har vært presentert for andre kommuner. Dette skjedde også på avslutningssamlingen høsten 2014.

Dette arbeidet er også rapportert under resultatområde 31.6.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har løpende veiledning med kommuner og institusjoner per telefon og epost, primært i forhold til juridiske problemstillinger. Fylkesmannen bruker hjemmesiden til en del informasjonsformidling om barnevern. Til tider er det også forespørsler fra pressen vedrørende barnevernet i Hedmark, både i forhold til innsynskrav og forespørsler om uttalelser i enkeltsaker og om fristoverskridelser

Det har vært gjennomført to nasjonale opplæringsprogram, hver på en dag. En dag for kommuneansatte om å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep mot barn og en dag for barnevernsansatte om bruk av systematikk og kartleggingsverktøy i undersøkelsessaker. Opplæringen ble utført i samarbeid med henholdsvis RVTS og RBUP.

Kurs "Små barn og seksualitet, -normalt eller bekymringsfullt?" som omhandlet å ha kunnskap om normal seksualisert atferd, normal anatomi og hvordan samtale med barn, samt om å melde til politiet og varsle barnevernet om overgrep og vold mot barn. Kurset ble avviklet i samarbeid med barnehuset, politiet og sykehuset Innlandet.

Barnevernledersamling og nettverk for barnevernledere. Nettverket drives av kommunene i samarbeid med Fylkesmannen.

Fylkesmannens avsluttet prosjekt Barn og unge i 2014 jfr omtale over (resultatområde 45).

45.2 Fritak for taushetsplikt

Generelt har Fylkesmannen merket seg en økning i begjæringer om fritak for taushetsplikt de siste årene. Sakene krever ofte svært rask saksbehandling.

Fylkesmannen behandlet 28 saker om fritak for taushetsplikt for ansatte i barneverntjenesten. I alt er det behandlet 44 saker.

Fylkesmannen har videre behandlet saker etter opplæringsloven og barnehageloven. Fritak for taushetsplikt etter disse lovene krever ingen rapportering.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid: Barnevernloven: 8,6 dager. Det kan nevnes at et fåtall saker trekker opp saksbehandlingstiden betraktelig på grunn av at etterspurt informasjon kommer sent inn. Dersom man trekker ut sakene hvor det er ventet på informasjon blir gjennomsnittlig saksbehandlingstid 3,7 dager.

Flere av de overnevnte sakene ble behandlet sammen.

45.4 Biologisk opphav

Vi behandlet 9 saker om ettersøking av biologisk opphav. Også på dette området har publikum behov for veiledning. Vi har i tillegg henvendelser i forbindelse med arveoppgjør.

45.5 Nasjonalt opplæringsstilbud i undersøkelsessaker

Resultatområdet omfattet i 2014 to programmer: a) Tverrfaglig opplæringsprogram for relevante faggrupper om å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep mot barn og b) Nasjonalt opplæringsprogram om undersøkelsessaker i barnevernet.

Program a) ble gjennomført som en opplæringsdag på Hamar for faggrupper som jobber med barn og unge i kommunene i Hedmark. Særlig var deltakerne fra skole og barnehage, samt fra helsestasjoner, PPT, BUP, habiliteringstjenesten, barneverntjenesten osv. Oppdraget inngår i Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementets mål om å styrke kommuneansattes kompetanse om å samtale med barn. Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) sto for det faglige programmet, mens Fylkesmannen sto for organisering og administrering av opplæringsdagen. Opplæringen var gratis for deltakerne.

Program b) ble gjennomført i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland. Det ble holdt en dagskonferanse på Hamar for ansatte i barneverntjenestene i Hedmark og Oppland. Oppdraget inngår i Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementets Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets arbeid med å utvikle kartleggingsverktøy for å nå Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementets mål om å styrke barnevernets utredningskompetanse. Direktoratet ga Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP Øst og Sør) i oppdrag å utarbeide et forslag til plan for kompetanseutvikling i barnevernets undersøkelsessaker i samarbeid med Fylkesmannen. RBUP Øst og Sør sto for det faglige programmet, mens fylkesmennene sto for organisering og administrering av konferansen.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen har fordelt midlene til nye stillinger i 2014, og utbetalt videreføring av de tidligere tildelte stillingene. I tillegg anbefalte Fylkesmannen for departementet at de tildelte midler til kompetansetiltak i kommunene i 2014, og utbetalte de midlene som departementet tildelte prosjektet Ringsaker kommune søkte om. Fylkesmannen har mottatt tilbakemelding og regnskap fra Ringsaker om det gjennomførte kompetansetiltaket. Tiltaket har medført at 13 barneverntjenester/kommuner i Hedmark har fått hevet kompetansen på foreldreveiledningsmetoden Circle of security.

Resultatområde 46 Universell utforming

Pilotprosjektet mellom Oppland og Hedmark ble avsluttet i 2013. I 2014 ble det etablert en videre satsing. Vi deltar i ei nettverksgruppe som skal utarbeide en felles strategi for Hedmark og Oppland med mål om et universelt utformet Innlandet innen 2025.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

I år hadde vi arrangementet på Terningen arena i Elverum. 80 nye statsborgere var påmeldt. Av disse 22 bosatt i Hamar, 8 i Ringsaker, 15 Elverum og 8 i Kongsvinger. De representerte 29 fødeland.

Ordfører Anne Mette Øvrum i Sør-Odal holdt hovedtalen og studenter fra Stange videregående skole, musikklinja hadde kunstneriske innslag. 5 ordførere, Hedmarks politimester og representant fra IMDI indre Øst var tilstede på arrangementet. Med gjester var vi omlag 200 personer tilstede.

Andelen inviterte som takker ja har vært forholdsvis stabil de siste åra. Vi får gode tilbakemeldinger på arrangementet og dette er et viktig tiltak for å integrere vår nye statsborgere. Det er viktig at gaveboka blir oppdatert så snart som mulig.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMHE	1	25
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Vi har tatt opp temaet på møter vi har hatt med kommunene som ett av flere tema.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet klagesaker og gitt veiledning i henhold til introduksjonsloven (rapportert på resultatområde 47.4). Vi har deltatt i nettverket for ledere i voksenopplæringen i fylket.

Tilsynsoppgaven etter denne lov er rapportert under resultatområde 47.5.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen har behandlet 11 klagesaker etter introduksjonsloven i 2014. Det er gjennomført egen rapportering på dette. Vi har i tillegg veiledet kommuner etter behov.

Oppgavene er utført i tråd med embetsoppdraget.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Beskrivelse av tilsyn etter introduksjonsloven:

Det er ikke gjennomført tilsyn etter introduksjonsloven i 2014. Embetet har initiert en dialog med IMDI vedrørende temaet, som vil avklare hvilken praksis embetet skal ha i 2015.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Arbeidet med likestilling har ikke vært prioritert i 2014 pga ressursmangell

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Tilsyn og klagebeh. etter barnevernloven	kr 745 460,86	kr 414 599,45
42 Familierett	kr 594 764,54	kr 0,00
45 Barnevern	kr 809 888,34	kr 177 685,48
47 Integrering av innvandrere	kr 319 822,98	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 180,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 470 116,00	kr 592 284,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven og utlendingsloven kap. 11 A

2014 har vært det første hele året vergemålsinstituttet har vært i "en mer eller mindre" ordinær driftsfase, da oppgaven fortsatt er i oppstartsfasen. Det arbeides kontinuerlig med spørsmål om metodikk og organisering for å kunne arbeide mest mulig effektivt med størst grad av rettsikkerhet og rettslikhet. I tillegg er det viktig med en kontinuerlig kompetanseoppbygging av medarbeiderne. Dette bl.a. for å legge til rette for en mest mulig interessant arbeidsplass. Det siste punktet må og sees i sammenheng med at arbeidsbelastningen er meget stor og preget av stort tidspress, noe som påvirker arbeidsmiljøet.

Hver saksbehandler har i utgangspunktet ansvaret for "sine" kommuner. Det innebærer at hver saksbehandler har fullt ansvar innen fagfeltet. Dette er noe modifisert ved at noen saksområder ble dedikert enkelte saksbehandlere. Videre er det utarbeidet rutiner og maler i forhold til ulike problemstillinger. Dette for både å arbeide effektivt, men og for å få størst grad av likebehandling.

Et annet fokusområde har vært å tilsette og lære opp nye medarbeidere. Videre har det vært arbeidet med å skaffe nye verger og representanter og beholde disse. Det har så langt vært god tilgang på faste verger og representanter.

Prioritering av arbeidsoppgaver har vært viktig pga den store saksmengden. Opprettelse av vergemål og endringer av vergemål, utbetaling fra kapitalkonto, samt utbetaling av vergegodtgjøring til de faste vergene har vært prioritert.

Vi har hatt fokus på å være synlige i fylket. Vi har derfor lagt vekt på å holde kontakt med verger, representanter, organisasjoner, kommunale og private institusjoner ved å holde en rekke kurs/foredrag. I tillegg har vi egen internettside og kontakt med media.

De største utfordringene har vært restansene som er store og tildels økende i 2014. Dette medfører at service overfor brukerne ikke er tilfredsstillende og at det kan gå utover rettsikkerheten. Utfordringene med applikasjonen ARVE bidro til å forverre situasjonen.

Vi har i 2014 hatt noen få, men svært krevende mediasaker, først og fremst i lokale medier. En av sakene vil høyst sannsynlig bli mediasak på riksdekkende media i løpet av første halvår 2015.

I noen spesielle saker der vi har mottatt bekymringsmeldinger eller der vi av eget tiltak har oppdaget feil/uregelmessigheter av en viss art og omfang har vi undersøkt grundig, dvs hatt tilsyn med enkeltverger.

Fylkesmannen har i 2014 henvendt seg til alle kommunene i fylket og innhentet oversikter over vergemålssaker i den enkelte kommune per 30. juni 2013. Bakgrunnen for henvendelsen har vært å sikre at løpende vergemålssaker og midler over 2 G tilhørende personer under vergemål, er blitt overført fra kommunene til Fylkesmannen.

Fylkesmannen har også videreført beredskapsplanen utarbeidet i 2013 for å sikre at enslige mindreårige asylsøkere får oppnevnt representant så snart som mulig.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMHE		
Sum	0	0

51.3 Forliksrådene

Det har ikke vært gjennomført tilsyn i 2014.

51.5 Tomtefesteloven

Fylkesmannen har ferdigbehandlet en sak etter tomtefesteloven i 2014, denne kom inn i 2013.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

1190 saker ble behandlet og den totale utbetalingen på rettshjelpkapittelet var på drøyt 7,5 millioner kroner som er 1 mill mer enn i 2013. Omlag 65% av alle saker og 50% av all utbetaling gjelder utlendingssaker (advokat- og tolkeutgifter). Vi viser for øvrig til kvartalsvis rapportering til SRF i henhold til statistikkskjema for fri rettshjelp.

52.3 Navneloven

I 2014 har embetet hatt en klagesak etter navneloven som foreløpig ikke er ferdigbehandlet.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

Det økte fokuset på samfunnsikkerhet og beredskap generelt i samfunnet etter siste tids hendelser er tydelige også i Hedmark. Siviltbeskyttelsesloven og Fylkesmannens påtrykk gjennom øvelser og tilsyn samt rutinemessige oppfølging av alle typer samfunnsplaner har ført til økt forståelse og fokus på forebyggende samfunnsikkerhet og beredskap og krisehåndteringsevne.

Resultatområdene innen samfunnsikkerhet og beredskap ivaretas av 5 personer/3,5 årsverk

53.1 Oversikt over risiko og sårbarhet

a. Fylkesmannen og fylkeskommunens arbeid med Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap startet opp i 2012. Planen, inklusive FylkesROS ble ferdigstilt og vedtatt i Hedmark fylkesting høsten 2013. Nasjonalt riskobilde og kommunenes helhetlige ROS-analyser er sammen med regionale faglige vurderinger lagt til grunn i arbeidet.

b. Handlingsplan for oppfølging av funn i FylkeROS er under utarbeidelse i samarbeid med Hedmark fylkeskommune og regionale bidragsytere.

c. Arbeidet med FylkesROS og oppfølging av tiltak i handlingsplanen har vært, og vil være temaer i Fylkesberedskapsrådet og i bilaterale møter. Regionale aktører skal ivareta oppfølging av tiltak innenfor sine ansvarsområder i handlingsplanen.

d. Fylkesberedskapsrådet har vært involvert som referansegruppe i hele prosessen ved utarbeidelse av FylkesROS og Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap. I tillegg har utvalgte medlemmer av rådet vært styringgruppe for prosjektet med utarbeidelse av planen.

e. Arbeidet med FylkesROS har vært inndelt i følgende arbeidsgrupper; Klima, Brann og forurensning, Epidemier, Infrastruktur, Naturfenomen, Sikkerhet. I disse gruppen inngikk følgende aktører: Fylkesmannens fagavdelinger, Hedmark fylkeskommune, utvalgte kommunene, Hedmark politidistrikt, Hedmark sivilforsvarsdistrikt, Forsvaret (HV05 og Østerdal Garnison), Midt-Hedmark brann- og redningsvesen, Hedemarken brannvesen, 110 Innlandet, Sykehuset Innlandet, Statens Kartverk, Hamar bispedømmekontor, Kraftforsyningens distriktssjef, Mattilsynet region Hedmark og Oppland, Statens vegvesen, NVE region Øst, Jernbaneverket, NSB, DnB NOR, Næringslivets Hovedorganisasjon Hedmark og Oppland.

f. Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap inkl FylkeROS skal tydeliggjøre beredskapsutfordringene og beredskapsansvaret i Hedmark. FylkesROS gir grunnlag for å redusere sårbarheten i Hedmark og gi befolkningen størst mulig sikkerhet for liv, helse og velferd, samt være grunnlag for beredskapsplanlegging innen alle sektorer og nivåer.

53.3 Samfunnsplanlegging

a) Antall innsigelser, og hvilke kriterier som er lagt til grunn for innsigelsen(e) på

- 1) Kommuneplanens arealdel
- Ingen

2) Reguleringsplaner

Innsigelse til 3 reguleringsplaner, på grunn av manglende ROS i 2 av planene og manglende oppfølging av resultater av ROS i 1.

b) Antall kommuner som har mål, strategier og planer for oppfølging av samfunnssikkerhet i

1) Kommuneplanens samfunnsdel

13 av Hedmarks 22 kommuner opplyser at de har utarbeidet mål for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. 9 av 13 kommuner opplyser at mål for dette området er innarbeidet i kommuneplanen,

2) Andre styrende dokumenter

4

c) Hvilke veiledningsaktiviteter som er gjennomført mot kommunene i deres arbeid med helhetlig ROS

Vi har gjennomført møter med alle kommunene der dette har vært tema, og deltatt på møte i et utvalg av kommuner med gjennomgang av veileder for helhetlig ROS.

d) Hvordan Fylkesmannen har medvirket til at planverk for atomberedskap i fylket og i det lokale ledd er gjennomført

Planverk for fylket blir løpende revidert og ajourført. Oppfølging av planverk i det lokale ledd skjer blant annet gjennom våre jevnlige tilsyn i kommunene.

53.4 Tilsyn

I henhold til fylkesmannens tilsynsplan er det i 2014 gjennomført tilsyn i de 5 kommunene Åsnes, Våler, Sør-Odal, Tynset og Kongsvinger. Etter endt tilsyn får kommunene rutinemessig en skriftlig tilsynsrapport. Samtlige rapporter er meldt inn i DSBs innmeldingsløsningen. Eventuelle avvik blir fulgt opp rutinemessig. Det har ikke vært behov for å gjennomføre oppfølgingstilsyn pga særlig risikoutsatthet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

Fokus på kommunale beredskapsøvelser og tilsyn, samhandlingsøvelser på regionalt nivå, samt samarbeid og øvelser med svenske myndigheter gjør at beredskapsplaner på alle nivåer blir testet og videreutviklet.

Fylkesmannens beredskapsplan med tiltakskort er utarbeidet i CIM og SBS-Hedmark er oppdatert og lagret på gradert PC.

54.1 Beredskapsforberedelser og regional samordning

a) Fylkesmannen har gjennom sin pådriver- og veilederrolle bidratt til samordning av regionale planverk bl.a. gjennom møter i fylkesberedskapsrådet, atomberedskapsutvalget, politiets LRS, i bilaterale møter og i samarbeidet om utarbeidelse av Regional plan for samfunnssikkerhet og beredskap (FylkesROS).

b) Alle kommuner i Hedmark har installert og tatt i bruk CIM.

c) Fylkesmannen har rutinemessig god kontakt med Kraftforsyningens distriktssjef (KDS) og NVE Region Øst. Temaene er blant annet knyttet til sikkerhet i kraftforsyningen for samfunnskritiske virksomheter og dam sikkerhet med dambruddbølgeberegning og kart (NVE). Det er utført dambruddbølgeberegning for flere aktuelle dammer i Hedmark. De dammene som fortsatt gjenstår forventes ferdigberegnet løpet av 2015. Oversikt over beregnede dammer vil i 2015 bli sendt fylkesmannen fortløpende. Et orienterings-/oppdateringsmøte mellom dameiere, fylkesmannen og politiet er under planlegging og vil bli gjennomført i løpet av våren 2015. Forøvrig så gjennomfører vi kommuneøvelser i samarbeid med KDS hvor temaet er langvarig bortfall av strøm.

d) Nødnett er ferdig utbygd og tatt i bruk i Hedmark.

e) Fylkesmannen har i samarbeide med Telenor og kommunene rapportert inn oversikt over prioritert områder som er aktuelle for forsterket ekom til DNK, PT og DSB.

54.2 Fylkesmannens beredskapsarbeid

a) Fylkesmannen har oppdatert og kvalitetssikret beredskapsplanverket. Planen med tiltakskort er utarbeidet i CIM. Embetets ledergruppe og beredskapsstab er oppdatert på beredskapsplanen, og øvd i egen øvelse og i øvelser for fylkesberedskapsrådet og atomberedskapsutvalget.

b) Nytt gradert samband skal etter planen installeres og integreres i eget planverk i mars/april 2015.

c) Fylkesmannen i Hedmark har kompetanse i bruk av SBS. Egen SBS Hedmark er utarbeidet på grunnlag av SBS.

d) Fylkesmannens beredskapsstab har en kjernebemanning med CIM-kompetanse.

e) Situasjonsrapport er sendt ukentlig i CIM til DSB. Ny ordning tilsier at vi nå skal rapportere til DSB kun ved behov.

f) Kopi av oppdatert kryptoplan er sendt NSM.

g) Miljøfaglig personell hos fylkesmannen er utpekt og rapportert til Kystverket av Miljøvernavdelingen

54.4 Øvelser

a) Fylkesmannen har en oppdatert øvings- og tilsynskalender som strekker seg fram til 2019.

b) Fylkesmannen har i 2014 gjennomført øvelser for kommunene Nord-Odal, Eidskog, Ringsaker, Stange og Åmot kommuner, samt øvelser for fylkesmannens ledergruppen, Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget.

c) Fylkes-ROS, kommunenes ROS-analyser og dialog med kommunene er lagt til grunn for valg av scenarier.

d) Læringspunkter er: Rolleforståelse, krisekommunikasjon/-informasjon og videreutviklig ibrbruk av CIM som krisestøtteverktøy og videreutvikling av egen beredskapsplan har vært fokuserte læringspunkter som vil bli fulgt opp i kommende øvelser og tilsyn.

e) Fylkesmannens ledelse og stabssfunksjoner har vært øvd i 2011, 2012, 2013 og 2014.

f) Fylkesmannens beredskapsorganisasjon og Fylkesberedskapsrådet har sammen deltatt i Øvelse Østlandet, 3. og 4. desember 2013 (spilløvelse) og atomberedskapsøvelse i 2014 (table top).

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

De hendelser vi har hatt i 2014 viser at kommunene reagerer raskt og er proaktive ved tidlig å etablere kriseledelse. Denne bevisstheten må tilskrives fokus i kommunene, hendelser hos andre, fylkesmannens gjennomføring av veiledning, øvelser og tilsyn.

55.1 Håndtering av uønskede hendelser

Fylkesmannen har vært involvert i, og rapportert følgende hendelser til DSB i 2014:

a) Flom i Trysilelva, Trysil sentrum og Nybergsund sentrum berørt. En bedrift (sagbruk) produksjonsstopp og tildels store skader, 16 personer ble evakuert for en kort periode, en fylkesveg ble stengt og noen boliger fikk vann inn i huset. Flomvollen i Trysil fungerte etter intensjonen etter reparasjon av en luke i pumpestasjonen.

b) Trysil

c) Fylkesmannen bistod med råd/veiledning og på anmodning fra kommunen ordnet bistand fra Forsvaret (HV05) for fylling av sandsekker . Fylkesmann Johnsen og en representant fra beredskapsenheten var på befaring i Trysil

den 28. mai. Kommunen hadde kontinuerlig kontakt med NVE som var tilstede under hele situasjonen.

- d) Fylkesberedskapsrådet ble i nødvendig grad informert om situasjonsutviklingen i hendelsene.
- e) Beredskapsplaner ble oppdatert på grunnlag av læringspunkter i forbindelse med håndtering av hendelsene. Vi fikk god trening i bruk av CIM og i krisekommunikasjon og informasjonshåndtering.

a) Flom i Glomma, Lekkasje i flomverk, Kvesetenga (grunnbrudd) ble utbedret. E16 stengt, redusert framkommelighet på fylkesveger.

- b) Åsnes, Kongsvinger. Øvrige kommuner i sør-fylket mindre berørt. Nord-fylket minimalt berørt
- c) Fylkesmannen hadde jevnlig kontakt med kommunene og mottok situasjonsrapporter.
- d) Fylkesberedskapsrådet ble i nødvendig grad informert om situasjonsutviklingen i hendelsene.
- e) Kommunene fikk trening i krisehåndtering og bruk av CIM (loggføring og rapportering)

Strømutfall i Åmot kommune (2. juni kl 0200-1500)

- a) Rena sentrum uten strøm fra kl 0200 til 1500.
- b) Kun Åmot kommune var berørt. Periodevis innkobling fram til kl 1500 da alt var normalisert.
- c) Fylkesmannen hadde jevnlig kontakt med kommunene og mottok situasjonsrapporter.
- d) Fylkesberedskapsrådet ble i nødvendig grad informert om situasjonsutviklingen i hendelsene.
- e) Kommunene fikk trening i krisehåndtering og bruk av CIM (loggføring og rapportering)

a) Strømutfall i Sør-Hedmark (5. - 7. august.)

- b) 12 kommuner i Hedmark berørt, størst problemer i Kongsvinger der Austmarka bo-og aktivitetssenter var uten strøm i nesten to døgn. Grue, Åsnes, Våler også berørt. Tilsmmen ca 2500 abonnenter i Sør-Hedmark berørt.
- c) Fylkesmannen hadde jevnlig kontakt med kommunen og mottok situasjonsrapporter.
- d) Fylkesberedskapsrådet ble holdt informert om situasjonsutviklingen.
- e) Kommunen fikk trening i krisehåndtering og bruk av CIM (loggføring og rapportering)

Terrorsituasjonen i Norge

Endret terrortruselbilde mot Norge, juli 2014. Nasjonal hendelse.

- Fylkesmannen innhentet informasjon fra alle kommunen på oppdrag fra DSB og Helsedir.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 25 517,16	kr 6 878 241,05
52.1 Fri rettshjelp	kr 857 281,80	kr 221 870,32
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 1 012 389,04	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 807 862,30	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 382 631,00	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 3 085 681,00	kr 7 100 111,00

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Resultatområde 60 Ledelse, virksomhetsstyring og administrasjon

Se kap IV

60.1 Helhetlig ledelse og virksomhetsstyring

Embetet har utarbeidet strategiplan for perioden 2013 - 2016. Den er førende for vår aktivitet internt og eksternt. I ledermøtet drøfter vi ofte tema knyttet til målene i strategiplanen og hvordan de kan gi oss føringer for vår handlemåte i alt vi gjør. Ledermøtet er den viktigste arena for helhetlig ledelse og virksomhetsstyring. I tillegg til

temaer knyttet til strategiplan er risikostyring, budsjett og regnskap, personaloppfølging, bemanningsplanlegging, arbeidsoppgaver på tvers av fagområdene, kommunikasjon og hvordan måle effekten av virksomheten vår på dagsorden. Vi har fokus på egen drift og regelforenkling i tilknytning til prosjekt "tidstyver". Det viktigste i det lange løp er kanskje den daglige dialogen mellom embetsledelsen og avdelingslederne, samt innad i avdelingene. Vi opplever at vi bruker mye tid på dette og det oppleves meningsfylt. Hverdagsutvikling og effektivisering på denne måten driver virksomheten framover.

Risikostyring

Risikostyring og intern kontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at virksomheten når sine mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen. Risikostyring og intern kontroll har til hensikt å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse innen alle de tre kategoriene. Avdelingslederne gjennomfører systematiske risikovurdering innen sine ansvarsområder i forbindelse med utarbeidelse av avdelingenes årlige virksomhetsplaner. Risikoene dokumenteres i risikostyringsdokumentet.

Risikofunn som vi har hatt fokus på i 2014 var jordvern, rovviltforvaltning, saksbehandlingstid på byggesaker, saksbehandlingstid på vergemål og oppnevning av verger. Avdelingene følger det løpende, samtidig som vi har halvårsrapportering i ledermøtet.

De tiltak vi har hatt fokus på i 2014 har vært:

Vergemål

Akseptabel saksbehandlingstid: Kombinere fordeling av saker på kommuneansvarlige saksbehandlere og spesialisere behandlingen av enkelte sakstyper. Fast rapporteringer hver 2. måned. Prioritering og omfordeling av saker.

Tilegne verger til alle som trenger det: Dialog med ideelle organisasjoner. Annonse i lokal presse og internett. Bruke lokalt nettverk. Samarbeid med kommunene og NAV lokalt.

Byggesaker

Overholde saksbehandlingstiden: 4 medarbeidere i minst 70 % stilling. Sterkere prioritering. Rapportering i SYSAM. Omfordeling av saker ved behov.

Rovviltforvaltning

Løpende oppfølging på saker og økonomi. Loggføre alle henvendelser og oppfølging av disse. Iverksette forebyggende tiltak der risikoen er størst. Ha beredskapsordning for rask iverksettelse av tiltak. Løpende oppfølging og rapportering både på tiltak, effekten av tiltak og de økonomiske konsekvensene av tiltak. Kontroll i felt av gjennomførte forebyggende tiltak. Tett samarbeid mellom miljøvern avdelingen og landbruksavdelingen om tiltak og samordning. Dialog med næring og faglag. Initiativ til tilpasningsprosjekt. Ny forvaltningsplan. Drøfting internt hos oss. Dialog med Mattilsyn og sentrale myndigheter.

Jordvern

Tett dialog internt hos oss (MVA og ledelse). Dialog med sentrale myndigheter.

Samhandling med organisasjonene

Arbeidet med medbestemmelse er nedfelt i våre personalpolitiske og lønnspolitiske dokumenter, samt tilpasningsavtalen til Hovedavtalen. Det er på virksomhetsnivå etablert samarbeidsutvalg med fagforeningene (SU) og med verneombudene (AMU). Tilpasningsavtalen sier hvilke saker som skal behandles på hvilket nivå. I tillegg til egne møter, har AMU og SU to fellesmøter i året med tema i tilknytning til oppfølging av ansatte slik IA-avtalen forutsetter. Tema i 2014 var ny IA-avtale og vi signerte ny avtale med Nav. I tillegg kommer avdelingsvise møter med fagforeningene og arbeid i tilsetningsrådet. Fagforeningene er alltid representert ved stillingsintervju.

Medbestemmelse utøves også gjennom partssammensatte utvalg, allmøter og en årlig embetssamling. Hovedsakene i SU i 2014 var medarbeiderundersøkelsen, lokale forhandlinger, fornyelse av personalpolitikkdokumentet, innføring av nytt tidsregistreringssystem fra 1.1.15 og bemanningen i embetet.

Fylkesmannen ledet i Nettverk Innlandet i prosjektet "Samarbeidskompetanse og medbestemmelse". Nettverket arrangerte i 2014 en konferanse; Hovedtariffavtalen og lokale forhandlinger.

Direktørene har ansvar for oppfølgingen av ansatte i egen avdeling, og for samarbeid med tillitsvalgte og verneombud. Det er etablert personalforum der alle direktørene samt personalrådgiver deltar. Det sikrer erfaringsutveksling, felles informasjon og opplæring.

Medarbeiderundersøkelsen

Medarbeiderundersøkelse ble gjennomført innen 1. november 2014, som forutsatt fra KMD Antall svar: 115, Svarprosent: 88. Undersøkelsen, inkludert egne spørsmål, var identisk med undersøkelsen i 2012.

Tilbakemeldingene fra de ansatte er i alt overveiende positiv. Resultatene fra undersøkelsen er presentert i ledermøtet, i avdelingene, samarbeidsutvalget, AMU, allmøte og på embetssamling. Oppfølging skjer primært i den enkelte avdeling. Vedlikehold av det gode arbeidsmiljøet vi har, samt fokus på eventuelle problemområder, skal vektlegges. Oppsummering og tilbakemelding gis i ledergruppa og AMU i løpet av våren 2015.

60.2 Mangfold og likeverd

Inkluderende arbeidsliv

Fylkesmannen og arbeidstakerorganisasjonene i embetet undertegnet ny IA avtale med NAV i november 2014. Vi har også utarbeidet ny IA-avtale internt på embetet. Den ble godkjent i AMU i november 2014.

Delmål 1:

I 2013 hadde vi et samlet sykefravær på 3,3 %. Gjennomsnittlig sykefravær de siste 5 års er: 5,1 % (2009 – 2013). Langtidsfraværet utgjorde rundt 85 % av det totale fraværet for perioden. Sykefraværet i 2014 var på 5,4 %. Det vil være svingninger i sykefraværet, der er derfor riktig å se på fraværet over en lengre periode. Å oppnå målet krever likevel fokus på både selve fraværet og svingningene fra år til år.

Delmål 2:

De siste 7 årene har 7 personer vært i arbeidstrening, i samarbeid med NAV eller andre. Varigheten har vært fra 2 år til noen uker. 1 person har fått fast tilsetningen hos fylkesmannen etter arbeidstreningssperioden. 1 person hadde arbeidstrening hos oss i 2014.

De siste 5 årene har 10 personer gått over på helt eller delvis uførepensjon etter å ha vært langtidssykemeldt. 1 person gikk av med uførepensjon i 2014.

Delmål 3:

Gjennomsnitt for perioden 2010 – 2013 var 65,5 år. Gjennomsnittlig pensjonsalder for 2014 er 67,3 år.

Lærlinger

Fylkesmannen i Hedmark er medlem i, og hovedansvarlig for, lærlingordningen Løvene. Det er nå et samarbeid mellom 4 av etatene i Statens Hus på Hamar: Fylkesmannen, Forsvarsbygg, Utdanningsdirektoratet, og Jordskifteoverretten. Ved årsslutt hadde vi 2 lærlinger, en kvinne og en mann. En lærling besto fagprøve våren 2014, og avsluttet læreperioden i august. Vi har kun lærlinger i kontorfaget. Det er vanskelig å rekruttere gode lærlinger til kontorfaget. Vi hadde 6 kandidater til intervju i 2014, og ingen av disse takket ja. Vi samarbeider med Hamar katedralskole, og deres 1.års elever på salg og service er på besøk på Statens Hus. I tillegg deltar vi på jobbmesser for elever fra videregående skoler i distriktet. I tillegg er det en utfordring å finne gode nok tiltak og oppgaver innenfor kontorfaget. De er få merkantilt ansatte i etatene. Opplæringsringen har derfor ikke sett det som aktuelt å øke antall lærlinger.

Praksisplasser

Fylkesmannen hadde i 2014 en person med nedsatt arbeidsevne i arbeidstrening i samarbeid med NAV. Han var engasjert i ett år i administrasjonsavdelingen. Både vedkommende selv, NAV og vi som arbeidsgiver var fornøyd med ordningen, tilretteleggingen og jobbutøvelsen.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2014	75,0	25,0	8	100	99,3
	2013	75,0	25,0	8	100	97,5
Seksjonssjef/ass. direktør	2014	69,2	30,8	13	100	95,9
	2013	69,2	30,8	13	100	86,3
Saksbehandler I	2014	45,7	54,3	70	100	99,4
	2013	41,9	58,1	62	100	97,5
Saksbehandler II	2014	36,4	63,6	22	100	97,7
	2013	50,0	50,0	26	100	95,8
Kontorstillinger	2014	6,3	93,8	16	100	99,6
	2013	12,5	87,5	16	100	94,4

Fagarbeiderstillinger	2014	0,0	0,0	0	100	0,0
	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2014	50,0	50,0	2	100	100,0
	2013	50,0	50,0	2	100	100,0
Totalt i embetet	2014	43,5	56,5	131	100	88,1
	2013	44,9	55,1	127	100	87,5

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2014	21,4	78,6	22,2	77,8	0,0	100,0	44,2	55,8
	2013	26,7	73,3	0,0	0,0	0,0	100,0	20,0	80,0

Ansatte

2014	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMHE	70,0	30,0	10	40,8	59,2	120	100	87,8

60.3 Informasjonssikkerhet og IKT

Embetet har rapportert på bruk av offiselisenser, ADbrukere, epostkontoer og operativsystemlisenser i henholdt til rapporteringsfristen.

Officelisenser: 164
 AD brukere: 138
 Epostkontoer: 141
 OS: 164

Embetet har rapportert til KMD iht krav i informasjonssikkerhetspolicyen. Rapporten ble levert innen fristen 19. september 2014.

60.4 Embetsspesifikke oppdrag på IKT-området

FRI

Fylkesmannen i Hedmark har driftsansvaret for FRI. Det har ikke vært større endringer i infrastrukturen på Hamar siste år. Alle fylker er migrert inn i felles AD som omfatter ca 2660 brukere, >4000 maskiner, >4000 mailbokser og en rekke smarttelefoner og nettbrett. 14 fylker og ca. 2180 brukere er migrert over til IP-telefoni. Driftsnettverk SCCM (System Center Configurasjon Manager), utrulling av programvare i alle embeter er tatt inn i driftsnettverkgruppene fra januar 2014. Driftsnettverkgruppene har nå 20 medlemmer, fordelt på 13 embeter. Fylkesmannen i Hedmark gjennom FRI drifter nå ca. 120 ulike nett hos embetene og tjenesteleverandørene.

Brannvern

For å sikre serverparken og dataene har vi gått til anskaffelse av brannsikring som ikke ødelegger utstyr ved en hendelse. Løsningen er Inergen slukkeanlegg. Inergen fungerer ved at oksygenivået i rommet senkes, slik at brann kveles.

Felles lisenspool (kart) 2014

Lisensserveren er flyttet over på ny fysisk maskin og fungerer etter intensjonene. Det er få henvendelser fra andre fylker knyttet til problemer med den funksjonaliteten serveren skal levere.

Ut fra observert bruk og etterspørsel er det også for 2014 gjort justeringer knyttet til innholdet i poolen for noen av tilleggsmodulene. På grunnlag av en spørreundersøkelse blant GIS-koordinatorene ble det inngått en ELA-avtale (Enterprise License Agreement). Dette for at nødvendig programvare skal være tilgjengelig når behovet for å løse oppgaver er der.

Det er avviklet 2 halvårsmøter med KMD og Geodata gjennom året. Gjennom disse møtene får firmaet en bedre forståelse av våre problemstillinger og kan derved tilpasse seg eller komme med relevant informasjon knyttet til saker. Dette har blant annet resultert i et eget «Nyhetsbrev for Fylkesmannen», som Geodata sender hver annen måned til GIS-koordinatorene og andre personer som arbeider med GIS. Nyhetsbrevet har fått god mottakelse.

Ved at reindriftsforvaltningen er lagt under Fylkesmannsembetene, har reindrift nå tilgang på all GIS-programvare som ligger i lisenspoolen. For 2014 ble poolen justert for å ta hensyn til nye brukere. Konkret ble poolen økt med 1 stk. ArcGIS Advanced og 2 stk. ArcGIS Standard, begge for desktop. Reindrift forholder seg nå til respektive GIS-koordinatorer / avdelinger i embetene for tilgjengeliggjøring og bruk av GIS-programvare.

Investeringer i kjøp av programvare, vedlikehold og maskinvare er ført og rapportert i henhold til oppdrag for 2014.

Nettverkstjenester

VPN – bæretjeneste for sikker kommunikasjon mellom embetene og eksterne tjenesteleverandører (Helsetilsynet, DFØ, UDIR, Miljødirektoratet). Kommunikasjon mot SLF (landbrukssystemene) og Vergemål går over VPN mellom embetene og FRI, men over andre typer sikrede nettverk mellom FRI og tjenesteleverandørene. Naturparkforvaltere/vergemålsreformen/endringer i reindriftsforvaltningen medfører at FRI vokser "i høyden", VPN'et øker med antall nye lokasjoner.

Fjernaksess løsning – Løsning for sikker benyttelse av interne tjenester (hjemmekontor).

Epost – Epost gateway (spam/antivirus/malware) for alle embeter, i tillegg til en del eksterne så som Difi, norge.no m.m.

DNS – navnetjeneste for ca. 150 domener, deriblant difi.no (idporten.difi.no som er kritisk mhp Altinn løsningen).

Registrafunksjon for .no domener – i all hovedsak begrenset til embetenes interne behov, prosjekter m.m.

Katalogtjeneste (Active Directory -AD) - felles system for administrasjon av brukere og maskiner.

Felles Exchange (epost/kalender/talemeldinger) – Gruppevareløsning bygget på Active Directory. Omfatter også tjenester publisert over internett, så som Active Sync (synkronisering til mobile enheter), Outlook Anywhere og Outlook Web App.

Felles Lync samhandlingsplattform. Bygget på felles AD. Omfatter tilstedeværelse, øyeblikksmeldinger, video, telefoni, filoverføring og delingsfunksjoner. Lync tjenestene er også publisert over internett.

Det nyttes 2 sentralbordløsninger i Lync telefoniløsning: Trio Enterprise som er integrert med Lync serverplattform i FRI, og SSIe's Connect løsning. I Connect løsningen er ulike sync-agenter installert på servere i FRI. Sannsynlig fordeling av brukere på de 2 løsningene vil være ca 50/50.

Lync telefoni er IP telefoni levert over 2 ulike nettverkløsninger terminert i FRI (TDC og Telenor). 90% av volumet vil være TDC.

Video. FRI drifter video løsninger på Lync plattformen. FRI forvalter også en avtale for standard video systemer basert på leide tjenester hos Videonor/Seevia. Omfatter ca 100 endepunkter og VPN løsning mot leverandør. Drift av endepunktene er ikke FRI ansvar.

GIS-installasjoner. Geoport og Oslofjord-GIS er hostet i FRI, men driftes hovedsakelig av de berørte embetene. Innlandsgis driftes av Oppland fylkeskommune, men nytter FRI som bæretjeneste.

FRI drifter en felles GIS lisensserver for FM – gjelder lisenser for GIS programvare på ESRI plattform (ArcView, ArcInfo, ArcEdit m.fl). Tilgjengeliggjort i FM lokalnett og over egen fjernaksesløsning

Lagring/backup/sikkerhet. Særlig Exchange og GIS løsningene har medført betydelig økt lagring. Vi har nå 4 ulike lagringsløsninger fordelt på 3 datarom, kapasitet til sammen ca 70 TB netto. Backup løsninger er bygd ut tilsvarende.

Som følge av økt tjenesteportefølje er de mest kritiske tjenestene duplisert på datarom på Statens hus og hos Hedmark Fylkeskommune, med ulike nett aksesser på de 2 lokasjonene. Sentrale brannvegg-noder, fjernakses-noder, ulike servere for epost ut/inn og servere for telefoni vurderes som mest kritisk.

Resultatområde 61 Samordning og modernisering i kommunene

Fylkesmannen har løpende kontakt og dialog med kommunene i fylket gjennom hele året. Dette er avgjørende for å ha tilstrekkelig innsikt i de utfordringene kommunene står overfor. I tillegg er det gjennomført mange enkeltmøter med kommunene i ulike faglige sammenhenger.

Fylkesmannen innkaller hvert år ordførere og rådmenn til et fellesmøte på våren. Et slikt fellesmøte er en god arena for å ta opp det som er felles for kommunene, klargjøre og skape forståelse for nasjonal politikk og avstemme forventninger. Av faglige saker er kommuneproposisjonen en gjenganger på disse møtene. I tillegg arrangerer vi et møte med ordførerne på høsten. Fagtemaene varierer, men slik at alle fagområder har vært på dagsorden over tid.

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen har løpende dialog med KS om bl.a Nav, samhandlingsrefromen, kommunereform, tilsyn. I tillegg deltar vi på KS sin høst og vårkonferanse og de deltar på våre ordfører/rådmannsmøter vår og høst. Vi samarbeider også om konferanser på faglige temaer. I 2014 arrangerte vi en erfaringskonferanse om Nav-reformen og startet skoleeierprogrammet "Den gode skoleeier" sammen.

Vi arrangerer hvert år en plan- og bygningslovkonferanse for kommunene sammen med fylkeskommune hvor flere statsetater deltar. Planforum i regi av fylkeskommunen er også en viktig arena for samordning på planområdet.

Vi har etablert tilsynskalender og utarbeidet interne kommunebilder til hjelp i det interne samordningsarbeidet. Vi samordner fagavdelingene sine faglige oppfølgingsbehov slik at kommunene ikke blir utsatt for flere oppfølgingsmøter fra fylkesmannen. Slike møter har vi gode erfaringer med.

61.2 Modernisering i kommunene

I 2014 ble det holdt tilbake totalt 13 mill kroner i skjønnsmidler. Hvorav 3 mill kroner var tilbakeholdt skjønn til ROBEK-kommunene i påvente av nye forpliktende planer. Dette betyr at vel 10 mill kroner var avsatt til prosjekter og tiltak.

I 2014 prioriterte vi utviklings- og forbedringsprosjekter innen oppvekst, helse og omsorg ved utlysning av skjønnsmidler. Vi mottok 65 søknader og innvilget 25 prosjekter til en samlet sum på 8,5 mill kr. De resterende 1,5 mill kr ble tildelt to kommuner som ordinært skjønn.

I flere av prosjektene har fylkesmannen vært inne som rådgiver og fulgt tett gjennom året. Vi mener dette er en effektiv måte å stimulere til målrettet utviklings- og forbedringsarbeid på.

Vi bevilget bl.a midler til en gjennomgang av helse og omsorgssektoren til en kommune som i flere år har slitt med å klare myndighetskravene. Det er lagd forslag til tiltak og vi vil følge opp kommunen videre. Arbeidet som er gjort er et godt grunnlag for kommunens prioritering og videreutvikling av området. Vi har videreformidlet metoden til en annen kommune med tilsvarende utfordringer. Vi har også gitt midler til utvikling foreldreveiledning som et ledd i å bedre skoler resultatene i en av de kommunene som har størst utfordringer med skolerestater. Resultatene vil bli formidlet gjennom samordningsprogrammet "Kultur for læring" som er igangsett for å skape bedre resultater i oppvekstsektoren i Hedmark.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetet har internt samordnet og utarbeidet egen tilsynskalender for 2014. Vi har jevnlig tilsyn som tema i møter med kommunene. Tilsynsoppdragene gis sektorvis med klare krav knyttet til tema, antall og metodikk.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Generelt er den økonomiske situasjon i kommunene i fylket stram. Driftsbalansen er noe svekket igjen i løpet av 2013 (regnskapstall). 15 av våre 22 kommuner hadde svakere netto driftsresultat i 2013 enn året før. De opprinnelige budsjett-tallene for 2014 var også svakere enn tilsvarende tall for -13. Mange kommuner har svært knapp driftsmargin. Generelt er det få reserver i budsjettene til å møte evt uforutsette utfordringer. Den

økonomiske handlefriheten er begrenset. De fleste kommuner i fylket har lave korrigerede frie inntekter. Gjennomsnittlig utgjør disse inntektene i fylket 97 % av landsgjennomsnittet (2013), jfr kommuneproposisjonen 2015.

I løpet av 2014 er en kommune meldt ut av ROBEK. Ingen er meldt inn. Det er pr. i dag en ROBEK-kommune i Hedmark. Kommunen har en krevende økonomisk situasjon med udekkede underskudd tilsvarende 12,5 mill kroner ved utgangen av 2013. Etter vedtatt plan skal underskuddene være dekket inn i løpet av 2016. Dette innebærer vesentlige innsparinger.

Flere kommuner i fylket har nedgang i folketallet. Elleve kommuner har negativ utvikling i folketallet i perioden 2005-13, og dette fortsatte inn i 2014. Dette fører til reduserte inntekter og er utfordrende for økonomien i de kommuner det gjelder. Det forhold at flere av kommunene også har en noe skjev demografisk utvikling med en stor andel personer over 67 år medfører lavere skatteinnngang og økte utgifter til helse- og omsorgssektoren.

Kommunene melder generelt om utfordringer i forhold til å håndtere pensjonskostnadene.

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Antall budsjetter behandlet som munnet ut i eget brev fra Fylkesmannen: 4

Antall budsjetter underkjent pga. formelle feil:	0
Antall budsjetter underkjent pga. økonomisk innhold:	0
Påpekt forhold i andre budsjetter:	2
Behandlede lånesøknader:	1
Av disse ble avslått:	0
Behandlede lånesøknader IKS:	2
Av disse ble avslått:	0
Behandlede garantisøknader:	4
Av disse ble avslått:	1

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen går grundig gjennom budsjettene for alle kommunene. Vi driver utstrakt veiledning gjennom den omfattende kontakten med kommunene som denne gjennomgangen gir.

Det var også i 2014 en betydelig innsats fra Fylkesmannens side i forhold til ROBEK-kommunene. Embetet har i flere år fulgt opp disse kommunene for å dekke inn underskudd, skape balanse og sunn økonomi. Det er nå en ROBEK-kommune i fylket, det laveste antall siden innføringen av ordningen i 2001. Denne følges spesielt opp. En kommune ble meldt ut av ROBEK i løpet av året. Fylkesmannen holdt tilbake deler av skjønnsstilskuddet for å påse at tilfredsstillende forpliktende plan forelå fra de to ROBEK kommunene. Fylkesmannen har videre et ekstra fokus på kommuner som er i "faresonen" for å komme inn i ROBEK.

KOSTRA-tall brukes aktivt i møter med kommunene.

For bruk av skjønnsmidler vises til rapporteringen under pkt. 61.2.

I samråd med kommunene har vi sluttet med spesielle informasjonsmøter om statsbudsjettet, men vi gir mye muntlig informasjon i forbindelse med framleggelsen av budsjettet.

Vi arrangerer en konferanse for ordførere og rådmenn i mai hvert år der økonomi, først og fremst kommuneproposisjonen, er tema. I tillegg arrangeres en høstkonferanse for ordførerne.

Vi ivaretar vårt veilederansvar innenfor kommunalretten på en tilfredsstillende måte, både muntlig og skriftlig. Det har vært mange henvendelser på telefon og e-post fra kommunale saksbehandlere, ordførere og rådmenn, særlig om habilitetsspørsmål, men også andre spørsmål innenfor kommunalretten. Antallet henvendelser blir ikke registrert.

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMHE	1		1	1		1		
Sum	1	0	1	1	0	1		

63.3 Kommuneinndeling

Fylkesmannen i Hedmark har i 2014 kjørt prosess mot kommuner og regionråd for å gjennomføre kommunereformen, og har deltatt på en rekke møter i kommunestyre og regionråd. Det har vært flere regionmøter for kommunestyre og formannskap samlet. Alle kommunestyre i Hedmark har behandlet en sak om kommunereformen og har lagt et løp for gjennomføring i 2 faser. Første fase vil dreie seg om å utrede dagens status og utfordringer i kommunene og regionene. Det tas utgangspunkt i ekspertutvalgets 10 kriterier og kommunenes fire roller:

- Tjenesteyter
- Samfunnsutvikler
- Myndighetsutøver
- Demokratisk arena

Andre fase vil omfatte utredninger om aktuelle sammenslåingsalternativer med mål om sluttbehandling i alle kommunestyre innen 1.7.2016. Fylkesmannen har ikke behandlet saker etter inndelingsloven i 2014.

63.4 Valg

Arbeidet med valgspørsmål i 2014 har i hovedsak bestått i å svare på enkelte spørsmål på e-post og telefon fra kommunene om reglene rundt suppleringsvalg til diverse nemnder der medlemmer har søkt permisjon etc.

63.5 Forvaltningslovens og offentleglovas anvendelse i kommunesektoren

Klager etter offentleglova gis høy prioritet og søkes behandlet innen 3- 5 virkedager.

Det er behandlet 6 klagesaker om innsyn etter offentleglova, hvorav en sak gjaldt et innsynskrav om lønnsopplysninger i 6 kommuner. Dette kravet og en annen klage om taushetsbelagt dokument, førte ikke frem. 4 klager ble tatt til følge og innsyn gitt.

Vi har mottatt mange henvendelser fra kommuner om forvaltningsrettslige spørsmål, særlig rundt habilitet.

Resultatområde 66 Planlegging, bolig- og bygningsrett

Klagesaker

Fylkesmannen mottok drøyt 40% færre klagesaker i 2014 enn året før. Årsaken er ukjent. Totalt ble 59 klagesaker oversendt fra kommunene mot 102 i 2013. 69 klager ble avgjort i 2014 og 15 av klagen førte helt

eller delvis frem (ca 22%). Det ble mottatt færre byggesaksklager og reguleringsplanklager, men omtrent like mange klager på dispensasjonsvedtak. Av de behandlede klagesakene gjaldt 17 dispensasjonsvedtak og 23 klager gjaldt vedtatt reguleringsplan.

66.1 Byggesaker

Det er rapportert for hvert tertial i Sysamregisteret.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det er ikke mottatt saker om ekspropriasjon i 2014.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven og lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMHE	0			
Sum	0	0		

66.5 Planlegging og geodata

Planveiledning, opplæring i samarbeid med fylkeskommunen

I samarbeid med Hedmark fylkeskommune ble det tradisjonen tro arrangert en to-dagers konferanse for kommunene med tema plan- og bygningsloven. Det var ca.100 deltakere og generelt veldig gode tilbakemeldinger på gjennomføring og utbytte. Vi har inntrykk av at ”planfolkene” i kommunene ser fram til denne konferansen og vi ser det som viktig å kunne fortsette å invitere til denne årlige samlingen. Vi har videre arrangert to fagdager. Vi anser det viktig at departementet fortsatt stiller midler til disposisjon slik at opplæringstiltak kan gjennomføres uten for store kostnader for kommunene.

Fylkesmannen er fast representert i regionalt planforum, og stiller på en rekke møter for å bidra til å formidle nasjonal politikk på et tidligst mulig stadiet i prosessen. Fylkesmannen besvarer også alle oppstartsmeldinger og planprogram. For å følge opp gjeldende lover, regler og nasjonal politikk er det likevel nødvendig å fremme innsigelse i noen få saker (3% av sakene i 2014). De fleste innsigelsene kan løses relativt raskt gjennom dialog med kommunene. I 2014 var det innsigelsene relativt jevnt fordelt over alle våre fagområder.

Kommunenes talspersoner for barn og unges interesser i planleggingen fikk i begynnelsen av året tilbud om å være med på en kursdag om metoder for å tilrettelegge for medvirkning av barn og unge, men dessverre benyttet ingen seg av dette tilbudet. Fylkesmannen registrer at vi ikke lenger har noe klart oppdrag fra miljømyndighetene når det gjelder oppfølging av RPR for barn og unges interesser i plan og stiller spørsmål ved hvem som nå har ansvar for å påse at kommunene gjør jobben sin på dette området?

Antall høringsaker

Antallet plan- og dispsaker er litt høyere i 2014 enn 2013, og omtrent på snittet for de siste 10 åra (gjennomsnitt 235 saker per år 2004-2013).

Antall planer til behandling årlig: 228. I tillegg 28 saker som vi legger i kategorien «andre høringer», herav 7 driftsplaner massetak, en kraftverksak, samt høringer av lov- og forskriftsendringer, veiledere og tematiske planer fra ulike etater.

I 2014 har vi gitt uttalelse til forslag til 5 kommunale planstrategier (Våler, Sør-Odal, Folldal, Nord-Odal og Alvdal). Her har vi gitt innspill for å fremme folkehelse og sikre gode oppvekst- og levekår.

Av fylkets 22 kommuner satte 6 i gang arbeidet med kommuneplanens arealdel i 2013 (Åsnes, Våler, Rendalen, Trysil, Tynset og Løten) og 4 av disse er fortsatt i prosess. 6 kommuner har jobbet med revisjon av samfunnsdelen (Eidskog, Åmot, Stange, Tynset, Tolga og Rendalen). Tre arealdeler har vært på høring i 2014 (Rendalen, Engerdal og Ringsaker). Kommuneplanens arealdel i Trysil er vedtatt. Arealdelen til Ringsaker kommune som er fylkets største og mest folkerike kommune, tok mye tid, var krevende prosessmessig og fikk relativt mye oppmerksomhet i media (også utenfor fylket). Alle innsigelser til planen ble i løpet av året avklart på lokalt nivå (uten mekling).

Videre har vi hatt kommunedelplaner og reguleringsplaner for E6, E16, Hjellum, Savalen og Tangen til uttalelse/oppfølging. I disse sakene er det arealutfordringer knyttet til blant annet jordvern, støy, infrastruktur og lokalisering av nye bolig- og næringsområder. Disse sakene, samt vurdering av utredninger i forbindelse med Dovrebanen, regionale planer for villrein fjella og snøskuterløyper, vindkraft har vært særlig ressurskrevende.

Vi har gitt uttalelse til en vindkraftkonsesjon på Kjølberget med innsigelse pga manglende tilpasning mot gammelskogområde. NVE har gitt konsesjon og oversendt saken til endelig avgjørelse hos OED. NVE har gitt konsesjon til vindkraftverk på Kvitvola/Gråhøgda, Raskiftet og Songkjølen/Engerfjellet. Alle er til klagebehandling hos OED.

Fylkesmannen deltar aktivt i styrings- og arbeidsgruppe for Regional plan Dovrefjell etter oppstart i desember 2013.

Innsigelser

Antall innsigelser (temafordelt): Innsigelse ble fremmet i 7 saker (ca. 3% av sakene). Dette er på historisk lavt nivå. Fylkesmannen i Hedmark har i løpet av de 10 siste åra fremmet innsigelse til i gjennomsnitt 8% av sakene. Reduksjonen er et utslag av stor fokus fra nasjonalt hold om å begrense bruken av innsigelser, jf. rundskriv T-2/13, og er i første rekke et uttrykk for at "lista" er hevet for når vi uttrykker at nasjonale eller vesentlige regionale interesser er vesentlig tilsidesatt ved å fremme en formell innsigelse til et planforslag. Dette betyr i sin tur at kommunene som planmyndighet har fått større ansvar.

Tema for innsigelsene var jevnt fordelt på våre fagområder. Til kommuneplaner/større planer har det blitt fremmet innsigelser til flere tema/arealer i samme sak. I løpet av året er innsigelsene til 1 av disse sakene, samt 8 saker fra tidligere år avklart lokalt.

Dispensasjoner

209 dispensasjonssaker behandlet. Herav klart flest fra Ringsaker (54!). Ringsaker har revidert og fått vedtatt en ny kommuneplan i 2014, og antall dispensasjoner bør gå ned i 2015.

Av sakene frarådet vi at det ble gitt dispensasjon i 32 saker (15 %). Ingen saker er påklagd så langt. Faglig tema ved fraråding var: 14 strandsone, 3 støy og ellers biologisk mangfold, jordvern og areal og transport, presedenssyn.

Mekling

Det ble gjennomført en mekling om ny bru i E6 over Mjøsa mellom Moelv og Biri. Meklingen gjaldt innsigelse fra Riksantikvaren. Ingen saker oversendt til KMD i 2014.

Geodata

Fylkesmannen bidrar gjennom InnlandsGIS til tilrettelegging av store mengder tematiske data. Vi viser ellers til pkt 12.3.01. Embetet er ikke kjent med at det er store restanser i kommunenes behandling av delingssaker etter matrikkelloven. Vi har for øvrig ikke hatt ressurser til å prioritere oppfølging av denne oppgaven som egen aktivitet.

Resultatområde 68 Samepolitiske hensyn

Vi har formalisert to årlige møter med Svahken sitje (Elgå reinbeitedistrikt) og Engerdal kommune hvor vi har dialog om relevante faglige temaer. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag deltar mpå disse møtene da de har ansvar for reinsdriftsforvaltningen. I 2014 var temaene distriktsplan, fylkesmannen som forvaltningsmyndighet på reindriftsområdet, rovvilt, sperregjerder, nasjonalstyret for Femundsmarka, tilrettelegging for næringsutvikling i nasjonalparkområder, samisk språk og skole.

Resultatområde 69 Partistøtte

Fylkesmannen godkjenner rolleforespørsler og opplysninger om kommuneparti, fylkesparti og ungdomsparti før søknad om statstilskudd til politiske parti behandles. Papirsøknader må registreres elektronisk av oss og godkjennes før økonomisk støtte kan utbetales. Partistøtte utbetales fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 26 768 367,94	kr 0,00
Embetsspesifikke landsdekkende oppgaver (f.eks. FRI og trippelnett)	kr 7 498 649,10	kr 0,00
62 Kommuneøkonomi	kr 654 977,66	kr 0,00
66 Planlegging, bolig- og bygningsrett	kr 3 300 183,35	kr 0,00
Andre oppgaver under KMD	kr 291 865,74	kr 170 836,81
Sum:	kr 38 514 043,00	kr 170 836,00

Arbeids- og sosialdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Vi har gjennomført følgende aktiviteter for å understøtte kommunenes ansvar for de sosiale tjenester i Nav i 2014

Vi har deltatt i Koordineringsgruppemøter sammen med Nav-Hedmark, KS og representant for rådmannsutvalget. Koordineringsgruppa for Nav i Hedmark har bl.a jobbet med en strategisk plan for Nav i Hedmark som er behandlet og forankret i de fleste kommunestyre i fylket. Koordineringsgruppa har også arrangert en konferanse/dialogsamling for rådmenn og Nav-ledere i Hedmark med tema erfaringer fra partnerskapsarbeidet. For å bidra til å understøtte arbeidet i partnerskapene i Hedmark har vi også deltatt på to regionale partnerskapsmøter.

Vi har utarbeidet felles Kompetanseplan/kompetansestrategi i samarbeid med Nav-Hedmark. Vi har også, der det er naturlig, deltatt og hatt aktiv rolle på hverandres kompetansetiltak.

Vi har tildelt skjønnsmidler til en kommune for utredning av årsaker til økte sosialhjelpsutgifter. Dette prosjektet har til hensikt å bidra til bedre metoder for å følge med på hvilke behov for tjenester som gjenspeiler seg i brukersammensetningen for deretter å bli bedre i stand til å iverksette tiltak som gjenspeiler de tjenester brukerne har behov for. Prosjektet er forankret i en kommune, men det er lagt føringer for samarbeid med omliggende kommuner.

Vi har gjennomført 2 møter med Nav-ledere og deltatt på Nav-Hedmark sine ledersamlinger.

Vi har gitt innspill i høring til endring i sosialtjenesteloven (vilkårsplikten).

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi har behandlet 188 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav. Resultatkravet er at minst 90 % av disse sakene skal være behandlet innen tre måneder. Vi har behandlet 67 % av sakene innen denne fristen. Vi hadde en restanse på 45 ubehandlede saker pr. 31.12.14.

Resultatet av klagebehandlingen er at 82% av klagen ble stadfestet, 11% ble helt eller delvis endret og 7% ble opphevet og tilbakesendt kommunen for ny behandling.

Vi har gjennomført regionale opplæringsdager med temaene Nav- kontorets ansvar for tjenesten opplysning, råd og veiledning samt kvalifiseringsprogram. De samme områdene har vært tema for møter med Nav-ledere. På møter med Nav-ledere har vi også formidlet resultater fra tilsyn og andre faglige tema med relevans for Nav-kontorene. Vi har også gjennomført 2 samlinger i fagnettverk for sosiale tjenester i Nav. Se øvrig beskrivelse av tiltakene under område 73.2 - 73.6.

Vi har veiledet enkelte Nav-kontor. Noen på bakgrunn av initiativ fra Fylkesmannen og andre på bakgrunn av henvendelser fra enkeltansatte og Nav-ledere.

Vi har gjennomført tilsyn med kvalifiseringsprogrammet i 5 Nav-kontor. I 4 kommuner har vi påpekt avvik fra

lovkravene. I tillegg har vi hatt 11 hendelsesbaserte tilsynssaker, hvor 6 har endt med lokal avklaring. Vi har vurdert og konkludert i 5 saker. 2 av disse tilsynene har resultert i at vi har påpekt avvik fra forsvarlighetskravet og fra internkontrollkravet.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Hedmark har i august og september 2014 gjennomført opplæring i Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og sosialtjenesteloven (STL) § 17 og tilhørende veileder "Hvordan fatte vedtak på tjenesten opplysning, råd og veiledning" ved alle Nav-kontor i Hedmark. Vi holdt 4 samlinger og reiste ut til regionene. Det var 130 deltakere på opplæringene. I forkant sendte vi forespørsel til alle regionene om hva slags opplegg de ønsket, slik at opplæringen skulle være tilpasset den enkelte regions behov. Det var lagt stor vekt på dialog, case og tid til å svare på spørsmål. Tilbakemeldingene etter denne runden, tyder på at Nav-kontorene opplevde det som nyttig.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Ved utgangen av november 2014 var det i Hedmark 181 deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Dette er en økning på 23 i forhold til fjorårets tall.

Koordineringsgruppe Nav Hedmark

Status for de kommunale tjenestene, herunder KVP i Nav-kontorene blir her satt på dagsorden.

Regionale partnerskapsmøter

Det ble avholdt 4 regionale partnerskapsmøter i siste halvår. Ved to av regionene var KVP tema.

Fagnettverket - sosiale tjenester i Nav

Fylkesmannen har i tidligere år hatt egne nettverkssamlinger for alle som arbeider med kvalifiseringsprogrammet. I nært samarbeid med Nav-ledere og Nav fylke har vi nå etablert et fagnettverk for å understøtte Nav-kontorenes forbedringsarbeid og se alle tjenesteområder, herunder kvalifiseringsprogrammet, etter Lov om sosiale tjenester i Nav samlet.

Vi gjennomførte to samlinger på to dager der representanter fra alle kontorene har deltatt. På begge samlingene var KVP tema i form av foredrag/erfaringsutveksling/grupearbeid som grunnlag for videre utarbeidelse av handlingsplan i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet ved det enkelte kontor. Evalueringene fra samlingene gir tilbakemelding om at dette er et viktig og nyttig forum.

Regionale opplæringsdager

Alle Nav-kontor fikk tilbud om regional fagdag på området sosiale tjenester. Halve dagen var temaet KVP. Utgangspunktet var problemstillinger vi hadde fått i forkant, tilbakemeldinger i forbindelse med tilsyn og klagesaker.

Nav-ledermøter

Fylkesmannen har heldagsmøter med lederne for Nav-kontorene to ganger i året. På disse møtene er alltid KVP et av temaene.

Veiledernetverket Innlandet

Fylkesmennene i Hedmark og Oppland har sammen med de tre Høgskolene i Innlandet en intensjonsavtale om samarbeid og styrking av dette feltet. I forbindelse med implementering av Veilederplattformen i Nav, har Nav Hedmark og Nav Oppland fra 2014 også deltatt i dette arbeidet. Det arrangeres årlig en konferanse som møteplass for veiledningsinteresserte.

Tilsyn

Det er gjennomført tilsyn på KVP området ved 5 Nav-kontor av ulik størrelse. Det synes som om det landsomfattende tilsynet har ført til at Nav i større grad har satt KVP på dagsorden. Men det er fortsatt en utfordring å sikre at deltagere får tett og koordinert oppfølging i hele perioden de er innvilget KVP. Ved våre tilsyn registrerte vi i stor grad manglende forsvarlig gjennomføring av kvalifiseringsprogrammet.

Rapporteringer

Med utgangspunkt i erfaringene fra tilsyn og vår oppgave som pådrivere initierte vi høsten en rapportering fra Nav-kontorene der vi ba om oversikt over antall brukere med økonomisk stønad som også mottok tiltakspenger pr 1. oktober. Vi ba videre om at antall brukere i de to ovennevnte gruppene som henholdsvis var blitt vurdert for

kvalifiseringsprogram og som ikke var blitt vurdert for kvalifiseringsprogram. Vi ba samtidig om en redegjørelse for hvordan Nav-kontoret og kommunen arbeider for å kartlegge mulige deltagere og hvilke særlige utfordringer kontort/kommunen hadde i forbindelse med arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Tilbakemeldingene viste at det mange steder jobbes godt systematisk med å kartlegge og vurdere deltagere for KVP, kontinuerlig gjennomgang av lister og flere Nav-konto har KVP på målekortet. Mange små kontor sier de har oversikt over sine brukere og vurderer fortløpende. Når det gjelder de større kommunene, ble det her rapportert store forskjeller. Dette kan skyldes måten kontoret dokumenter aktivitet. Vi fant imidlertid at antall deltagere på KVP i kommunene samsvarer godt med det antallet som var blitt vurdert i forhold til KVP. Eksempelvis svarte et kontor at samtlige langtidsmottakere ble vurdert, mens andre opplyste at 60 % var blitt vurdert. Et kontor med svært lavt antall opplyste at kun 5% var blitt vurdert. I forbindelse med tilsyn og omorganisering har dette kontoret fått tilbud om konkret råd og veiledning i egne møter med Fylkesmannen.

Vårt inntrykk av Nav-kontor som arbeider godt med KVP kjennetegnes ved at kommunen har et styring/internkontrollsystem som omfatter KVP, klar organisering/rutiner/kvalitetssystem, tydelig oppgavefordeling og dedikerte personer samt god informasjon til kommunens politikere.

73.4 Økonomisk rådgivning

Fylkesmannen i Hedmark har i august og september 2014 gjennomført opplæring i sosialtjenesteloven (STL) § 17 og tilhørende veileder "Hvordan fatte vedtak på tjenesten opplysning, råd og veiledning" ved alle Nav-kontor i Hedmark. Vi holdt 4 samlinger og reiste ut til regionene. Det var 130 deltagere på opplæringen. Tilbakemeldingene fra Nav-kontorene er at det nå er lettere å forstå når og hvordan man skal fatte vedtak etter STL § 17, og at veilederen er et godt hjelpemiddel. Det er også gitt informasjon/lederopplæring til Nav-lederne om § 17. Nav-kontorene signaliserer at de er godt i gang med vedtak på tung økonomisk rådgivning (gjeldsrådgivning), men at tjenesten med vedtak i mindre grad er tatt i bruk på lettere økonomisk rådgivning og andre rådgivningsområder.

Fylkesmannen i Hedmark og Oppland har i samarbeid gjennomført følgende arrangementer i 2014:

- Årlig to-dagers fagsamling for gjeldsrådgivere/økonomiske rådgivere med 60 deltagere. Dette er fortsatt en viktig arena både for faglig påfyll og nettverk, og de økonomiske rådgiverne kommer selv med forslag til tema. 800GJELD har vært tema flere ganger. Denne gangen ble også interkommunale økonomiske prosjekter i Hedmark presentert.
- To-dager videregående kurs i økonomisk rådgivning med 36 deltagere.

Det er gjennom flere år samlet inn lokal statistikk for Hedmark på området økonomisk rådgivning. Disse er videresendt Fylkesmannen i Oslo/Akershus som samordner de lokale statistikkene for regionen. Statistikkene brukes aktivt i fagsamling for økonomiske rådgivere, hvor formålet er å se utvikling over tid, samt sammenligning med relevante kommuner for å lære av hverandre. Statistikken for 2014 er ikke klar enda. For 2013 var det rapportert 899 nye saker inn og 922 avsluttede saker hos økonomiske rådgivere i Hedmark, mens tallene for 2012/2011 var 916/1015 saker inn og 945/941 avsluttede saker.

Fylkesmannen i Hedmark har jobbet aktivt for å motivere kommunene til å søke om interkommunale prosjekter for økonomisk rådgivning og har nå 2 prosjekter som omfatter 11 Hedmarks-kommuner. Det ble i 2012 innvilget 2 prosjektstillinger til Fjellregionen, som er et prosjekt på tvers av kommuner og fylker (Hedmark og Sør-Trøndelag). Prosjektet startet sent i 2012. Det er innvilget 1 prosjektstilling til Glåmdalsregionen fra 2013, dette prosjektet har hovedfokus på ungdom. Fylkesmannen har fulgt opp disse prosjektene i 2014. De opplever det som utfordrende at midlene går inn i den kommunale ramma fra 2015, før prosjektene har hatt 3 års drift, og med såpass kort varsel at det har vært vanskelig å finne gode løsninger for videreføring.

Det eksisterer flere regionale nettverk for økonomiske rådgivere/gjeldsrådgivere i Hedmark, som kommunene selv står bak. Her drøftes enkeltsaker og generelle problemstillinger, og namsmannen er ofte invitert med.

Fylkesmannen i Hedmark har deltatt i halvårlige regionmøter for økonomiske rådgiverkontakter hos FMOA, samt samling i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet innenfor økonomisk rådgivning. Erfaringer derfra er brakt inn til Nav-kontor i Hedmark, blant annet informasjon om resultat fra gjennomførte systemrevisjoner som andre fylkesmenn har hatt knyttet til økonomisk rådgivning.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen administrerer prosjektmidlene kommunene kan søke til boligsosiale prosjekter fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Hedmark har i 2014 gitt midler til videreføring av prosjekter i totalt 6 kommuner (Hamar, Stange, Kongsvinger, Tynset, Ringsaker og Sør-Odal). Det var ikke midler til nye prosjekter i Hedmark i 2014. Fylkesmannen er representert i de fleste prosjektenes styringsgruppe/referansegruppe.

Prosjektene retter seg hovedsakelig mot oppfølging av rusmisbrukere i bolig. Både kommunene og Fylkesmannen opplever det utfordrende og forvirrende at disse prosjektene like gjerne kunne vært prosjekter over midler på rusområdet fra Helsedirektoratet. Siden Helsedirektoratets søknadsfrist i 2014 var etter Arbeids- og velferdsdirektoratets (AVdir) frist, kunne søknader som ikke fikk midler fra AVdir leveres nesten uredigert videre til rusrådgiver for innvilgelse på potten fra Helsedirektoratet. Etter lovendringen i 2010 hvor rus-kapittelet i den gamle sosialtjenesteloven er flyttet til Helse- og omsorgstjenesteloven, anses det ryddigere at prosjekter med hjemmel i denne loven administreres via Helsedirektoratet, sånn at AVdir sine boligsosiale midler i større grad kan rettes inn mot Nav sine plikter knyttet til sosialtjenestelovens regler. Dette vil lette både søknads- og rapporteringsprosess, samt gi større fokus på de utfordringene Nav-kontorene sliter med på boligområdet.

Mange Hedmarks-kommuner har fortsatt en utfordring når det gjelder individuell plan (IP) til målgruppa rus/psykiske helse. Dette er også avdekket gjennom Fylkesmannens tilsyn med voksne ROP-brukere (samtidig rus og psykisk helseproblematikk). Fylkesmannen erfarer at de som sliter med psykiske helse og rus, ofte faller mellom stoler. Nav-kontorene er ikke flinke nok til å sørge for at denne brukergruppa får IP, og øvrige avdelinger i kommunen er ikke flinke nok til å inkludere denne brukergruppa i sitt tjenestetilbud. Fylkesmannen erfarer også at det kan være ulik forståelse for hva en IP er i ulike deler av kommunen, både når det gjelder formkrav, funksjon og innhold. IP er nedfelt i ulike lovverk med ulike krav (vedtak/ikke vedtak). Et resultat er en opplevelse av at "andre" har ansvar for IP. Dette vil kunne gå ut over brukerens mulighet for å få IP.

Fylkesmannen i Hedmark følger opp disse problemstillingene mot kommunene, både via tilskuddsforvaltning, kompetansetiltak og gjennom hendelsesbaserte tilsyn og tilsyn i form av systemrevisjon.

4 av tilskuddskommunene er innlemmet i Husbankens boligsosiale utviklingsprogram (BOSO), og prosjektene ses i sammenheng med BOSO. Husbankens program fører til forankring av det boligsosiale arbeidet hos rådmann og ordfører, og Fylkesmannen erfarer at dette er en styrke for implementeringen av de boligsosiale prosjektene med fokus på oppfølgingstjenester i bolig.

Fylkesmannen i Hedmark inngikk i 2013 en samarbeidsavtale med Husbanken Region øst om kompetanseheving innen boligsosialt arbeid og økt samordning av statlige tilskuddsmidler. Vi benytter primært eksisterende fora for dette arbeidet. Det har vært 3 slike møter/samlinger i 2014.

I 2014 har Fylkesmannen i Hedmark deltatt (som prosessveileder) på internt boligsosialt seminar i Hamar kommune, hvor det var deltakere fra alle relevante avdelinger i kommunen. Fylkesmannen har deltatt (og hatt innlegg) på boligsosialt seminar som 3 av BOSO-kommunene arrangerte felles (Elverum, Hamar og Ringsaker), hvor det var bred deltakelse fra ulike avdelinger i alle kommuner. Fylkesmannen har også deltatt på boligsosialt seminar i regi av den siste BOSO-kommunen, Kongsvinger, hvor hele regionen var invitert. I Kongsvinger deltok også politikere på seminaret. Fylkesmannen deltok også da Hamar kommune prøvde ut "GOBO"; et nytt saksbehandlingssystem hvor Boligsosial avdeling i Hamar er pilot.

Fylkesmannen i Hedmark har fått bidra med innspill til ny nasjonal boligsosial strategi "Bolig fra velferd" som ble lansert våren 2014. Vi anser at Fylkesmannen har en viktig rolle med implementering av strategien i Hedmarks-kommunene. Vi har benyttet ulike fora for dette, blant annet Nav-ledermøter, fagnettverk for sosiale tjenester, styringsgrupper for boligsosiale prosjekter og boligsosiale seminarer hvor Fylkesmannen har blitt invitert.

Fylkesmannen i Hedmark har i samarbeid med Fylkesmennene i Oppland og Sør-Trøndelag, Husbanken, 2 KoRus (kompetansesenteret rus Øst og Midt), RIO (rusmisbrukernes interesseorganisasjon) og NAPHA avholdt den årlige boligsosiale Røros-konferansen for kommunene. Temaet var rus og boligsosialt arbeid, og det var 160-170 deltakere. Formålet er å spre erfaringer og kunnskaper til alle kommuner i de respektive fylkene, og "Bolig for velferd" stod selvfølgelig på programmet. Konferansen har 10 års jubileum i 2015.

73.6 Barn og unge

Fylkesmannen administrerer prosjektmidlene kommunene kan søke til barnefattigdomsprojekter fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Fylkesmannen i Hedmark har i 2014 gitt midler til 5 barnefattigdoms-prosjekter, mens vi i 2013 hadde 4 prosjekter. Prosjekt GRIP i Elverum er avsluttet og erfaringer/nye samarbeidsformer er implementert i kommunen (fokus på barnerike flyktningfamilier med lang botid i Norge, samt fattigdomsplan). Prosjektet i Kongsvinger er i avslutningsfasen, og har i 2014 blant annet hatt et "Street Art"-prosjekt i samarbeid

med Kulturavdelingen. Fjellregionen har hatt prosjektmidler i 3 år (sommerjobb for ungdom, 6 kommuner, samarbeid med Nav Hedmark og Hedmark Fylkeskommune). Løten kommunes prosjekt ("Bedre samordning og tiltak for barnefamilier med økonomiske og andre sosiale problemer") er godt i gang, og har blant annet et spennende opplegg for alle 3 trinnene i ungdomsskolen, knyttet til økonomi. Hamar kommune har i 2014 fått midler til et barnefattigdomsprosjekt hvor de skal ha oppsøkende psykolog inn i videregående skole, og formålet er å hindre frafall. Prosjektet retter seg mot alle elever på skolene, og omfatter dermed også elever fra nabokommuner. Dette prosjektet ses i sammenheng med midler til to Nav-veiledere i videregående skole i Hamar, som også er i gang fra høsten 2014 med midler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Fylkesmannen deltar i styringsgruppe for prosjektene. Ut fra tilbakemeldinger til Fylkesmannen i Hedmark, gir prosjektene ny og viktig læring til kommunene, som gjerne fører til samarbeid på tvers av etater. Flere av prosjektkommunene har utarbeidet eller skal utarbeide fattigdomsplaner.

Ved vurdering av søknader om prosjektmidler til barnefattigdom, er arbeidet koordinert innad i embetet. Det er blant annet vurdert opp mot midler over rus-området/samhandlingsmidler (Helsedirektoratet), de boligsosiale prosjektene, og mot Oppvekst og Utdanningsavdelingen (OU). Fylkesmannen i Hedmark bestreber seg også på å se søknadene i sammenheng med storbymidlene fra BLD.

Fra 2014 har Fylkesmannen i Hedmark satt det interne arbeidet med koordinering av tjenester til barn og unge i system. OU-avdelingen har hovedansvaret, og Sosial- og helseavdelingen og andre relevante avdelinger deltar i jevnlig arbeidsgruppe og i "stormøte" som arrangeres 2 ganger pr. år. Ny GIV, Sjumilssteget, Ungdom i Svevet/Nordlandsprosjektet, gjennomføring av videregående skole, barnevern og fokus på barn/unge i Nav-kontorene er viktige tema her.

Styringsgruppa for Nav-veiledere i videregående skole består av Nav Hedmark, Fylkeskommunen, Nav Hamar, rektor på skolene, SLT-koordinator i Hamar kommune og Fylkesmannen. Dette er også styringsgruppa for barnefattigdomsprosjektet i Hamar. Og et godt forum for å ivareta samordning av barn og unge mer generelt, i tillegg til fokuset rettet mot konkret prosjekt/forsøk i Hamar.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 2 536,00	kr 354 928,68
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 520 551,25	kr 411 588,62
Tilsyn etter lov om sosiale tj. i NAV	kr 738 558,43	kr 459 290,61
Andre oppgaver under ASD	kr 3 243,95	kr 0,00
Sum:	kr 1 264 889,00	kr 1 225 807,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Ingen rapporteringskrav overordnet for Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap.

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Vi har ikke gitt spesifikke opplæringstilbud til kommuner, fylkeskommune og foretak, men det er gjennomført en møteserie med politisk, administrativ og faglig ledelse i kommunene på området psykisk helse og rus der samhandling både innad i kommunen og med spesialisthelsetjenesten er tema.

Vi deltar i samarbeidsforum sammen med KS, Sykehuset Innlandet HF, Nav og fylkeskommunen der tema er alle sider ved samhandlingsreformen. Dessuten møter vi dem på andre arenaer i løpet av året og får på den måten en god oversikt over utviklingen og gjennomføringen av reformen.

Vi har gjennomført en kartlegging av hvor langt kommunene er kommet i arbeidet med øyeblikkelig hjelp

døgnplasser.

Aktuelle samarbeidsprosjekter:

- PsykiØsterdal: Samarbeidsprosjekt mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste innen psykisk helse i Østerdalen
- Hjerneskaderehabilitering - fokus på kognitive/ usynlige vansker. Mellom sykehuset og Ringsaker kommune
- Oppfølging og konkretisering av målsetningene i Samhandlingsreformen mellom SI Tynset og Tynset Kommune med spesielt fokus på pasientforløp
- Prosjekt ROS. Rus - Oppsøkende arbeid - Samhandling. Mellom DPS Kongsvinger og Glåmdalskommunene
- Prosjekt kompetansesamarbeid i Glåmdalsregionen. Det er etablert 7 kompetansenettverk innen ulike fagområder. Mellom kommunene i regionen og Sykehuset Innlandet
- SamAks. SAMhandlingsprosjekt mellom Alderpsykiatrisk avdeling, Sykehuset Innlandet og Kommunale Sykehjem. Formål:
 - Bedre undersøkelse og behandling av pasienter i sykehjem
 - Utvikle og evaluere en modell for samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og sykehjem med fokus på kartlegging og oppfølging av pasienter i sykehjem

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har i inneværende år ikke gjennomført noen spesielle tiltak i forhold til forvaltningskompetanse.

Kommuner og helseforetak er veiledet om forbedringsarbeid i forbindelse med planlagt tilsyn og oppfølging av disse.

I forhold til etisk kompetanse har vi etablert et samarbeid med KS regionalt og sentralt og er medansvarlig for å gjennomføre erfaringskonferanser. Vi støtter også arbeidet med å få alle kommuner til å delta i det sentrale etikkprosjektet.

Vi gjennomførte en dagskonferanse for sykehjemslegene. Dagen var todelt. Vi ønsket å diskutere behov for regionale nettverksgrupper, samt formidle nytt fra faget sykehjemsmedisin. Det var ca 40 deltagere fra 15 av 22 kommuner.

76.5 Felles digitalt nødnett

Resultatkrav er oppfylt.

Felles digitalt nødnett er implementert i Hedmark. Vi har således ikke mottatt noen nye bestillinger vedrørende innføringen av nødnettet fra den sentrale enheten i Helsedirektoratet.

Vi har heller ikke mottatt noen konkret bestilling når det gjelder hvilke tiltak som skulle gjennomføres overfor kommuner/helseforetak. I følge våre kontakter med kommuner og helseforetak vedrørende nødnettet, så har vi inntrykk av at det fungerer etter intensjonen. Vi har heller ikke mottatt noen bekymringsmeldinger fra brukerne av nettet.

76.6 Helseberedskap og smittevern

Sosial- og helseavdelingen v/fylkeslegen deltar i lokal redningsentral (LRS), fylkesberedskapsrådet, atomberedskapsutvalget og ved øvelser. Internt samarbeid er godt.

Vi har i samarbeid med beredskapsavdelingen skaffet oversikt i CIM over kommuneoverlegene i Hedmark. Tilsvarende oversikt for fastleger har ikke vært mulig å skaffe tilveie.

Fylkesmannens atomberedskapsplanverk er oppdatert og ligger nå i CIM.

Vi har gjennomført smittevernkonferanse på Hamar 23. oktober i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Temaer var smittevernoppgaver og utfordringer for kommuner, sykehjem og asylmottak. De ca. 50 deltakerne var smittevernleger, helsesøstre, sykepleiere ved sykehjem og asylmottak og hygienesykepleiere.

Vi har hatt dialogmøte med kommuneoverlegene/smittevernlegene i Hedmark.

Vi gjennomførte tiltak og evaluerte disse i forbindelse med terrortrusselen i Norge sommeren 2014.

76.7 Personell og kompetanse

Turnustjeneste

Vi har godkjent en turnusplass for leger i samtlige 22 hedmarkskommuner for vår og høst 2014.

2014 var det første hele året hvor ny turnusordning for leger gjaldt. Dette har fungert tilfredsstillende.

Vi har godkjent steder og fordelt turnusfysioterapeuter til spesialisthelsetjenesten og kommuner i Hedmark i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Antallet er stabilt på ca. 12 kandidater pr. halvår.

Det er gjennomført turnusseminar vår og høst 2014 i offentlig helsearbeid for turnusleger, -fysioterapeuter og -kiropraktorer i kommunehelsetjenesten i Hedmark og Oppland. Fylkesmannen i Oppland hadde hovedansvaret.

Det er gjennomført kurs i legevaktsmedisin (akuttmedisin) for turnusleger i regi av Sykehuset Innlandet HF, Elverum vår og høst 2014. Kandidatene er meget godt fornøyd med tilbudet og føler seg tryggere ved legevakt.

Våre to erfarne gruppeveiledere av turnusleger i kommunehelsetjenesten har hver gjennomført 3 dagssamlinger pr. halvår i 2014. Evalueringen er god.

Vi har deltatt på møte i regi HelseDirektoratet sammen med SAK og øvrige fylkesmenn om ny turnusordning for leger.

Vi har deltatt på flere møter med Sykehuset Innlandet (SI) om søknadprosessen ved den nye turnusordningen. Vi er sammen med representant fra legeföreningen observatører/rådgivere i ansettelsesutvalget som består av to fra SI, tre fra Hedmarkskommuner og tre fra Opplandskommuner. Turnusleger ansatt ved en enhet innen SI har en "garanti" for en kommune plass i Hedmark eller Oppland. Antallet turnusleger ved SI, og totalt i kommunene i Hedmark og Oppland er omtrent likt (ca 45).

Kurs for stedlige veiledere av turnusleger og turnusfysioterapeuter i Hedmark og Oppland holdes annethvert år hvis interessen er stor nok. Vi arrangerte et kurs for veiledere av turnusfysioterapeuter på Hamar i juni.

Vi har inntrykk av at praktisk tjeneste for turnusleger i sykehjem er i ferd med å bli formalisert i tråd med ny forskrift.

Etter Fylkesmannens oppfatning fungerer turnusordningen både for leger og fysioterapeuter godt i Hedmark både med hensyn til kapasitet og kvalitet.

De gjennomførte kurs og samlinger blir godt mottatt av turnuskandidatene, og er etter fylkesmannens oppfatning et fint supplement til den stedlige opplæring og veiledning i kommunene.

Kompetanseløftet 2015

Det vises til særskilt rapportering til HelseDirektoratet innen 1. mars 2015. Vi avventer nå tilbakemelding fra kommunene før vi får det hele bildet, men alle kompetansemidler er fordelt i samsvar med føringene fra direktoratet. Kommunene har nå kommet lengre i utarbeidelse av kompetanseplaner.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9

Fylkesmannen har overprøvd 111 kommunale vedtak om bruk av tvang/makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9 overfor 111 personer med psykisk utviklingshemning. Alle vedtak ble godkjent. 8 vedtak er avsluttet/ikke videreført.

Tidsfrister overholdes og gjennomsnittlig saksbehandlingstid for ordinære saker er ca. tre uker.

Det ble søkt om dispensasjon fra utdanningskravet i 108 saker. Dette omfatter 1617 tjenesteytere.

Det er innkommet 422 meldinger om skadeavvergende tiltak overfor i alt 60 tjenestemottakere, jf. helse- og omsorgstjenestelovens § 9-5 tredje ledd, bokstav a.

Det er foretatt 19 stedlige tilsyn knyttet til vedtak etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9.

Det har vært avholdt månedlige samarbeidsmøter med Habiliteringstjenesten i Hedmark, i tillegg råd og veiledningsvirksomhet inkludert møter med enkeltkommuner.

Vi har deltatt i referansegruppe i forbindelse med revisjon av gjeldende rundskriv til kap. 9.

Virkeområdet (tvangsdefinisjonen) i kapittel 9 er svært vid. En rask gjennomgang av våre tvangsvedtak viser at omlag halvparten av vedtakene gjelder tvangstiltak som tjenestemottakeren ikke motsetter seg. Dette gjelder ikke minst ulike varslingstiltak og ulike former for begrensning av tilgang til personlige eiendeler. Da reglene på dette området ble gjort gjeldende fra 1999, var det lite søkelys på at også slike tiltak omfattes av bestemmelsene. Dette er etter vår vurdering en viktig faktor når økende antall tvangsvedtak skal forklares. Som kjent (bl.a. Helsetilsynets Tilsynsmelding) er det betydelige fylkesvise forskjeller når det gjelder antall tvangsvedtak. Hedmark er det fylket som har flest tvangsvedtak i 2014 i forhold til befolkningen. Det må understrekes at tvangsbruken ikke øker, men at etterlevelsen av regelverket stadig bedres.

Det har vært en markant økning i vedtak om bruk av tvang og makt overfor barn i 2014. Det ble overprøvd og godkjent 5 førstegangsvedtak om bruk av tvang og makt overfor barn i 2014. Dette utgjør nesten halvparten av alle overprøvede og godkjente vedtak overfor barn i fylket.

Unntaksvis er det tilfeller med omfattende tvangsbruk der tjenestemottakeren motsetter seg tvangstiltaket og rammene for slike tiltak er marginale/på grensen til det forsvarlige. I tillegg er det tilfeller der hensynet til personens selvbestemmelse på den ene siden og avverging av skade og ivaretagelse av personlig trygghet på den andre siden, innebærer krevende avveininger.

Langt de fleste etablerer robuste faglige løsninger, mens et fåtall sliter for å sikre lovpålagte krav.

Pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A

Vi har i 2014 behandlet 110 saker etter pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A. Det er en nedgang på 36 saker fra 2013. 104 saker har vi tatt til etterretning, 6 saker er opphevet. Vi har mottatt 2 klager på vedtak i 2014.

Av 110 saker har Sykehuset Innlandet fattet 12 vedtak, tannhelsetjenesten 25 og de øvrige vedtak kommer fra kommunehelsetjenesten. Det er 14 av 22 kommuner som i 2014 har fattet vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A. Det er stor variasjon i hvor mange vedtak den enkelte kommune sender inn. 21 % av vedtakene gjelder tilbakeholdelse i institusjon og 28 % gjelder andre forhold i sykehjem - det vil i hovedsak si personlig stell og pleie. De fleste vedtakene kommer fra sykehjemmene. Vi har behandlet to kompliserte klagesaker på tvangsbruk, men ingen av klagerne fikk medhold. En av sakene ble behandlet i tingretten og staten tapte denne saken. Konklusjonene fra retten var at vedkommende var samtykkekompetent.

Når det gjelder opplæring i 2014 har vi bare gjennomført opplæring etter forespørsel. Vi har bare hatt en opplæringsdag - det var for kommunene i sør-fylket.

Saksbehandlingen bedres sakte, men sikkert. Flere kommuner skriver nå utfyllende vedtak, med gode vurderinger. Tannhelsetjenesten er stort sett veldig flinke. Vi har også fått noen flere saker fra Sykehuset Innlandet, selv om det i antall er veldig få. Det er også få eller nesten ingen saker fra hjemmesykepleien. Vi er usikre på om dette skyldes mangel på kompetanse, at det utøves ulovlig tvang eller om pasientene ikke får nødvendig helsehjelp.

Fylkesmennene i region øst har hatt erfaringsmøter knyttet til spørsmål rundt kapittel 4A. Det er nyttige samlinger. Det er imidlertid noe betenkelig at vi har tildels veldig forskjellig praksis når det gjelder oppfølging av enkeltsaker. Vi håper at sentrale myndigheter tar ansvar for å sikre felles god og riktig praksis i disse sakene.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Ingen særskilte rapporteringskrav for resultatområde 77 Andre oppdrag.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Det er inntil 2 dagers saksbehandlingstid.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	8	2
Sum	8	

77.3 Særfradrag

Vi har oppfylt resultatkravet.

1 sak i 2014 der kravet ble avslått. Saksbehandlingstiden var 7 dager. Ingen klagesaker.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	1	7
Sum	1	

77.4 Førerkortsaker

Resultatkravet oppfylt.

I 2014 behandlet vi 1587 saker, som er en økning på 18 % sammenliknet med antallet i 2013.

Saksbehandlingstiden var ved årsskiftet på ca. 4 uker.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	1587	31
Sum	1587	

77.5 Pasientjournaler

Ingen saker behandlet og således ingen pasientjournaler til oppbevaring. Besvart noen få forespørsler på telefon.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMHE	0
Sum	0

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Ingen spesifikke rapporteringskrav på resultatområde 83 Folkehelsearbeid.

83.1 Folkehelsearbeid

Vi har gjort krav i regelverket om oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer godt kjent. Vi har i vinter/vår informert om dette på Plan og bygningslovkonferansen, i møte med rådmenn/ordførere, i nettverkssamling på folkehelse i samarbeid med KS og Fylkeskommunen, i nettverkssamling for frisklivssentralene, samt at folkehelse var hovedkapittel i "Helse- og sosial- meldingen" for 2013.

Vi har hatt jevnlige møter med fylkeskommunen gjennom hele året, slik har vi sikret at arbeidet ovenfor kommunene har vært godt koordinert. Vi har også hatt møte med KS og Høgskolen i Hedmark for å være kjent med hverandres oppdrag og satsinger.

Vi arrangerte et dagsseminar om tilsyn på folkehelseområdet på Statens hus i juni med deltagelse fra 21 av 22 kommuner. Her ble det fokusert på tema for tilsyn, informasjon om egenvurderinger på kommunens løpende

oversiktsarbeid, veilederen til arbeidet med oversikt, folkehelseprofilene, Fylkeskommunens bidrag og kommune-eksempler. Vi fikk meget positiv respons. Kommunene oppfattet dette som veldig nyttig.

I september sendte vi ut egenvurderingsskjema med 10 spørsmål til alle kommunene om oversiktsarbeidet, i tillegg til at vi gjennomførte systemrevisjon i 3 kommuner. Dette gjør at vi har en veldig god oversikt over hvordan kommunene har jobbet og hvilke planer de har fremover for å etablere interne rutiner for arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. 10 kommuner har utarbeidet en oversikt, 7 er i gang med arbeidet og 5 har så og si ikke begynt. Halvparten av kommunene har en plan for hvordan dette arbeidet skal organiseres videre. Mange kommuner opplyser at de mangler kompetanse på analyse og vurdering av statistikk. Denne kunnskapen gjør at vårt rådgivningsarbeid kan bli mer treffsikkert i tillegg til at bevisstheten og fokuset på dette arbeidet har økt i kommunene i hele fylket. Fylkeskommunen har også dratt nytte av dette og bruker det som grunnlag når de nå arrangerer kunnskapsdialoger med alle regionene. Vi planlegger å følge opp dette med en ny samling våren 2015.

Vi har vurdert folkehelsehensyn i 13 kommunale og regionale planer i henhold til nasjonale forventninger. Vi deltar på planmøter hos fylkesmannen internt ved behov og samarbeider med oppvekst- og utdanningsavdelingen ved noen uttalelser. Vi samarbeider tett med fylkeskommunen i våre uttalelser slik at tilbakemeldingen til kommunene blir mest mulig helhetlig. Vi opplever fremdeles stor variasjon i kommunenes forståelse av samfunnsplanleggingens betydning for befolkningens helse, spesielt hva angår forebygging av sosial ulikhet i helse.

Vi har i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet og Arbeidstilsynet arrangert konferansen "Krafttak for et bedre skolemiljø" på Lillehammer i november. Dette var et kompetansehevende tiltak som ledd i oppfølgingen av kartleggingen av godkjenningsstatus for skoler. Deltakere var representanter fra helse, skole/utdanning og bygg/eiendom.

Vi har på dialogmøte med kommuneoverlegene i Hedmark orientert om "Krafttak for et bedre skolemiljø."

Vi har løpende veiledning om alkoholloven til kommunale saksbehandlere på telefon eller e-post. Det er i 2014 ikke arrangert samling for kommunale saksbehandlere på grunn av ressursituasjonen. Vi har deltatt på Helsedirektoratet samling om alkoholloven for fylkesmannsembetene.

Resultatområde 84 kommunale helse- og omsorgstjenester

Ingen spesifikke rapporteringskrav for overordnet Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstjenester.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Vi har ingen systematisk oversikt over hvordan samhandlingen mellom fastlegene og den øvrige helse- og omsorgstjenesten i kommunen er tilrettelagt i den enkelte kommune, men dette er tema i alle tilsyn der det er aktuelt. Det er dessuten tema i møter vi har med kommunene i andre sammenhenger

Vi har en løpende vurdering av kapasitet i fastlegeordningen. En hovedutfordring er manglende listekapasitet i sentrumskommuner, selv om antallet listeplasser er høyere enn innbyggertallet i kommunen. Dette skyldes at de har personer fra nabokommunene på listene. Saken er drøftet med de aktuelle kommuner.

Vi har ikke gitt noen samlevurdering av legevakten i fylkets kommuner

Ingen kommuner har midlertidig dispensasjon fra fastlegeordningen.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Vi har ikke bidratt til gjennomføring av kompetansehevende tiltak i 2014.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Vi har ikke gjennomført tiltak på dette området i 2014, bortsett fra å svare på eksterne henvendelser.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Midlene til styrking av helsestasjon- og skolehelsetjeneste i Hedmark er kun i 10 av 22 kommuner gått til den tiltenkte styrking. Vi har hatt dialog med alle kommuner om dette i 2014.

Vi har gjennomført dialogmøter med 9 frisklivssentraler med fokus på veilederen, drift/organisering og tilbud. I løpet av 2014 har vi fått 4 nye sentraler som vi har planlagt møter med i 2015. Disse møtene har gjort at vi har god kunnskap om hvordan sentralene drives og hvilken kompetanse de har og slik kan sikre at de er faglig forsvarlig og bærekraftig.

I samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, Østfold og Oslo/Akershus gjennomførte vi kurs i journalføring høsten 2014. 8 frisklivssentraler fra Hedmark deltok.

Vi har utlyst midler for etablering og videreutvikling av frisklivssentraler og utdelte i 2014 midler til 7 kommuner. Prosessen ble enklere og bedre i år da vi har kartlagt sentralene gjennom våre dialogmøter. 4 frisklivssentraler fikk midler til å opprette lærings- og mestringstilbud til kronikergrupper, herunder to prosjekt på kreft, et på diabetes og et på KOLS.

Vi har hatt ei nettverkssamling for alle frisklivssentralene med blant annet fokus på presentasjon av ulike frisklivstilbud for personer med kroniske lidelser og presentasjon av masteroppgaven på "Evaluering av norske frisklivssentraler". Denne samlingen legger også opp til erfaringsutveksling mellom deltagerne.

84.11 Tannhelse

Ingen særskilte tiltak i 2014.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Fylkesmannen har i 2014 påbegynt arbeidet med å kartlegge hvordan koordinerende enhet er organisert i de ulike kommunene i Hedmark. Kartleggingen planlegges gjennomført i mars 2015. Vi vil da få en oppdatert oversikt over status i eget fylke og benytte dette som grunnlag for vårt videre arbeid på området. Kartleggingen utarbeides i samarbeid med to kommunerepresentanter. Fylkesmannen har også deltatt i nettverksmøte med åtte Hedmarkskommuner som danner et nettverk for Individuell Plan i sin region.

I tillegg har Fylkesmannen i Hedmark tatt initiativ til et seminar om Koordinerende enhet, individuell plan og koordinatorrollen som planlegges gjennomført for kommunene første halvår 2015. Seminaret arrangeres i samarbeid med kommunerepresentanter.

Fylkesmannen i Hedmark sitter også i Arbeidsutvalg for Koordinerende enhet habilitering og rehabilitering – Innlandet, i regi av Sykehuset Innlandet (SI). I arbeidsutvalget sitter også representanter fra habiliteringstjenesten i SI og revmatismesykehuset i Lillehammer, representant fra privat rehabiliteringsinstitusjon, rådgiver i divisjonen Hab/Rehab i SI som har et særlig ansvar for koordinerende enhet, representant fra Brukerutvalget SI og kommunerepresentant fra Hedmark. Utvalget møtes 4-5 ganger pr. år og arrangerer blant annet et årlig rehabiliteringsforum for ansatte og brukere innen fagområdene habilitering og rehabilitering som kommer i befattning med begrepene Koordinerende enhet (KE), koordinatorrollen, IP. Konferansen som skulle blitt holdt i november 2014 ble imidlertid utsatt og holdes 4. mars 2015.

Arbeidsutvalget har i 2014 har et særlig fokus på: utkastet til ny nettbasert veileder til forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator, Innspill til opptrappingsplan innenfor habilitering og rehabilitering, Helse-Sør-Øst sin inngåelse av nye avtaler med de private rehabiliteringsinstitusjonene, og den pågående revideringen av avtalene mellom SI og kommunene som er inngått i forbindelse med Samhandlingsreformen.

Fylkesmannen har også bidratt til å skape kontakt mellom SI og kommunene i Hedmark, ved blant annet å bistå med å skaffe kommunerepresentanter til arbeidsgruppe for Revidering av SI sin Områdeplan for habilitering og rehabilitering som ble påbegynt i 2014. I tillegg har fylkesmannen formidlet kontakt mellom nytilsatt rådgiver i divisjonen Hab/Rehab i SI og kommunenettverk for Individuell Plan, som nevnt ovenfor.

84.13 Omsorgsplan 2015/2020

Det er en kjent utfordring at kommunene i Hedmark har en aldrende befolkning. Det generelle trekket når det

gjelder befolkningsutviklingen er at antall eldre over 80 år vil reduseres noe fram til 2020, mens aldersgruppa 67-79 år vil øke betydelig, også i Hedmark. I 2014 var 5,9 % av befolkningen i Hedmark over 80 år - dette er høyest i landet.

Kostra-tallene viser at Hedmark skiller seg ut på følgende områder:

Kommunene bruker i gjennomsnitt 34,9 % av kommunens totale netto driftsutgifter på pleie- og omsorgstjenester, landsgjennomsnittet er 30,6.

Netto driftsutgifter per innbygger over 80 år er lavere enn landsgjennomsnittet.

Andel ansatte med fagutdanning er lavere enn landsgjennomsnittet – 31 % kontra 34 %.

Det er flere under 66 år som mottar hjemmetjenester, men utgiftene pr mottaker er lavere enn landsgjennomsnittet.

Vi har færre rehabiliteringsplasser og korttidsplasser på sykehjemmene og det er lavere fysioterapi- og legedekning pr beboer. Mens det er flere pasienter på sykehjemmene som har omfattende bistandsbehov.

Med utgangspunkt i Kostra tallene mener Fylkesmannen at det er viktig at kommunene øker andelen ansatte med bachelor utdanning, øker andelen timer for sykehjemsleger og fysioterapeuter og øker andelen rehabiliterings- og korttidsplasser. En annen utfordring er å gi individuelle tjenestetilbud hvor medvirkning fra pasienter og pårørende blir tydeliggjort. Det er da også viktig å legge til rette for trygghet og mestring.

Kommunalt planverk

Fylkesmannen har i flere år hatt fokus på kommunale helse- og omsorgsplaner. Flere kommuner benytter oss også som høringsinstans i forbindelse med utarbeiding av delplaner. Vi har imidlertid ikke hatt nok oppmerksomhet på omsorgsutfordringene knyttet opp mot kommunens overordnede planarbeid; planstrategi, planprogram og kommuneplanens samfunnsdel.

I 2014 har denne utfordringen blitt drøftet på dialogmøter med kommunalsjefer/enhetsledere i alle kommunene i fylket. Flere kommuner gir tilbakemelding på at utfordringene er godt forankret i alle deler av planarbeidet. Noen ledere opplever fremdeles at planarbeidet er fragmentert og at delplaner ikke er i samsvar med de overordnede føringer i planverket. Flere kommuner gir også tilbakemelding på at de ønsker støtte fra Fylkesmannen i planprosessen, blant annet bistand i oversiktsarbeidet/kunnskapsgrunnlaget/utfordringsbildet.

Vi mener derfor at det fremdeles er et stort forbedringspotensiale når det gjelder kommunale planer, både i forhold til strategisk tenkning og at planene blir et nyttig verktøy for ansatte og ledere av tjenestene.

Hovedsakene og programområdene i Omsorgsplan 2020 er presentert for kommunene, og kommunene har fått tilbud om veiledning i arbeidet med morgendagens omsorg

Høsten 2014 har KS og Fylkesmannen arrangert regionale dialogmøter med kommunalsjefer/enhetsleder/avdelingsledere for helse- og omsorgstjenester. Alle kommunene har deltatt, og temaene på møtene har vært hovedområdene i Omsorg 2020. Hovedhensikten med disse møtene har vært å informere og diskutere sentrale føringer, samt drøfte de utfordringene kommunen opplever de står ovenfor. Samtidig ønsket vi innspill på hvilke tiltak KS og Fylkesmannen burde iverksette i 2015. Kort oppsummert ønsket kommunene blant annet;

Kommunale planer: Ønsker innspill og støtte fra Fylkesmannen i flere deler av planprosessen.

Kompetanse: Det er generelt behov for bred satsing på kompetansehevede tiltak, bachelorutdanninger, videreutdanninger og internopplæring. Det er ønske om mer modulbasert desentralisert videreutdanning. De kommunene som har deltatt på lederopplæringsmodulene som Høgskolen i Hedmark, RO og Fagakademiet har arrangert, er veldig fornøyd med modellen.

Velferdsteknologi: Informasjon/erfaringsutveksling og støtte til oppstart av prosjekter.

Saksbehandling: Opplæring i generell saksbehandling med spesielt fokus på begrunnelse og hva er faglig forsvarlige tjenester. Saksbehandling knyttet til tildeling av BPA – spesielt skille mellom helsetjenester og omsorgstjenester.

Samarbeid med frivillige: Det er stor aktivitet blant frivillige, og godt samarbeid med frivillighetssentraler i flere kommuner. Ønske om erfaringer fra kommuner som har formalisert frivillighetsarbeidet på en god måte.

I tillegg var samhandlingsreformen, investeringstilskuddet til sykehjems- og omsorgsboliger og utviklingssentrene tema på møtene. Vi har i forbindelse med virksomhetsplanen for 2015 planlagt å imøtekomme kommunene på flere av de ovennevnte punktene.

Demensplan 2015

Fylkesmannen i Oppland og Hedmark og Alderspsykiatrisk forskningsssenter ved Sykehuset Innlandet arrangerer årlige en to-dagers konferanse - Demenskonferansen Innlandet. Dette har blitt en møteplass for fagfolk, frivillige og elderråd hvor erfaringsoverføring, kunnskap og kjennskap til hverandre er viktige elementer. Det var ca 330 deltagere i 2014. Tema for konferansen var «Pasienten i sentrum», hvor blant annet Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet bidro med innlegg. Fylkesmannen mener dette er en viktig møteplass for erfaringsoverføring.

I 2014 har seks kommuner – så langt vi kjenner til - søkt om tilskudd til dagtilbud til personer med demens. I følge den nasjonale rapporteringen knyttet til Demensplan 2015 har 19 av 22 kommuner etablert dagtilbud. Omfanget av tilbudet varierer. De små kommunene, som Engerdal, Os og Stor-Elvdal gir tilbud til relativt mange brukere pr uke. Fylkesmannen ser dette som et meget viktig tiltak for at personer med demens kan få mulighet til å bo hjemme, hvis de ønsker det.

21 av 22 kommuner har demensteam eller demenskoordinator. Når det gjelder stillingsstørrelse, organisatorisk tilknytning og hvem som er samarbeidspartnere er det store variasjoner. Vi har planer om å opprette demensnettverk i fylket i samarbeid med alderspsykiatrisk forskningsssenter. Hovedformålet med et nettverk er at kommunene kan lære av hverandre og at forskning og fagutvikling kan implementeres i den daglige drift.

Kompetansen om diagnostisering, behandling og oppfølging av personer med demens inkludert miljøbehandling har økt betydelig de siste årene. Høgskolen i Hedmark har i flere år tilbudt 60 studiepoengs videreutdanning i eldreomsorg med vekt på psykisk helse, hvor demensomsorgen er en viktig del av pensum. Fra høsten 2013 har høgskolen startet en videreutdanning i demens med 30 studiepoeng. Når det gjelder demensomsorgens ABC kan det synes som flere kommuner har nedprioritert denne opplæringen det siste året.

I tillegg foregår det stor kunnskapsoverføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten i SamAks prosjektet. Dette er et forsknings- og fagutviklingsprosjekt som Sykehuset Innlandet har etablert. Sykehuset tilbyr veiledning og oppfølging, mens kommunene gjennomfører kartlegging og oppfølging av sykehjemspasienter. Det er ønske om at denne satsingen skal utvides til å omfatte alle kommunene i Hedmark og Oppland inkludert både sykehjemmene og hjemmetjenestene. Det er prøvd ut en pilot i 2014 for å finne den beste organiseringen og omfang av kartlegging og veiledning. Fylkesmannen oppfatter at dette er en viktig satsing både for fagutvikling og samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten. Et resultat av SamAks prosjektet er at det er etablert samarbeid mellom sykehjemslegene i deler av fylket og at de i samarbeid med Fylkesmannen er medarrangør i emnekurs i sykehjemsmedisin.

Forskning/fagutvikling og innovasjon inkludert samarbeid med utviklingssentrene

Fylkesmannen deltar i fag- og samarbeidsrådene ved begge utviklingssentrene. Vi har støttet utviklingssentrene i deres oppgaver og vært pådriver for å arbeide ut mot resten av fylket. Hovedfokus i 2014 har vært å etablere læringsnettverk knyttet opp mot Pasientsikkerhetsprogrammet. Det er gjennomført eller startet nettverk i 17 av 22 kommuner. De kommunene som ikke har fått tilbud i 2014 eller ikke har sett mulighet for å delta vil få nytt tilbud i 2015. Metodikken og arbeidsformen for læringsnettverk er en kvalitativt god måte å jobbe på, da forbedringsarbeid er hovedfokus. Viktige suksessfaktorer er forankring hos ledelsen, tilstrekkelig med ressurser inkludert tid og kompetanse.

Utviklingssentrene har nå eksistert i noen år og det er viktig at det blir gjennomført en evaluering, finne suksessfaktorer og fremtidige utfordringer. Fylkesmannen er kjent med at det skal foregå en evaluering i løpet av 2015. Den største utfordringen, slik vi ser det, er å få alle kommunene involvert i fagutvikling. Ikke bare gjennom konferanser og ved informasjon, men at den enkelte kommune ser nytte av å tenke nytt, implementere kjent kunnskap og være aktiv deltager i fagutviklingsprosjekter. For å få dette til må utviklingssentrene og andre aktuelle fagmiljøer være sterkere pådrivere overfor de andre kommunene i fylket. Hovedspørsmålet blir da om en enkelt kommune ser muligheten for å ta det ansvaret.

Velferdsteknologi

Ingen av kommunene ble tatt opp i velferdsteknologiprogrammet. Det forelå to søknader fra Hedmark. I januar 2014 er det imidlertid avholdt en konferanse hvor tema var «Hvordan kan kommunene organisere fremtidens helse- og omsorg? Innovasjon og velferdsteknologi». Det var relativt bra deltagelse på konferansen. I løpet av året har det vært stor oppmerksomhet knyttet til bruk av velferdsteknologi. Noen kommuner har imidlertid startet planleggingen og flere ønsker interkommunalt samarbeid. Noen kommuner har også etablert et samarbeid med noen leverandører av velferdsteknologiløsninger

Investeringsstilskudd

Det har fram til høsten vært få prosjekter og liten aktivitet når det gjelder bygging av omsorgsboliger og sykehjemsplasser. I løpet av høsten 2014 har flere kommuner informert om små og store prosjekter som de ønsker å få realisert innen relativ kort tid. Fylkesmannen har da oppfordret kommunene til å ta kontakt med Husbanken så tidlig som mulig, da det er viktig at Husbanken kommer tidlig inn i byggeprosessen. Vi har for øvrig et godt og konstruktivt samarbeid med Husbanken – region øst.

Aktiv omsorg /fremtidsrettet pårørende politikk og samarbeid med frivillige

Fylkesmannen har utfordret kommunene til å være pådrivere for å få til et konstruktivt samarbeid med frivillige organisasjoner. Vi har støttet utdanningen aktiv omsorg for de som har søkt om det – via Kompetanseløftet 2015. Vi har videre i flere sammenhenger påpekt viktigheten av å se på pårørende som en ressurs og aktiv deltager i forbindelse med utformingen av tjenester.

84.14 Psykisk helse og rus

Alle kommuner i Hedmark har deltatt i ulike nettverksarenaer, opplæringstiltak eller annet samhandling initiert av Fylkesmannen og/eller Korus-øst. Samarbeidet med kommunene om kompetanse- og kvalitetsutvikling er godt, men variabelt fra kommune til kommune. Vi er fortsatt ikke fornøyd med søknadsmengden til våre utlyste kompetansemidler og vi arbeider internt med å koordinere de ulike ordningene og hvordan vi skal markedsføre disse bedre.

Hedmark har lang tradisjon på nettverkløsninger. Her er utviklingsarbeid og kompetanseheving sentrale temaer og fokus ligger på samhandling mellom de ulike tjenestenivåene med fokus på brukermedvirkning. Utvikling av kvalitetssystem og internkontrollrutiner er tema i dette samarbeidet.

Fylkesmannen samhandler godt med fagmiljøene. I Hedmark har det vært utfordringer knyttet til store omorganiseringer i kommunene når det gjelder tjenestene til de med rus og/eller psykiske lidelser. De fleste kommunene i Hedmark har nå opprettet egne rus/psykisk helseenheter organisert under pleie- og omsorgstjenestene.

Rusforum Innlandet arrangeres hver høst. Hovedtema i 2014 var generasjoner, familie og avhengighet. Målet var å informere kommunene og spesialisthelsetjenestene om utviklingstrekk innenfor nevnte målgruppe. Et av temaene var presentasjon av ny veileder for lokalt rus- og psykisk helsearbeid. Dette arbeidet følges opp ved å gå inn i veilederen i de ulike nettverkene, første gang i samarbeid med NAPHA i januar 2015. Rusforum Innlandet er et samarbeid mellom fylkesmennene i Oppland og Hedmark, KoRus-Øst, Sykehuset Innlandet og brukerorganisasjonene.

Rørskonferansen er en årlig boligsosial konferanse som arrangeres i samarbeid mellom RIO, fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Oppland, KoRus-Øst og Husbanken. Målgruppe er kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført 2 systemrevisjoner rettet mot kommunale helse- og omsorgstjenester til mennesker med langvarig rusmiddelmisbruk og psykiske lidelser i 2014. Dette i tillegg til 7 revisjoner med samme tema i 2012 og 2013. Resultatene fra dette arbeidet er presentert til alle kommuner ved Rusforum Innlandet i 2013 som et ledd i kvalitetsforbedring i kommunene og fulgt opp ved Rusforum Innlandet i 2014. I tillegg er det gjennomført dialogmøter med samme tema med 5 kommuner. Dette for å få kjennskap til de utfordringer som kommunene har innenfor dette fagfeltet og for å gi tilbakemelding på nasjonale føringer og anbefalinger.

Det er arrangert 3 ulike regionale eller kommunale rusforum i 2013 hvor 13 kommuner har vært med. Disse tiltakene har inkludert deltagelse fra brukerorganisasjonene, sykehusene, spesialisthelsetjenestene og kommunene.

Fylkesmannen har saksbehandlet tilskuddsordningene til kompetanseheving gjennom videre-/ etterutdanningsmidlene og Samhandlingsmidlene for rusfeltet, i tillegg til midlene til øremerket kommunalt rusarbeid. Kvalitetssikringen er gjennomført etter helsedirektoratets veiledende krav til rapportering og etter maler som er utarbeidet. Internt har Fylkesmannen sikret seg gode rutiner rundt saksbehandling ift innvilget beløp og utbetaling av midlene gjennom god internkontroll i egen avdeling samt god samhandling med økonomiavdelingen.

Fylkesmannen har koordinert innsamling av- og kvalitetsgjennomgått IS-8 og IS-24 rapporteringen etter Rambølls anbefalinger i 2014.

Brukermedvirkning er hovedtema for rus og psykisk helsearbeidet hos Fylkesmannen i Hedmark. Vi samhandler godt med brukerorganisasjonene gjennom egne VIP-møter og gjennom tett dialog med Sagatun brukerstyrt senter på Hamar. Brukerorganisasjonene inviteres til alle våre tiltak. Utvikling av brukerstyrte sentre og brukerstyrte tiltak er klare mål.

Fylkesmannen i Hedmark har hatt et godt samarbeid med KoRus-øst i mange år. Dette samarbeidet er ytterligere utviklet og vi har skrevet felles kompetanseplan for regionen, denne er rullert i 2014. Vi samarbeider om drift og utvikling av de kommunale, interkommunale og regionale arenaene som vi samhandler på. Våre opplæringstiltak rettet mot tjenesteapparatet blir utviklet og gjennomført i samarbeid. Rusforaene og nettverksarenaene er samarbeidstiltak hvor vi fordeler ansvar etterhvert som vi avtaler dem. I tillegg har fylkesmannen etter hvert utviklet et godt samarbeid med NAPHA og Nasjonal kompetansetjeneste-ROP.

Det er formalisert et samarbeid mellom fylkesmannens sosial- og helseavdeling, oppvekst og utdanningsavdelingen og Hedmark fylkeskommune vedrørende oppfølging av barn og unge gjennom Ny Giv satsningen. I tillegg til dette diskuteres det flere strategier knyttet til folkehelsesatsingen. Fylkesmannen har deltatt på de konferanser/nettverk som Ny Giv har arrangert og vi har hatt særlig fokus på drop-out-problematikk og stimulert en rekke tiltak ute i kommunene gjennom tilskuddsordningene. I tillegg til dette hadde Fylkesmannen fokus på utfordringene til ungdom som hovedtema for årets Rusforum Innlandet.

Flere kommuner i Hedmark har gjennomført ungdomsundersøkelser gjennom KoRus-Øst sitt tilbud om Ungdata. Resultatene fra disse undersøkelsene har resultert i flere ulike tiltak, bla deltagelse i kompetansetilbudet "Barn i rusfamilier". Dette arbeidet fortsetter.

Det er etablert tettere samarbeid med Fylkesmannens oppvekst og utdanningsavdeling når det gjelder arbeidet rettet mot barn og unge. Vi har etablert "Kultur for læring" og vil koordinere innsatsen rettet mot barn og unge utført av Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Vi har fulgt opp en kommune med tanke på å bidra til tverrfaglig samarbeid internt i kommunen.

Fylkesmannen har mottatt 6 rapporter fra spesialisthelsetjenesten når det gjelder innleggelse etter helse- og omsorgstjenestelovens § 10-2. Ingen etter § 10-3. Av disse var tre etter midlertidig vedtak.

Fylkesmannen har saksbehandlet tilskuddsordningene til videreutdanning i tverrfaglig psykisk helsearbeid og psykososialt arbeid med barn og unge. Kvalitetssikringen er gjennomført etter helsedirektoratets veiledende krav til rapportering og etter maler som er utarbeidet. Internt har Fylkesmannen sikret seg gode rutiner rundt saksbehandling ift innvilget beløp og utbetaling av midlene gjennom god internkontroll i egen avdeling samt god samhandling med økonomiavdelingen.

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkeskommunen og Mental Helse saksbehandlet tilskuddsmidler til verdensdagen for psykisk helse. Kvalitetssikringen er gjennomført på bruk av midlene. Internt har Fylkesmannen sikret seg gode rutiner rundt saksbehandling ift innvilget beløp og utbetaling av midlene gjennom god internkontroll i egen avdeling samt god samhandling med økonomiavdelingen.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

Ingen spesielle rapporteringskrav på overordnet resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten.

85.1 Abort og steriliseringsnemndene

Søknader om sterilisering behandles fortløpende i steriliseringsnemnda. Vi fikk i 2014 inn tre saker. Én ble behandlet og innrapportert til Helsedirektoratet. En sak ble trukket og en sak behandles i 2015. Vi har ikke fått spørsmål om godkjenning av private sykehus, kirurgiske poliklinikker eller annen ambulant spesialist utenfor sykehus for å utføre sterilisering.

Ikke behov for noen særskilte tiltak overfor abortnemndene i 2014.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker behandlet i 2014.

Antall saker

Embeter	Antall
FMHE	0
Sum	0

85.5 Kosmetisk plastiskkirurgiske inngrep

Ingen saker behandlet i 2014.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	0	0
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Vi behandlet 13 klager på vedtak etter § 4-4 (Behandling uten eget samtykke) i psykisk helsevernloven i 2014. Det normale er mellom 10 og 20 slike saker per år. Ingen klager gjaldt ernæring. Sakene ble behandlet raskt av avdelingens egne leger.

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

Ingen krav til rapportering her.

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Fylkesmannen i Hedmark har tre kontrollkommisjoner. Det er henholdsvis Kontrollkommisjonen for Sanderud sykehus, Vest-Hedmark og Øst-Hedmark. Fylkesmannen har i 2014 hatt en del utskiftninger av medlemmer i kommisjonene for Sanderud og Øst-Hedmark. Når det gjelder Vest-Hedmark så har de kun ansvar for Hagen behandlingsenhet i Brumunddal. Hagen skal samlokaliseres med Familieenheten på Gjøvik i løpet av 2015. Medlemmene i kontrollkommisjonen for Vest-Hedmark ble derfor oppnevnt frem mot nedleggelse av Hagen behandlingsenhet.

Avgitt tilråkning til Helsedirektoratet vedrørende endring av ansvarsområde for kontrollkommisjonen Sanderud.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Ingen saker på dette området i 2014.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 5 558 882,35	kr 0,00
83 Folkehelsearbeid	kr 266 334,87	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 315 550,25	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 2 174 116,92	kr 228 477,88
85 Spesialhelsetjenesten	kr 455 903,63	kr 629 743,24
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 2 407 641,85	kr 16 202,20
Andre oppgaver under HOD	kr 3 825,28	kr 0,00
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 64 395,48	kr 0,00
Sum:	kr 11 246 650,00	kr 874 423,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi har ikke behandlet noen avkjørselssaker i 2014.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen har behandlet 11 konesjonssøknader. Fylkesmannens database over gjeldende konesjoner er ajourført vedrørende forsikringer, driftstillatelser og driftsansvarlige for ulike taubaner.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

I 2014 ble det behandlet 487 apostiller. Dette var en nedgang fra 617 året før. Det har vært nedgang over flere år.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Det har ikke vært noen saker til behandling i 2014

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er registrert 26 trossamfunn, hvorav 2 er nye

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er innvilget 69 askespredningssaker og ingen avslag.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

I 2014 er det ved forskrift vedtatt at Brenneriroa i Løten kommune er å regne som typisk turiststed.

Søknad fra Os kommune om at hele kommunen skulle bli å regne som typisk turiststed ble avvist. Det ble i stedet gitt en tidsbegrenset dispensasjon for Os tettsted i påvente av eventuell lovendring.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.	
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 35 422,97	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 14 803,41	kr 0,00
Sum:	kr 50 226,00	kr 0,00